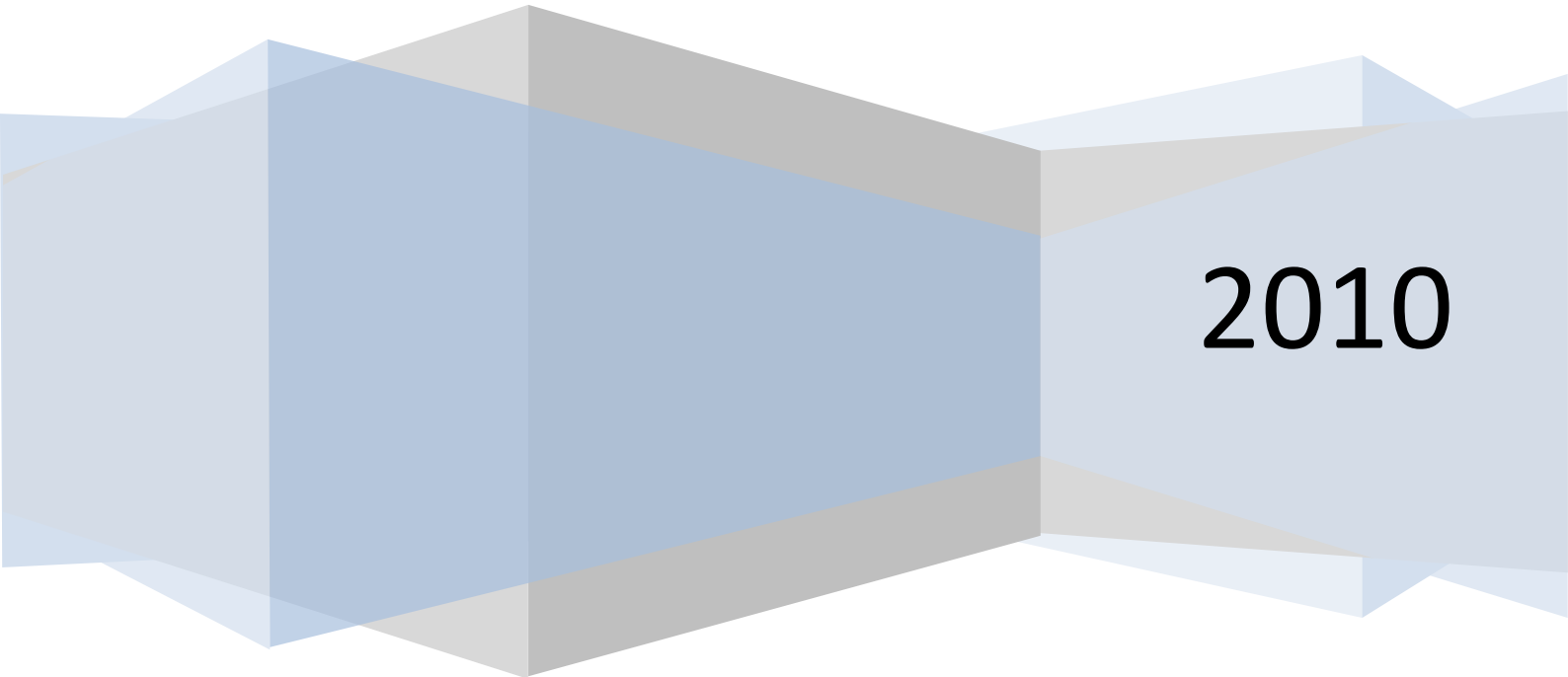

MTÜ Pärnumaa Omavalitsuste Liit

Suur-Pärnu turismisihtkoha väljaarendamise kava

TÜ Pärnu kolledž

2010

SISUKORD

KOKKUVÕTE.....	3
1.1 Hetkeolukorra analüüs.....	5
2.2 Sihtturgude analüüs	13
1.3 Konkurentsianalüüs	16
1.4 Turunduskanalite analüüs.....	20
2. Võrgustikku kuuluma hakkavate komplekside määratlemine	22
3. Sihtkoha väljaarendamise ettevalmistus välispartneritega	23
3.1 Tegevusmudel	23
3.2 Partnerite määratlus	27
4. Juurdepääsuvõimaluste parandamise eeltöö	28
4.1. Finantsanalüüs	28
4.2. Sotsiaal-majandusliku mõju analüüs	37
4.3. Riskianalüüs	39
LISAD	46
Lisa 1. Pärnu linnas ja maakonnas teostatud turismialased uuringud perioodil 1995-2010.....	46
Lisa 2. TÜ Pärnu kolledžis koostatud diplomitööd Pärnu maakonna turismist perioodil 1999-2009	52
Lisa 4. Pärnumaa omavalitsuste ressursid	62
Lisa 5. Töö koostamisel osalejad.....	86

KOKKUVÕTE

Suur-Pärnu väljaarendamise kava annab jätkutegevusena võimaluse tervikliku turismisihtkoha loomiseks, kaasates selleks Euroopa Liidu Läänemere programmi abil välisvahendeid. Kasu saavad sihtkoha arengusse kaasatud ettevõtted ja asutused, mis teenuste kvaliteedi tõstmise ja ühisturunduse läbi suurendavad konkurentsivõimet. Otsese kasusaaja hulgas on Sihtasutus Pärnumaa Turism, mille eesmärk on Pärnumaa külastatavuse kasv. Sihtkoha arendajad saavad teabe õhu- ja mereühenduste kavandamise teostatavuse kohta, samuti investeerimisvajadused ja -võimalused. Erinevalt lähteülesandest laiendati tellija soovil turismiressursside hindamise osa Pärnut ümbritsevatelt valdadelt kogu maakonnale.

Pärnumaa omab olulist turismipotentsiaali, olles aastaid üks hinnatumaid reisisihtkohti nii siseturistide kui välituristide hulgas. Pärnumaa turismisektori kitsaskohad on sarnased Eesti turismisektori kitsaskohtadega – liialt ühekülgsed turismiteenused, tugev sessoonsus ja lühike kohalviibimisaeg (mis on tingitud asjaolust, et pole põhjust kauem kohal viibida).

Turismipakettide koostamiseks ja Lääne-Eesti Külastuskeskuses soovitude andmiseks küsiti töö koostamise raames uuendatud turismiressursside andmed oma valitsustelt ja valdkonniti Pärnu turismiasjaltelt. Majandusliku, sotsiaalse ja ökoloogilise jätkusuutlikkuse eesmärkide täitmise ja külastuselamuse pakkumise kaudu luuakse juurde töökohti ja tõstetakse teeninduse kvaliteeti.

Juurdepääsuvõimaluste parandamiseks saavutati AS Tallinna Lennujaama üldkoosoleku ja nõukogu otsus Pärnu lennujaama eelprojekti kaasrahastamiseks, mille valmimisel tekib valitsuse otsusel võimalus lennujaama (eeskätt betoonplaatide vaheliste lagunevate vuukidega lennuraja) renoveerimiseks. Olemas on ettepanekud regulaarliinide käivitamiseks firmade ja sihtkohtade osas. Laevaliini käivitamine Liivi lahel – ideaaljuhul kolmnurgas Riia-Pärnu-Roomassaare on majanduslikult küsitav. Hinnavõrdluses bussiga tuleb konstateerida, et ainult Riia-Pärnu laevaliinil ükski hinna/reisijate arvu suhte loomine ei õnnestuks. Seda ilmestab laevapargi poolest Pärnu lahele paremini sobiva Lindaliini nõukogu esimehe öeldu: “Lindaliini AS ei pea võimalikuks Teie poolt esitatud projektis osalemist. Keskendume oma segmenti Tallinn-Helsingi kiirlaeva liinil.” Ent sarnaselt Stockholmi lennuliini käivitamisega on võimalik riskide jagamine turismiettevõtjate ja vedajate vahel, kui jätkuprojektidega saavad vastuse järgmised küsimused: kuidas kasutada mahueelist võrreldes lennuki või bussiga? millised teenused/paketid/valikud on Pärnu- ja Saaremaal vajalikud, et tekitada Riias (nii elanikes kui sealsetes turistides) nõudlust ja huvi laevaliini kasutamiseks? milline sõidugraafik oleks optimaalne? Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile on esitatud ettepanek kaaluda Pärnu-Kihnu-Roomassaare-Ruhnu marsruudi osas riigitoetuse osalist rakendamist, sest tegemist oleks seadusest tuleneva kohustusega saartega ühenduse tagamiseks (lisaks loodaks võimalus Kihnu-Saaremaa otseühenduseks). Mida kiiremini ja tõhusamalt suurendatakse Pärnumaa turismipotentsiaali ning käivitatakse uusi lennu- ja laevaliine, seda lühem on infrastruktuuri kulutuste tasuvusaeg.

Koondatud on teave Pärnu(maa) turismialastest uuringutest, väljavõtte neist ettepanekutena edasiseks ning teostamist vajavad uuringud.

Käivitatud on ettevalmistus Kesk-Läänemere programmi taotluse esitamiseks:

- Tööpaketid: sihtkoha arendus, juurdepääs, turundus
- Partnerid: Norrköping, Ventspils, Lappeenranta, Riia sadam, POL, Pärnu
- Eeldatavad tulemused: klasterialaste teenuste kvaliteedi ja mahu kasv ning ühispaketid, lennujaama eelprojekt, laevaliini käivituse selgitamine operaatoriga, ühisturundus.

1. Turismiressursside hindamine

1.1 Hetkeolukorra analüüs

„Pärnu maakonna puhke- ja turismimajanduse arengustrateegia aastateks 2009-2013“ põhjal on järgnevalt koondatud olulisim turismiteave.

Audit viidi läbi 2007. aastal ning selle käigus kirjeldati ühtekokku 799 objekti, teenust ja isikut, keda või mida võiks kasutada Pärnumaa puhke- ja turismimajanduse arendamises ja turundamises. Looduslike huviväärsuste kategoorias kirjeldati 98 objekti, millest kaitsealasid oli 12 ning loodus- ja matkaradu 17. Kultuuriliste vaatamisväärsustena toodi välja 126 nimetust. Pärnumaal on ühtekokku 20 muuseumi, 18 mõisat, 27 kirikut ning 7 käsitöolist ja kunstnikku, kes pakuvad ka külastajatele võimalust jälgida käsitööeseme valmimist. Sündmuste ja ürituste valdkonnas loetleti 2007. aastal üles 60 üritust, millest ajaloolisi ja traditsioonilisi oli 36, suviseid regulaarseid üritusi 13 ning spordiüritusi 10. Aktiivsete tegevuste valdkonnas kirjeldati 144 vastavat teenust, neist kõige rohkem paadi- ja kanuulaenutusi (23 korral), veeharrastusi (8 korral) ning jalgratta- ja mootorrattarenti (8 korda).

Toitlustusteenuste pakkujaid loetleti kokku 88, millest baare ja pubisid 25, restorane, 24, kohvikuid 23, kiirtoidu kohti 10 ja pitsarestorane 6. Majutusasutusi saadi selle loenduse järgi 156. Kõige enam oli ilma täpse liigikirjelduseta ettevõtteid (muu majutus 29), seejärel hotelle (27), puhkemaju (23) ja külalistemaju (20). Lisaks eelpool toodule oli maakonnas 16 hostelit, 20 külalistemaja, 10 kodumajutust, 12 puhkeküla ja -laagrit, 4 motelli ning 15 külaliskorterit. Konverentsi- ja seminariruumi pakkus 2007. aastal üle 20 ettevõtte – neist kõige suurema mahtuvusega on kontserdimaja ning teater, majutusettevõtetest Strand SPA & Konverents hotell ja Tervis SPA hotell. Maapiirkonnas asuvatest majutusettevõtetest on kõige suuremaks konverentsiteenuste pakkujaks Lapanina hotell.

Edasi on *rõhutatult* välja toodud sihtkoha juurdepääsuga seotud temaatika.

Pärnu maakonnas on 4 sadamat, mida saab kasutada reisijaveonduses – Pärnu, Munalaiu, Manilaiu ja Kihnu sadam. Pärnus ja Kihnus on maakonna ainsad jahisadamad ja lennuväljad (Kihnu oma pigem lennuväljak). Pärnu lennuväljalt toimib 2010. aasta kolmandat suve regulaarliin Pärnu-Stockholm, millele lisanduvad aastal 2010 kevadised ja sügised tellimislennud Soome linnadesse, mis jäävad Helsingist kaugemale (esimene lend saabus 11.04. sõpruslinnast Vaasast). Rongiühendus on maakonnal vaid Tallinnaga ning aeglane rong¹ käib kaks korda päevas. Teiste Eesti piirkondadega on ühendus bussitranspordiga. Sõitmiseks on võimalik kasutada 8 autorendiettevõtte teenuseid, nende seas ka ülemaailmse võrgustikuga EUROPCAR, SIXT ja AVIS.

Turismialast haridust pakuvad Pärnumaal kolm kooli – rakenduskõrghariduse tasemel TÜ Pärnu kolledž ja Mainori Ärikool, magistritasemel TÜ Pärnu kolledž ning kutsehariduse tasemel Pärnumaa Kutsehariduskeskus.

¹ Hommikuse rongi sõiduaeg 2:45, õhtusel 2:36; võrdlusena pikema distantiga Viljandi puhul 2:28.

Pärnumaa olulisemad turismiga tegelevad organisatsioonid: kohalikud omavalitsused, Pärnu Maavalitsus, Pärnumaa Keskkonnateenistus, Riigimetsa Majandamise Keskus, turismiettevõtjad, kolledž, MTÜ Rohelise Jõemaa Koostöökogu, MTÜ Pärnu Lahe Partnerluskogu, MTÜ Terra Maritima, MTÜ Soomaa Turism, SA Pärnumaa Turism, MTÜ Pärnu Konverentsibüroo, küla- ja kultuuriseltsid, kunstnike, käsitöölise, muusikute ja tantsijate ühendused, Pärnumaa Spordiliit, SA Jõulumäe Tervisespordikeskus, MTÜ Pärnumaa Kodukant, Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus.

Lisaks eelpool toodutele on Pärnumaa turismiasjalisteks ka kõik kaubandus- ja teenindusettevõtjad, päästeteenistus, politsei, tervishoiuasutused ja teised, kes oma tegevustes puutuvad kokku piirkonna külaliste ja turistidega.

Pärnumaa puhke- ja turismimajanduse tugevusteks võib pidada pika ajaperioodi jooksul välja kujunenud suhtelist tuntust, külastajate vastuvõtu ning ettevõtluskogemusi, mitmekülgseid loodusressursse, puhast loodust ning huvipakkuvat kultuuri- ja ajaloopärandit.

Peamised tugevused:

- Tuntud ja populaarne turismipiirkond (eriti Pärnu linn, Kihnu ja Soomaa);
- Ajalooliselt väljakujunenud kuurortlinn Pärnu;
- **Pärnu hea maanteeühendus Tallinna ja Riiaga;**
- Mitmekülgne looduskeskkond (maastikud, veekogud, liivarannad, märgalad, kaitsealad, metsad, pargid);
- Rikkalik kultuuripärand (nii materiaalne kui ka mittemateriaalne, sh traditsioonid ja käsitöö);
- Suhteliselt hästi välja arendatud turismiinfrastruktuur;
- Turismiettevõtlus koos majutus- ja toitlustusteenuste, spaa- ja heaoluteenuste olemasoluga;
- Teadlikkuse kasv piirkonna turismipotentsiaalset ja selle arendamise vajalikkusest;
- Vajaduse ja aktiivsuse kasv piirkonna turismi edendamiseks nii era-, avalikus kui kolmandas sektoris.

Peamised kitsaskohad:

- Turismiressursside koordineerimatu ja tihti ebaefektiivne kasutamine - saamata tulud;
- Turismiuuringute vähesus, puudulik informatsioon piirkonna külastajate ja turistide kohta, mille tõttu ei suudeta täpselt fookuseerida tegevusi ja investeeringuid;
- Ühtse arusaama puudumine terviklikust turismitootest ning Pärnumaast kui terviklikust turismisihtkohast;
- Turismiasjaliste vähene teadlikkus puhke- ja turismimajanduse mõjudest regiooni arengule ning puhke- ja turismimajanduse planeerimisest;
- Turismitoodete ja -teenuste pakkujate ebapiisav teadlikkus sihtrühmapõhisest tootearendusest ja turundusest;
- Kõitvate suurobjektide, nt teemapark, puudumine;
- Vähesese tähelepanu pööramine aastaringi kõitvate turismitoodete arendusele, mistõttu sõltub piirkonna külastatavuse suuresti ilmastikust ja aastaajast;
- Turismiteenuste ebaühtlane kvaliteet;

- Puudulik transpordiühendus Soomaale ning Kihnu ja Ruhnu saartega õhutranspordi perioodilisus;
- Ebapiisava pakkumise ning vähese koostöö tõttu turistide kontsentreerumine peamiselt Pärnusse ja selle ümbrusse;
- **Liinilendude vähesus või puudumine Pärnu lennujaamast ning lennujaama tuleviku ebamäärasus;**
- Turismiinfrastruktuuri regionaalselt ebaühtlane areng ja ebapiisavad ühistranspordi võimalused individuaalturistidele;
- Euroopa Liidu toetusmeetmete vajalikust ja võimalikust märksa vähesem kasutamine ning vähene koostöö ühisprojektide ettevalmistamisel;
- **Mereühenduste puudumine Saaremaa ja Riia suunal;**
- Veekogude (meri, jõed, järved) vähene kasutus tootearenduses – hetkel vaid supelrand, kuid muud võimalused on suuresti kasutamata.

Arenguvõimalused:

- Majandusolukorra paranemine maailmas ja Eestis;
- Eesti kui reisisihi konkurentsipositsiooni paranemine Euroopa turismiturul;
- **Transpordiühenduste paranemine Eesti ja Pärnuga (lennu-, laeva-, rongi- ning bussiliiklus);**
- Innovatiivsete tehnoloogiate rakendamine turismisektoris;
- Turistide ja külastajate reisieelistuste, -kestvuse, elustiili, ootuste ja vajaduste muutumine Pärnumaal pakutava suunas;
- Kvaliteedi ning hinna vaheliste seoste olulisuse kasv kliendi jaoks;
- Tallinna ja Riia kui oluliste tõmbekeskuste järjest suurenev tuntus Euroopas.

Arenguohud:

- Süvenev majanduskriis, mis mõjutab otseselt teenuse pakkujaid, kuna piirkonna külastajate arv võib langeda, nende kohalviibimise aeg lüheneb ja tehtavad kulutused vähenevad;
- Eesti kui reisisihi populaarsuse langus seoses konkurentsi suurenemise Ida- ja Kesk-Euroopas;
- Erimeelsused arendusprojektide prioriteetide seadmisel nii riiklikul kui kohalikul tasemel (innovatsioonis ja turunduses), mis mõjutavad negatiivselt turismisektori arengut;
- Konkureerivate piirkondade efektiivsem areng ja turundus;
- Ebapiisav koostöö turismiga seotud erinevate osapoolte vahel;
- **Turismisektori arengut mõjutavate seonduvate projektide ebaedu (nt lennujaama arendusprojekt).**

Konkurentsivõimelise turismipiirkonna püsimiseks on vajalik pidev areng, atraktiivsuse ja kvaliteedi suurendamine koos nõudlusele vastavate turismitoodete pakkumise ning uute ja innovaatiliste turismitoodete väljatöötamisega. Pärnumaa puhke- ja turismimajandusel on alljärgnevad olulised arenguvõimalused:

- Asjaliste teadlikkuse tõstmine ning puhke- ja turismimajanduse sihipärane planeerimine, tuginedes vastavatele uuringutele.

- Turismisektori osatähtsuse suurendamine läbi piirkonna turismiressursside oskusliku ja koordineeritud kasutamise ning tootearenduse.
- Reisieelistuste ja kestuse, külastajate elustiili, ootuste ja vajaduste ning demograafilise olukorra muutuste arvessevõtmine turismitoodete arenduses, sh uutele sihtrühmadele.
- Päikeseringide kontseptsiooni järgimine tootearenduses ja turunduses, ühisturundus ning koostöös MTÜ Lääne-Eesti turismi, Põhja-Läti piirkondade ja teiste partneritega.
- Sihtrühmadele suunatud (sihtrühmapõhine) tootearendus ja turundus.
- Aastaringi köitvate ja toimivate elamuslike turismiatraktsioonide väljaarendamine.
- **Pärnumaa puhke- ja turismimajanduse seisukohast soodsa Via Baltica tõmbekoridori tõhusam ärakasutamine.**

Tuginedes SWOT-analüüsile ning ristates tugevusi-võimalusi, nõrkuseid-ohtusid, tugevusi-ohtusid ja nõrkuseid-ohtusid, saab välja tuua mitmeid strateegilisi valikuid Pärnumaa puhke- ja turismimajanduse edendamiseks, kasutades selleks parimal viisil olemasolevaid tugevusi ning võimalusi ja minimeerides nõrkuseid ja ohtusid.

Tugevused - võimalused

- Kasutades ära Pärnumaa mitmekülgset puhke- ja turismimajanduse ressursi, tuginedes Päikeseringide kontseptsioonile ning tehes koordineeritud koostööd, muutuda üheks Baltikumi eelistatuimaks turismipiirkonnaks.
- Suurendada koostöös ettevõtjate, kolmanda sektori organisatsioonide jt turismiasjalistega Pärnumaa kui tervikliku piirkonna osakaalu Eesti turismis läbi kvaliteetsete ja elamuslike turismitoodete pakkumise ning köitva turunduse.
- Innustada teenusepakkujateid madalhooajatoodete väljatöötamisel.
- Kohandada turismitooted Pärnumaale kõige sobivamatele ning kasulikematele sihtrühmadele.
- Välja arendada Pärnumaa Päikeseringide kontseptsioonile tuginev Pärnumaa turismibränd.
- Välja arendada Päikeseringide kontseptsioonile tuginev info-, turundus- ja kommunikatsioonistrateegia.
- **Kasutades Pärnu asukohta ning lennujaama ja sadama olemasolu parandada sihtkohale ligipääsetavust kombinatsioonis lennu- ja mereühendustest tulenevate reisivõimalustega.**

Nõrkused - võimalused

- Käivitada Pärnumaa kui aastaringi köitva sihtkoha sihipärane turundus, kasutades selleks nii traditsioonilisi turundusmeetmeid kui ka kaasaegset kommunikatsioonitehnoloogiat.
- Arendada koordineeritud koostööd nii piirkonna kui ka teiste regioonide turismiasjalistega.
- Teavitada turismiasjalisi regulaarselt kohalikust, üle-Eestilisest ja rahvusvahelisest turismistatistikast, trendidest ja prognoosidest ning selgitada, kuidas neid andmeid tõlgendada ning kasutada turismitoodete arendamisel.
- Toetada tugeval identiteedil ja pärandil põhinevate ning keskkonna jätkusuutlikust tagavate turismitoodete väljaarendamist.

Tugevused - ohud

- Suurendada sihtkoha atraktiivsust, kasutades säästvalt rikkalikku loodus- ja kultuuripärandit.
- Väärtustada unikaalset pärandkultuuri ning kasutada seda turismitoodete arendamisel.
- Arendada Pärnumaa puhke- ja turismimajanduse edendamisel konstruktiivset koostööd riigitasandi esindajatega.
- Arendada teadlike ja aktiivselt turismiga seotud inimeste koostööd turismisektori edendamiseks ja Pärnumaast atraktiivse turismisihtkoha kuvandi loomiseks.

Nõrkused - ohud

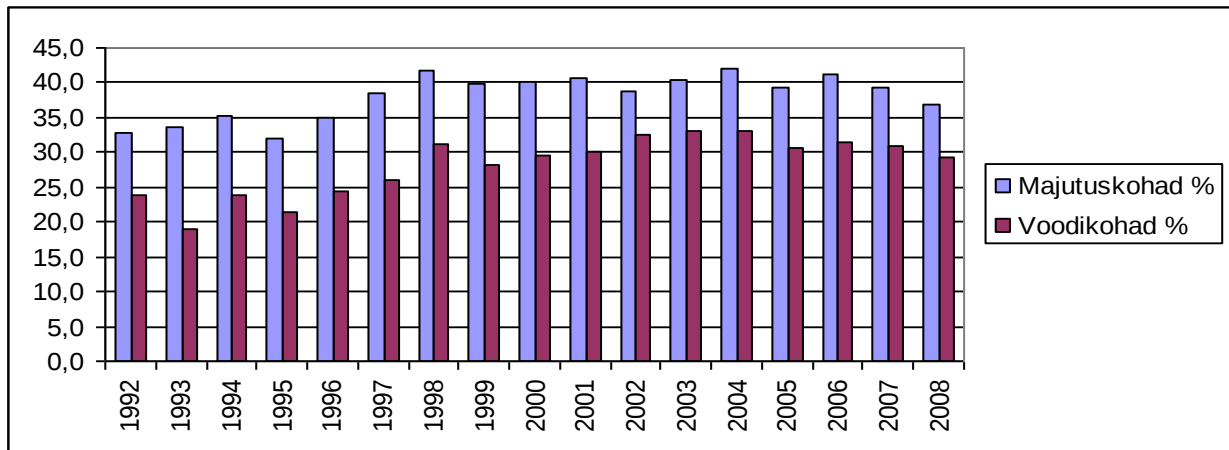
- Tõsta regiooni kõikide turismiasjaliste huvi Pärnumaa kui ühtse ja tervikliku puhke- ja turismimajanduse piirkonna arendamise vastu.
- Tõsta ja ühtlustada turismitoodete- ja teenuste kvaliteeti ning parandada vastavat koostööd erinevate sektorite vahel.
- Tasakaalustada Pärnumaa regionaalset ebaühtlust läbi perifeersete piirkondade unikaalse pärandkultuuri eksponeerimise ja lülitamise Päikeseringide piirkondlikesse turismitoodetesse.
- Kavandada koostöös omavalitsustega abinõusid ning tegevusi regioonisisese infrastruktuuri ja kättesaadavuse parendamiseks.
- Välja töötada Päikeseringide kontseptsioonile tuginev turundusstrateegia ning vastavad igaaastased tegevuskavad.

EAS klastrite eeltaotluste voorust taotleti edukalt toetust Pärnu turismiklastri moodustamiseks. Taotlusega liitus üle 30 organisatsiooni. Klatri positiivne asjaolu on, et esindatus on väga mitmekesine koosnedes nii linna- kui maapiirkonnast, suur- ja väikeettevõtetest, nii majutus- kui toitlustusasutustest, loomemajanduse-, vabaaja- ning arendus- ja õppeasutustest. Kahjuks ei saanud aja ja inimressursi puudusel klastriga liituda laiemad piirkondlikud organisatsioonid Pärnu Lahe Partnerluskogu ning Rohelise Jõemaa koostöökogu, küll on klatri nende liikmed.

Partnerite koosolekul 28.01.2010 rõhutati ootustena koostöö tähtsust läbi ühisturunduse ning kvaliteetsete tootepakettide, Pärnumaa turismi arenguks **on tähtis, et meid teataks ja nähtaks (sihtkohaturundus)**, et meile tulles **oleks** reaalselt siin **midagi teha** ja et ka **transport toetaks Pärnusse jõudmist ja siin liikumist (leida partnerid ja mitte loota vaid riigi abile)**. Lisaks kahele suvehooaja kuule on see oluline ka ülejäänud 10 kuud! Nende eesmärkide saavutamine on ka klatri tegevuse ja koostöö eesmärk.

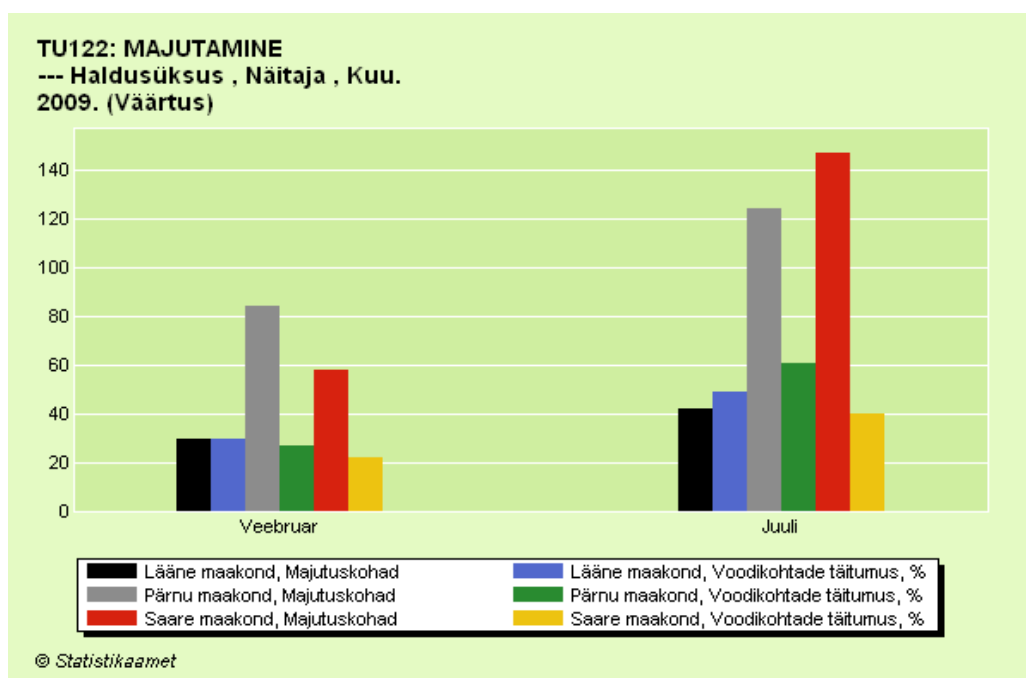
Vajalikud on sihtrühmadele sobivad turismikompleksid ja -teenused. Lisaks valmispakettidele tuleb pigem luua paindlikud moodulpaketid, kus klient ise koostab lähuvalt oma huvidest tervikpuhkuse. Oluline on ka turisti kaasavate tegevuste olemasolu – aktiivne turism, loometurism on tänase päeva märksõnad. Kui tugineda turismisihtkoha atraktiivsustegurite mudelile, siis lisaks kultuuri-, ajaloo-, loodusressurssidele, kohalikule kogukonnale, sihtkoha hinnatasemele, ostlemisvõimalustele, kättesaadavusele (teabe ja infrastruktuuri mõttes) on üha olulisem koostöö erinevate asjaliste vahel, sihtkoha kvaliteet, turvalisus ja ohutus ning eesmärgipärane sihtkoha kui terviku juhtimine. Need kokku annavad laia põhja konkurentsieelise saavutamiseks.

Pärnu linna turismialane statistika baseerub eelkõige Statistikaameti (ametlikest majutuskohadest tulenev statistika) ning Pärnu linnavalitsuse poolt korraldatud suvise ja kevad-talvise külastusuuringu andmestikel. Vaja oleks rahvusvaheliselt võrreldavaid turismimõju uuringuid. Majutusstatistika kogumisel jaotatakse Eesti viide piirkonda (Põhja-, Kesk-, Kirde-, Lääne- ja Lõuna-Eesti). Pärnumaa asub selle jaotuse järgi Lääne-Eestis, kus asub ligikaudu 40% Eesti majutusettevõtetest ning 31% voodikohtadest, mis näitab, et suur osa majutusasutustest on suhteliselt väikese mahtuvusega väike-ettevõtted (vt joonis). Keskmiselt on ühe toa kohta 2,43 voodikohta.

Joonis 1. Lääne-Eesti majutus- ja voodikohtade osakaal Eesti turust perioodil 1992-2008. Allikas: Statistikaamet 2009

Lääne-Eesti sisest sesoonset jaotust näitab järgmine graafik, kus torkab silma Saaremaa suur väikeste suviste kodumajutuste osakaal. Pärnumaa täituvus jäi talvel Läänemaale 3 protsendiga alla, ent ületas 61 protsendiga suvel naabreid kindlalt:

Joonis 2. Majutusasutuste täituvus maakondades. Allikas: Statistikaamet 2009

Eesti turismiteenuste, sh majutusteenuste nõudlus on suhteliselt tugevalt mõjutatud aastaegadest põhjustatud hooajalisusega (suurem nõudlus hiliskevadel ja suvel, madalam ülejäänud aastal). 2008. aasta tulemustele tuginedes võib öelda, et hooajalisuse mudelid nii Eestis kui Lääne-Eestis on hakanud ühtlustuma – endiselt on keskmisest kehvema tulemusega aasta esimesed ning aasta viimased paar kuud (Pärnumaa turismi- ja puhkemajanduse arengukava 2009-2013, strateegiline dokument).

Pärnu külastajate arv on viimase nelja aasta jooksul langenud. Peamiseks languse põhjuseks on tõenäoliselt inimeste sihtkohavalik selle alusel, kuhu nad pääseksid võimalikult vähese reisiajaga (nt. Skandinaaviast tulemisel eelistatakse lendamist õisele laevasõidule). Välisturistide arvukuse langust kompenseeris kuni 2008 siseturismi kasv, mis aga majanduslanguse tõttu eelmisel aastal Statistikaameti andmetel oluliselt vähenes.

Seega on majutusressurss olemas, sh spaade võrgustik. Samas on fokusseeritult välja arendamata heaolu (*wellness*) turismi suund, kus pakutakse lisaks olemasolevatele nn nautleva olemise võimalustele juurde ka erinevaid aktiivseid tegevusi ja mitmesuguseid teenuseid. Pärnus müüdavate kaupade-teenuste hind on Skandinaavia maade suhtes küll konkurentsivõimeline, ent WTTC² konkurentsindikaatorite põhjal Eestil enam hinna osas muu Euroopa ees viie aasta tagust konkurentsieelist ei ole (see kahaneb pidevalt).

Eesti Riiklikus Turismiarengukavas 2007-2013 on Pärnu välja toodud ühena Eesti peamistest turismimagnetitest, mille kinnituseks avati Pärnus mais 2010 Lääne-Eesti külastuskeskus: aastaringselt avatud välis- ja sisekülastaja teenindamiseks, kus koondatakse ja jagatakse turismiinfot terve Eesti kohta ning võimaldatakse suurt valikut tasuliste lisa- ja olmeteenuste kasutamist (näiteks Piletilevi kaudu ürituste pileteid).

Linnavalitsuse poolt korraldatatud 2008. a. kevad-talvise uuringu põhjal on välisturistide ootused eelnevatest aastatest kõrgemad Pärnusse kohalejõudmise lihtsuse ja mugavuse osas. Pärnu suvekülalise 2009 küsitluse põhjal hindasid turistid üldmuljena madalalt järgmisi valdkondi: linnas on palju purjus inimesi, jalgratastega sõitmise turvalisus, teede-tänavate olukord, tegevuste pakkumine lastele ja teenindusasutuste lastesõbralikkus; kõrgelt hinnati aga Pärnu linna erinevate kaupluste ja söögikohtade valikut, söögi kvaliteeti toitlustusasutustes ning ranna ja linna puhtust³.

Medical Spa Tervis juhatuse liige, kolm aastat Pärnu-Stockholmi liini käivitamise initsiaator ja osaliselt riskivõtja Jaan Ratnik (Eesti Raadio arvamusiidrite lõunal aastal 2009):

„Minu suhtumine lennunduse teemase algab kahest lihtsast tõest:

EDUKAS TURISMISIHTKOHT VAJAB ESMAJOONES KAHE ASJA: ERISTUVAT TEENUST JA HEAD LIGIPÄÄSU.

² [World Travel and Tourism Council](#)

³ http://www.parnu.ee/fileadmin/user_upload/areng/uurimused/parnu_suvekyulaline_2009.pdf

Selleks, et Pärnu turismimajanduse klientuuri kasvatamisel/hoidmisel edasi minna, tuleb endile tunnistada, et turismiasjaliste panused on 2009. aastal endiselt vaid kahel kaardil - soomlastel ja kodumaisel kliendil.

Meil tuleb endile tunnistada ka seda, et täna on Pärnu logistiliselt kättesaadav ainult nendele samadele eelpool analüüsitud rahvustele pluss lätlastele/leedulastele ning palju vähesemal määral rootslastele/norrakatele (logistiline ahel on nende puhul juba küllaltki pikk ning sellega nõustuvaid kliente suhteliselt piiratud hulgal). Kättesaadav oleme me neile kliendirühmadele teadupärast vaid laeva- ja autotranspordi abil. Ja veelgi konkreetsemaks minnes, arvestades meie linna/maakonna majutusettevõtete voodikohtade arvust tulenevat vajadust suure kliendivoo järele, saame kriitilise massi väliskliente kohale ainult läbi nn. bussigruppide. Loomulikult on Pärnusse tulnud ja tuleb ka edaspidi inimesi paljudest maadest ning paljudel eri viisidel, kuid kuna tähelepanu on logistilisel kanalil, mille abil on võimalik kohale tuua majutujat kriitilisele osale Pärnu 4400 voodikohast, siis on eelpooltoodu üsnagi korrektne üldistus.

Kaudsemad muutused, mille mõjud meile hakkavad jõudma, on kindlasti seotud individuaalreisi osakaalude suurenemisega kogu maailmas, millele on suure tõuke andnud lennundus, ning viimastel aastatel veel eriti odavlennundus. Teisisõnu, Pärnu majutusasutusi seni toitnud nn. bussigrupid on pikas perspektiivis vähenev turusegment. Iga järgneva põlvkonnaga tuleb peale aina rohkem „trenditeadlikke” ja reisikvaliteedile ning –mugavustele suurt tähtsust osutavat klienti, kelle kriteeriumid on grupis ja bussiga reisimiseks liiga kõrged. Pärnu on lennutranspordi kasutavale kliendile olnud käesoleva aasta suveni kättesaadav vaid läbi Tallinna lennujaama. Tulevikus on kindlasti võimalik lennutranspordi kasutavate ja läbi Tallinna Lennujaama saabuvate turistide osakaalu mingil määral suurendada läbi spetsiaalsete reisipakettide. Kuid, Pärnu jääb sellisel juhul alati „mingiks kohaks” kuskil Tallinnast väljas. Ja päris kindlasti hõivab sellisel viisil saabuva kliendi osaliselt Tallinna ülepakkumisega hotelliturg. Statistika kinnitab, et paljud nendest, kes varem saabusid läbi Tallinna sadama ja tulid Pärnu, jäävad tänastel korduvreisidel Tallinna pidama.

Regionaalne lennundus on väga arenenud Rootsis, kus üksteisest 150-200 km kaugusel paiknevaid sihtkohtasid ühendavad regulaarsed liinilennud. Pärnu kui kuurordi otsesed konkurendid Kuressaare, Jurmala, Palanga omavad või on vahetus läheduses toimiv lennuväli regulaarsete rahvusvaheliste lennuühendustega.

Stockholm - Pärnu lennuühenduse projekti esimese aasta täituvus oli 62% (800 reisijat) ja teisel aastal 57% (1000 reisijat). Valdav enamus lennuga saabujatest olid siin esmakülastajad, teisel aastal oli tekkinud juba arvestatav number korduvkliente.

Rahalises mõttes oli esimese aasta projekt Tervisele parem, kuna suutsime lausa katta kõik projektiga seotud otsekulud. Sellel aastal nii hästi ei läinud, kuid arvestades asjaolusid: ränk majanduslangus ka Rootsis, Rootsi valuuta odavnemine, mis muutis meie teenused 20% kallimaks ning täiesti arvestatavalt ka seagripi paanika, miks kestab Rootsis tänase päevani, võib tulemusega rahul olla.

Lennuliinide käivitamist ei saa vaadata ühe või kahe aasta perspektiivis, vaid vähemalt 5-10 aasta peale. Seda tuleb igal juhul jätkata suuremas turismiasjaliste ringis.“

Mitme arengudokumendiga on toodud kasutusse Pärnumaa turismipiirkonna jaotus neljaks päikeseringiks. Paraku pole need kasutusse juurdunud ja tekitavad aeg-ajalt keelepruuki sattudes küsimusi, mistõttu tuleks üheselt otsustada, kas anda neile selge sisu ja seos turundusega või loobuda. Nii on Eestis Pärnu(maa) laiemalt tuntud suvepealinnana ja pigem vajab see tuntud nimetus tugevamat sisukontsepti kui uute kuvanditega hägustumist.

KOKKUVÕTE: Pärnumaa omab olulist turismipotentsiaali, olles aastaid üks hinnatumaid reisisihtkohti nii siseturistide kui välituristide hulgas. Pärnumaa turismisektori kitsaskohad on sarnased Eesti turismisektori kitsaskohtadega – liialt ühekülgsed turismiteenused, liialt tugev sessoonsus ja liialt lühike kohalviibimisaeg (mis on tingitud asjaolust, et pole põhjust kauem kohal viibida).

2.2 Sihtturgude analüüs

Kvantitatiivne Pärnu linna majutatute arv külastajate (koos siseturistidega) põhjal:

Pärnu linnas majutatud turistide arv:

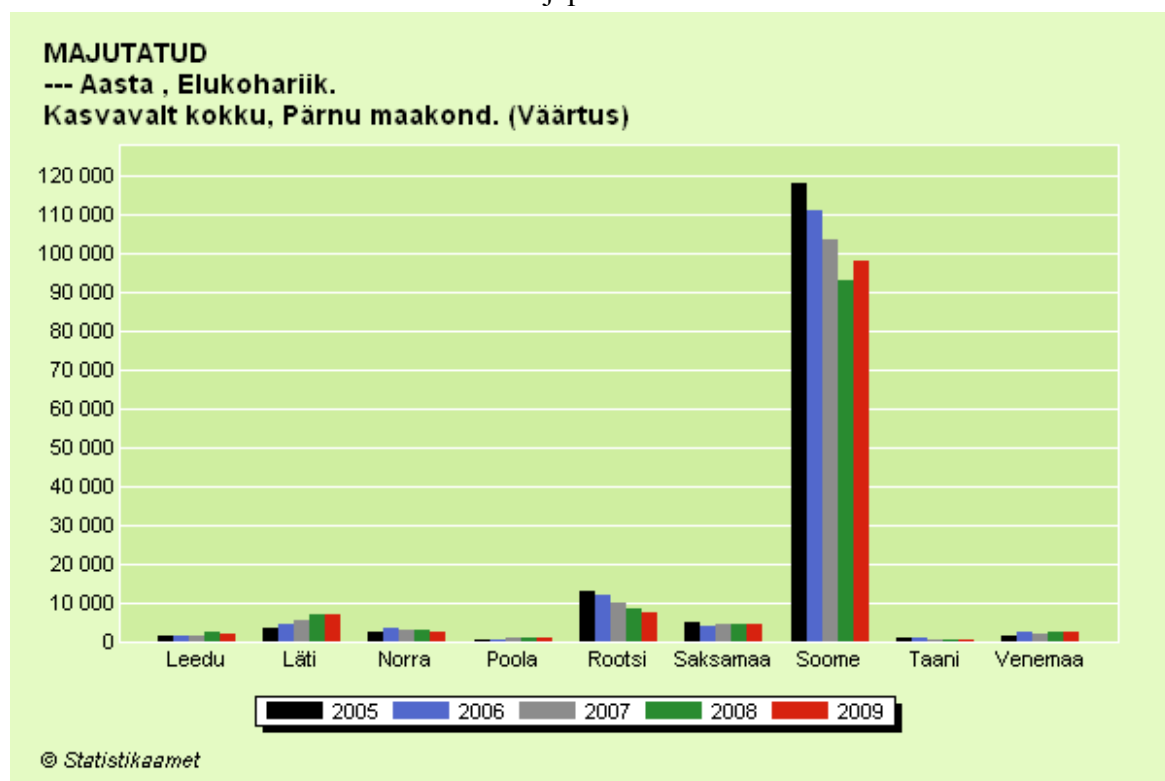
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Külastajate (sh siseturistid) arv kokku	205 210	208 510	227 843	231 152	219 125	202 485
Soome	123516	115440	109322	101285	91475	96168
Kasvavad turud						
Venemaa	1342	1608	2310	1851	2309	2464
Poola	355	475	505	729	674	942
Hispaania ja Portugal	326	366	432	408	448	491
Läti	2151	2515	3726	4465	6427	6336
Leedu	1157	1209	1414	1431	1893	1454
Stabiilsed turud						
Saksamaa	4349	4374	3426	3899	4024	3869
Itaalia	690	665	634	862	658	604
Kahanevad turud						
Rootsi	11017	12329	11774	9627	8204	7505
Norra	1953	2406	3245	3136	2674	2229

Taani	589	660	773	376	374	235
Suurbritannia (sh. Iirimaa)	1133	1748	1862	1256	927	738
Prantsusmaa	852	979	822	1064	802	657

Tabel 1. Pärnu linna majutatute arv välisküllastajate põhjal. Allikas: Statistikaamet, seis 09.04.2010

Maaailma majanduslanguse mõju sisaldab ohtu, et Pärnus majutuvate väliskülaliste arv langeb alla 200 000 aastas. Seetõttu oleks oluline aasta 2010 kohta vaadelda statistikat eraldi rahvusvaheliste Hansapäevade mõjust, mis ühekordse suurüritusena majutuste arvu oluliselt mõjutab. Kasvavatena on näidatud sihtmaad, kust saabunute arv on sõltumata absoluutnumbrist olnud kasvav ning oma läheduse ja/või suuruse tõttu tegemist arvestatava turismipotentsiaaliga. Kahanevad turud on aga näidanud langustendentsi vaatamata sellele, et Skandinaavia riikide näol on tegemist Euroopa stabiilsete ja jõukate ühiskondadega. Et langus algas juba aastast 2006, ei ole tegemist niivõrd majanduslanguse, kui kogu Eesti atraktiivsuse ja juurdepääsuvõimaluste puudustega. Pärnu turismituru riskantset sõltuvust soomlastest kinnitab nende 75%-line osakaal aasta 2009 välisküllastajate koguarvust. Tegelikult on Soome küllastajate osakaal suuremgi, sest paljudel on siin teine kodu ning seda kasutavad nii nemad ise kui ka nende sugulased-tuttavad (suvekülaline 2009 küsitluse põhjal 18% välituristidest ööbisid sugulaste, tuttavate juures, üüritud pinnal või kasutasid mõnda muud ööbimisvõimalust). Turismistatistika kohaselt Põhja-Eestit ja vähesel määral Tartut külastav Venemaa turist Pärnusse ei jõua.

Pärnu mudel määrab ka Pärnumaa küllastajaprofiili:

Joonis 3. Pärnut külastavate turistide päritoluriigid. Allikas: Statistikaamet

Seni on kahjuks väga piiratud Pärnu külastatavus Norra, Rootsi, Taani ja Saksa turult, kuna sealt tulev turist saabub valdavalt lennates. Praegune Rootsi turist on pigem vananev raviteenuse tarbija, kes sõidab säästlikult ja tal on aega. Norra poolt on huvi olemas, aga tullakse enamasti läbi Tallinna lennujaama, mis nõuab suundumist Oslosse ja Tallinnast edasi Pärnusse. Nii ongi Põhjamaadest tulijad valdavalt sealsete pealinnade ja nende ümbruse elanikud, sest muidu lisanduks teekonnale veel sõit elukohariigi pealinna. Saksamaa ja Suurbritannia külastaja tuleb Pärnusse ja Pärnumaale läbi Tallinna lennujaama eelkõige looduse pärast ja välistab läbi Poola bussiga sõidu. Riia lennujaama kaudu Pärnusse tulijate arv pole teada, ent majutajate kokkupuudetest külastajatega võib hetkel lugeda nende arvu väikseks. Seda võimalust on lätlaste oma reklaami kõrval raske turundada. Suure rahvaarvu ja läheduse tõttu on suure potentsiaaliga Poola ja Vene turud, mis omakorda sõltuvad lennuühenduste olemasolust (võimalikud sihtkohad Gdansk ja Sankt-Peterburg). Alljärgnevas tabelis on näidatud Pärnu sihtturud ja markeeritud tärniga * turud, millelt külastus sõltub paljuski lennuliini olemasolust:

Aasta	Esmase tähtsusega turud	Arenevad turud	Uued turud
2009	Eesti, Soome, Rootsi, Venemaa*, Läti	Saksamaa*, Leedu, Suurbritannia*, Norra*	Prantsusmaa*, Itaalia*, Holland*, Poola
2010	Eesti, Soome, Rootsi, Venemaa*, Läti	Saksamaa*, Leedu, Suurbritannia*, Norra*	Prantsusmaa*, Itaalia*, Holland*, Poola
2011	Eesti, Soome, Rootsi, Venemaa*, Norra*, Läti, Leedu	Saksamaa*, Suurbritannia*, Prantsusmaa*, Poola, Holland*	Hispaania*, Itaalia*
2012	Eesti, Soome, Rootsi, Venemaa*, Norra*, Läti, Leedu	Saksamaa*, Suurbritannia*, Prantsusmaa*, Poola, Holland*	Hispaania*, Itaalia*
2013	Eesti, Soome, Rootsi, Venemaa*, Norra*, Saksamaa*, Läti, Leedu	Poola, Suurbritannia*, Prantsusmaa*, Hispaania*, Itaalia*, Holland*	Põhja-Ameerika, Aasia

Tabel 2. Pärnu sihtturud ning lennuliinist sõltuvad sihtturud. Allikas: SA Pärnumaa Turism 2009

Ka Pärnu linna turismi arengukava 2008-2017 seab Pärnu kui sihtkoha turu sõltuvusse eelkõige siseturistist ja soomlasest. Eestlaste osakaal moodustas aastal 2007 majutujatest juba 42%, olles samas suvel langenud 25%-le (majutusettevõtetes ööbinute ja suvekülalise uuringu andmetel). Eesti külastajad on nooremad; probleemiks on perede puhul ajaviitevõimaluste puudumine laste jaoks. Pärnu on soomlaste jaoks teine sihtkoht Eestis. Aastal 2007 soomlaste seas läbiviidud küsitluse „Eesti positsioon puhkuse sihtkohana Soomes“ põhjal on siia valmis tulema kõik vanuserühmad, kuid aastaringsest domineerivad siiski raviteenustest huvitatud eakamad. Rahul ei olda teenuste kvaliteedi ja hinna suhtega ning väheste lisanduvate puhkevõimalustega.

Rootsi langust tuleks uurida, ent ühe põhjusena võib aastast 2006 alanud turistide arvu taandumist siduda Läti ja AirBaltic’u aktiivse kampaania käivitamisega. Aastal 2005 sakslaste seas läbiviidud küsitluse põhjal on valmis Eestisse tulema kuni 34 ja üle 55-aastased. Huvi tuntakse haagissuvilatega reisimise ning Läänemere kruiiside vastu, samuti baltisakslastega seotud ajalooliste kohtade vastu. Venelastele ja lätlastele pakuks Eesti huvi seotuna Soome ja Rootsi külastusega; Pärnus viibimine võiks aga Vene turistide jaoks olla seotud ühepäevaste reisidega Tallinna ja Riiga. Saarte puudumine on lätlaste seas teinud populaarseks Saaremaa, ent sama potentsiaal võiks olla Kihnul, seotuna näiteks Pärnus toimuva spaapuhkusega. Norrakad väärtustavad spaapuhkust ja loodusturismi.

Pärnu ambitsioon olla konverentsilinn on seni olnud siseriiklik, ent võiks saada rahvusvahelise mõõtme, kasvatades nõudlust Soomes ja Lätis.

1.3 Konkurentsianalüüs

Konkurentsianalüüsi aluseks on „Pärnu linna turismiarenduskava 2008-2017“, mida on viimase kahe aasta arengutest tulenevalt siinkohal täiendatud.

Ilmselt ei ole Pärnu kontekstis väga realistlik rääkida massiturismi konkurentsist Tallinnaga – puudub eksponeeritav vanalinn ja randuda ei saa kruiisilaevad. Pärnu positsioneerib ennast pigem teadliku sihtkoha valiku tegijale, st. eelkõige ravi-, spaa-, aktiiv- ja looduspuhkusele. Samuti ollakse tegevad konverentsiturismi alal, kuigi Pärnu otsused kuuluvuse suhtes oma või üleriigilisse konverentsibüroosse on olnud heitlikud.

Madalhooajal konkureerib Pärnu Põhja-Euroopa turisti siiatoomisel Tartu ja järjest rohkem Põhja-Eestiga (spaad Rakveres, Sakal, Toilas, Narva-Jõesuus), kõrghooajal Baltikumis Jurmala ja Palangaga, siseriiklikult Haapsalu ja Kuressaarega. Lennuliikluse kogemus Rootsiga näitab, et rootslased tulevad meelsasti lennukiga nädalaks, ent ei ole veel valmis saabuma vaid nädalalõppudeks. Eelkõige harrastavad madalhooajatouristid linnapuhkust ja sestap on lennuliiklus tulekuks sobiv. Kindlasti annaksid kõrghooaja külastusstatistikale mahtu tšartertüüpi ühepäevased lennud, millele annaks laiendada nn. 1-päevaseid kohtumisi ja *incentive*-tüüpi väljasõite (Põhjamaades levinud majutuskuluta reisimine).

Pärnumaale planeeritav Lottemaa teemapark oleks veel üks põhjus, mis eristaks meid sihtkohavalikul teistest Eesti piirkondadest ja konkurentidest. Sihtkoha võrgustikupõhisel arendamisel on võimalus siduda pakettidesse sellised erinevad huviväärsused nagu näiteks entograafia, kanuumatkad, golf ja seikluspark, ratsutamine, linnuvaatlus, sportimisvõimalused, taastusravi ja spaa-lõõgastus.

Sihtgruppide analüüsis toodud vajadusest tulenevalt muudaks Pärnumaa konkurentsivõimelisemaks nii kultuurierinevuste kui sotsiaalsete gruppide fokuseeritud arvestamine, sh puhkevõimaluste pakettimine (kombineerimine) Suur-Pärnus ja piiriüleses

koostöös – kaugemalt saabub külastaja seda suurema tõenäosusega, mida rohkem ta reisi ajal piirkonda näeb. Ja vastupidi: väike on tõenäosus sakslast ja venelast kohale meelitada teda ainult Pärnu ühte majutusettevõttesse kutsudes.

Pärnu, **Haapsalu** ja **Kuressaare**, mis kõik kuuluvad Lääne-Eestisse, on traditsioonilised tervisekuurordid. Elamusi pakuvad eelkõige looduslik kultuurikeskkond ning ajaloo-, arhitektuuri- ja kultuuripärand. Samas puuduvad maailmakuulsad vaatamisväärsused ning teravatel kontrastidel põhinevad reisielamused. Selgelt on välja kujunenud lühike tipphooaeg. Eemale jäädakse ka Euroopa kesksetest turismimarsruutidest ja suurlinnadest. Pärnu eelised võrreldes Haapsalu ja Kuressaarega on selgem puhkuselinna staatus (suvepealinna kaubamärk), suurem teenustepakkumise maht, rohelised pargid ja rohealad, turismialane kompetents (Tartu Ülikooli Pärnu kolledžis), arenenud konverentsiturismi sihtkoht, kesklinna lähedal asuv suviti soe meri ning liivarand, muulid ja jõgi (külastajale kergesti kättesaadav). Pärnul on ka parem ühendus Tartu ja Riiaga. Pärnu puudused võrreldes Haapsalu ja Kuressaarega on parkide ja rohealade halb valgustus ja ebaturvalisus, halvad jalgrattaga liikumise võimalused ning lennujaama vähene kasutamine kõrvutades Kuressaarega. Kultuurikalender pakub rohkesti kõrghooajal, ent ei suuda külastajaid piisavalt ligi tõmmata sügisest kevadeni.

Tartu on tuntud Lõuna-Eesti regioonikeskuse (st paljudel Tartu külalistel on sihtkohaks Lõuna-Eesti mitte Tartu), ajaloo- ja kultuuriturismi keskuse ning konverentsiturismi sihtkohana. Suureks eeliseks konverentsiturismi arendamisel Tartus on ülikool ning teised kõrgkoolid ja teadusasutused (konverentsid, kollokviumid, seminarid), mistõttu on Tartus hooajalisus ühtlustunud. Erinevalt Pärnust ei paikne Tartu suuremate linnade (Pärnu puhul Tallinn ja Riia) vahel, kuid sarnaselt Pärnule ollakse kaugel rahvusvahelise tähtsusega suurlinnadest ning jäädakse eemale ka Euroopa kesksetest turismimagnetitest. Tartu vaieldamatuks eeliseks on 4 korda nädalas toimuv lennuühendus Riia ja Stockholmiga ning nende kaudu kogu maailmaga, Eesti valitsus on otsustanud Tallinn-Riia raudtee korrastada Tartu kaudu. Pärnu eelised võrreldes Tartuga on mitmekesine ja suurema mahuga majutuse infrastruktuur ning asukoht Tallinna ja Riia vahel. Pärnu on ka Eesti turul tuntud Suvepealinna kaubamärgi poolest, sest see on traditsiooniline puhkuselinn. Statistikaameti andmetel on Pärnu linn ja maakond võrreldes Eesti konkurentidega suuremate turismimahtudega sihtkoht, kus ööbib poole rohkem külastajaid kui Tartumaal või Saaremaal ning viis korda rohkem külastajaid kui Läänemaal. Keskmine Pärnumaal viibimise aeg on võrreldes Tartumaaga tunduvalt pikem ja Saaremaast või Läänemaast mõnevõrra pikem.

Kokkuvõtlikult – Pärnu praegune konkurentsiküsimus siseturul ei seisne mitte niivõrd saavutatud staatuses, mahtudes ja turupositsioonis, vaid juurdepääsu parandamises ja tervikliku sihtkoha väljaarendamises ning turismiasjaliste koostöö tugevdamises.

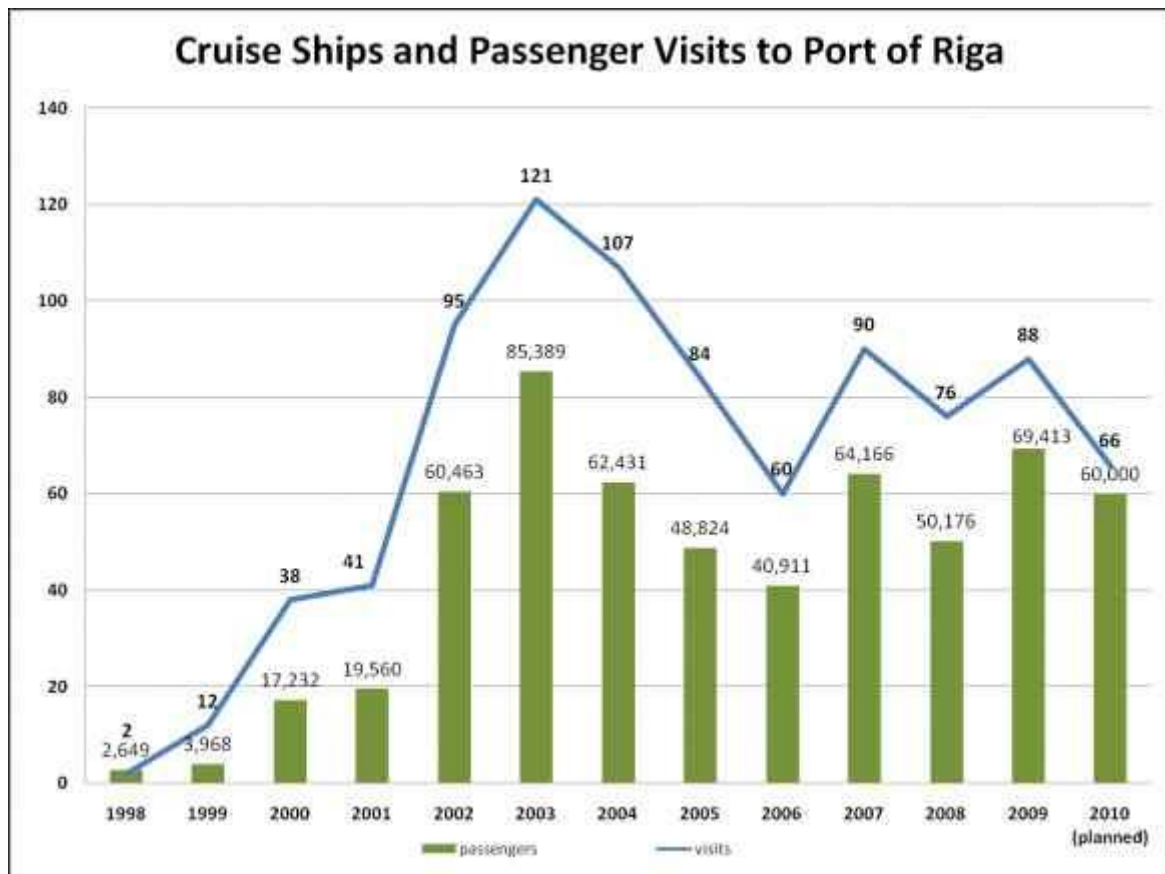
Pärnu peamised konkurendid lähematel välisurgudel on Lätis asuv Jurmala ja Leedus olev Palanga, mis pakuvad sarnast külastuskeskkonda. Samas puuduvad ka Palangas ja Jurmalas maailmakuulsad vaatamisväärsused ning teravatel kontrastidel põhinevad reisielamused. Selgelt on välja kujunenud lühike tipphooaeg ja suur sõltuvus siseturust. Jurmala on suurim

Baltimaade kuurort, kus on 60 majutusasutust, millest 19 on hotellid või spaahotellid. Taastusravikeskusi on kaheksa. 2006. a. majutus Jurmalas 125 000 turisti, neist 38% on siseturistid, 13% Eestist, 10% Venemaalt, 9% Leedust, 6% Norrast, 5% Soomest, 4% Valgevenest, 4% Rootsist ja 3% Saksamaalt. Keskmiselt viibib turist Jurmalas neli ööd. Jurmalast 5 km kaugusel asub Riia lennujaam, pakkudes üle 3 korra rohkem lennuühendusi kui Tallinn.

Palanga pindala on 79 km² ja elanikke on 19 600. Linnas on umbes 170 majutusasutust, millest 75 on hotellid ja seitse taastusravikeskused. 2006. a. majutati Palangas 96 000 turisti (neist 66 000 siseturisti), kes tegid kokku 260 000 ööbimist (20% kogu Leedu ööbimistest, sh 1/3 siseturistide öödest ja 6% välituristide öödest). Keskmiselt viibib turist Palangas 2,7 ööd. Palangasse saab suveperioodil lennata kaheteistkümnel marsruudil.

Pärnu eelised võrreldes Baltikumi konkurentidega on suurem läbimurre Soome ja Rootsi turgudele, teenustepakkumise maht on suurem kui Palangas ja Jurmalas, tänu soomlastele suurem väliskülaliste osakaal. Pärnu puudused võrreldes Baltikumi konkurentidega on lühem turisti keskmise kohalviibimise aeg kui Jurmalas, väiksem pindala, märgatavalt vähem majutusasutusi kui Palangas, vähem taastusravikeskusi ja nõrgem läbimurre ida- ja lõunaturule (venelased ja sakslased). Veel puudub Pärnul läheduses asuva suurema linna turg, õhtuse meluga supeltänav, rahvusvahelised regulaarlennud ja sadam ning raudteeühendus. Puudu on ka väiksematest personaalsema teenindusega spaadest, mille järele on nõudlus lääne turistidel (2009 suveülikoolis osalenud sakslased nimetasid praeguseid spaasid hosiipsideks). Kokkuvõttes peab Pärnu praeguses konkurentsituatsioonis püüdma Baltikumi turul selgelt eristuda, kuna pikemas perspektiivis ei ole Pärnul reaalne Jurmala ja Palangaga üldmahtude ega kättesaadavuse osas konkureerida. Seega on Pärnu selge valik Baltikumi konkurentide kõrval väiksem, kuid kvaliteetsem sihtkoht (Pärnu linna turismiarenduskava 2008-2017). Seejuures on määrava tähtsusega ligipääsetavuse parandamine õhuvärava kaudu olukorras, kus ka *Rail Baltica* rajamine käib vaatamata 100-kilomeetrisele ringile Tartu kaudu. Eelnev analüüs oli küll Pärnu-keskne, ent avaldab maakonnakeskusena (turismi)mõju kogu maakonnale.

Pärnu sadama põhikonkurendina Eestis võib vaadelda Roomassaare sadamat, mis asub avamerele lähemal. Liivi lahte sisenevad suured laevad suunduvad Riia poole, kus suviti teenindatakse rohkesti kruisireise:

Joonis 4. Riia sadama andmed 2010. Allikas: Riia sadama koduleht.

Riiga saabuvate välituristide suurusjärku näitab AirBaltic'u aasta 2008 reisijate arv – 2,7 miljonit. Tallinki laevad Romantika ja Silja Festival peavad igapäevast ühendust Riia ja Stockholmi vahel, mis tähendab potentsiaalselt suurt arvu rootslasi (lisaks analoogiliselt Tallinna saabuvatele).

Pärnu ja Riia vahel reisisadamad puuduvad ning mereühenduseks on võimalus eeskätt purjetamise näol. Jahtidele on võimalik rajada randumiskohad Jaagupis, Salacgrivas ja Saulkrastis, et pakkuda vahepeatustega purjetamisvõimalust või regatti.

Mereliste ühenduste täiendavaks loomiseks Läänemeres teevad Central Baltic Interreg IV programmi algatatud ühisprojekti raames koostööd Ventspils vabasadam, Gotlandi omavalitsus ja Kuressaare linnavalitsus. Projekti ajendas esitama asjaolu, et piiratud ligipääsu, keeruliste, kallite ja aeganõudvate reisimarsruutide tõttu jäetakse potentsiaalsete külaliste poolt reisisihtkoha valikuid tehes see piirkond pigem tagaplaanile, mistõttu jääb turismpotentsiaal paljuski kasutamata. Projekti tegevuste hulgas on olulised integreeritud transpordiühenduste väljaselgitamine Rootsi, Läti ja Eesti vahel, lülina Euroopa Liidu ühtses transpordisüsteemis; ühise rahvusvahelise platvormi loomine jätkusuutliku turismi edendamiseks, innovatiivsete äri- ja turundustrateegiatega väljatöötamine ja elluviimine, huvitavate turismitoodete ja -teenuste loomine ning koolituste läbiviimine turismisektori ettevõtjatele. Projekti edu korral on Pärnul võimalus nii Roomassaare sadama kaudu mereühendustega liituda kui kavandada turismissihtkohtade vahelist regionaalset koostööd.

1.4 Turunduskanalite analüüs.

Internet

Pärnu turismiportaal www.visitparnu.com on alles loomisel. Aastaid kasutusel olnud <http://www.visitparnu.ee/> ei arvesta piisavalt väliskülalise nõuetega ega ole mugav ja kasutajasõbralik – teenusepõhine, ent peaks olema sihtgrupist lähtuv. Rahvusvaheliselt tuntuima visitestonia.com veebilehe kaudu avaneb Pärnu nii linnade kui rannikuala nimistus ühtemoodi linnakesksena, jättes maakonna turismiressursid teisese otsimise tarvis. Olemas on www.youtube.com/channel/visitparnu, ent Facebook ja Twitter laadsed populaarsed keskkonnad on sihtkoha turundamiseks kasutusse võtmata. Lääneremaade vastu huvitundjatel on Pärnut internetist raske leida. Võrdluseks võiks eeskujuna tuua Norrköping'i veebi <http://www.upplev.norrkoping.se/index.asp/id/10/lang/1033>, mis arvestab huvilise poolt kiire teabe leidmise vajadusega. Pärnu konverentsibüroo alustatud partneritele (edasimüüjatele) suunatud e-uudiskirjade loomist tuleks leindada (SAPT), et regulaarselt ja minimaalsete kuludega uudistest teada anda ning sihtkohta meelde tuletada.

Telemeedia

Telekampaania korraldamine on Pärnule olnud liiga kallis. Seda turunduskanalit on kasutatud vaid suviste Pärnu-teemaliste saadete tegemiseks, mida aastal 2010 jätkab erisaadetaga vaid TV3. Viimaste aastate jooksul on telepildi vahendusel reklaamitud vaid Pärnu suuremaid spaasid: Tervist, Viikingit ja Estoniat. Stockholmi suvise lennuliini käivitamisel tuleks selle potentsiaaliga Rootsi pealinnas siiski arvestada.

Trükimeedia

Nii ajakirjad kui ajalehed on vahendite puudusel turismisihtkoha turundusel alakasutatud. Siinkohal oleks just väliskülaliste suhtes oluline luua meeldejääv kuvand Pärnuga seonduvast. Rahapuudusel on kõik turismitrükised sisult sarnased, kuigi soomlasele ja sakslasele peaks olema erinevad fookused.

Otsepost

Turismiagentuuridega suhtlemiseks on vaja kasutada otsekanaleid, et luua võrgustik sihtkoha agentidest. Küsida tuleks ka nende tagasisidet, mida saab arvesse võtta sihtkoha ja teenuste/pakettide arendamisel. Sihtkohariigi põhiselt võiksid sellistes trükistes ja muus (ka internet) olla ära toodud rahulolevate klientide edulood. Vähesse sõnumi korral tuleks eelistada audiovisuaalseid kanaleid ja e-uudiskirja, mis jäävad atraktiivsetena rohkem meelde. Kallist otsepostitust kasutab vaid EAS Soomes kogu Eesti kohta.

Kaubanduskeskused

Külastajate saamiseks võiks rohkem kasutada renditud pindu Tallinna, Riia ja Tartu kaubanduskeskustes, samuti Pärnu Kaubamajakas, kus turismibussid teevad suure tõenäosusega vahepeatuse Tallinn-Riia marsruudil. Raske oleks napi ajaressursiga külastajate puhul reklaamida teenust või külastusobjekti, ent üldkütse ja veebiaadressi andmine sihtkohast teeniks esmase huvi tekitamise ülesannet. Kaubamajakas oleks sel põhjusel

otstarbekas suviti avada Lääne-Eesti külastuskeskuse filiaal, et anda põhjust läbisõitvale turistile pikemaks jääda või tagasi tulla.

Messid

Pärnu osaleb olulisematel turismimessidel Tallinnas, Riias, Helsingis, Göteborgis, Berliinis. Lisaks sellele oleks võimalus paremini kasutada EAS esindusi ja aktiivset osalust välismessidel. Pärnu linna tegevuskava punkt 8.3.1.3. kohaselt on oluline sihtturgudepõhiste turundusürituste korraldamine – see tegevus vajaks täpsemat selgust ürituste iseloomu ja ulatuse kohta (piiratud ressursside tõttu).

Muud kanalid

Alakasutatud on reisikorraldajatele ja pressiesindajatele FAM-reiside ehk tutvustusreiside korraldamine, EAS kampaaniates osalemine, erialased kutsed Pärnu konverentsideks (eeldab konverentsikorralduse toe olemasolu, et kutsuja üksi korraldajaks ei jääks – koostöökoht turismitudengitega). Linna arengukavas on punktis 8.1.1.4 rõhutatud turismialast koostööd Pärnu sõpruslinnadega (kogemuste vahetamine turismivaldkonnas ja turismiturundusalane koostöö). See tegevus on siiani väga nõrgalt elluviidud ja sisaldab sõpruslinna valmisoleku tõttu kasutamata võimalusi. Samuti on võimalus aktiivsemaks Pärnu turundamiseks võrgustike kaudu, kus maakonna ettevõtjad, avalik sektor, kultuuri- ja spordiorganisatsioonid osalevad (näiteks meelitada meritsi kohale rohkem turiste väikealustega).

Suur-Pärnu turundamine Eesti ja maailma turul sisaldab:

- Näituste, messide ja konverentside ettevalmistatud külastamine
- Pärnumaal toimuvate konverentside ja rahvusvaheliste ürituste korraldamine
- Aktiivne osavõtt Euroopa turundusprojektidest
- Sihtkoha omapära arendamine ja teenuste kombineerimine pakettidesse
- Sihtkoha lülitamine rahvusvahelistesse turundusvõrgustikesse
- Reklaami ja teabe väljaandmine ja levitamine Eestis ja Läänemeremaades
- Uute võrgustidemete loomine, kasutades seniseid koostöökogemusi (Livonia Maritima) ja suhteid sõpruslinnadega
- Turismiinfo paigaldamine ja uuendamine enimkasutatavates kataloogides ja veebis
- Kvaliteetse külastajateeninduse juurutamine (sildid, viidad, teenuste kvaliteet)
- Osavõtt projektidest, mis on suunatud juurdepääsuvõimaluste avardamisele
- Osavõtt ühisprojektidest, mis on suunatud turismialase oskusteabe kasvule
- Kultuuri- ja spordiürituste korraldamine ja avalikkuse teavitamine sihtkohas toimuvast

2. Võrgustikku kuuluma hakkavate komplekside määratlemine

Suur-Pärnu kui turismisihtkoht moodustub kompleksidest⁴, mis soovivad ja omavad potentsiaali turiste (oluline on ka siseturu nõudlus ning ka kohalike elanike nõudlus vaba aja teenuste järele) teenindada. Koostöövõrgustikku kuuluvad ka sihtkoha arenguga seotud avaliku sektori organisatsioonid Pärnumaa Omavalitsuste Liit, Pärnu Maa- ja Linnavalitsus, maapiirkonna omavalitsused, haridussüsteemis TÜ Pärnu kolledž ja Pärnumaa Kutsehariduskeskus, koordineeriva ja turunduva organisatsioonina Sihtasutus Pärnumaa Turism.

Välisturistide teenindamise vajadus tuleneb Eesti väiksusest. Ainult väliskülalised võimaldavad sihtkohal arenguks arvestatavat tulu teenida ja olla kursis rahvusvaheliste turutrendidega. Järelikult määrab prioriteetsena võrgustikku kuulumise võime kvaliteetseks teeninduseks võõrkeeltes⁵. Teenuste kombineerimise ehk pakettimise puhul peab olema kindel, et sihtturgudel saabuvaid küalisi suudaksid kõik osalejad hästi vastu võtta. Sihtkoha võrgustiku põhisel pakettimisel tuleb eeskätt arvestada nõudluse ja atraktiivsete pakkumistega, mille tulemusena võivad kombinatsioonid (ka teenusepakettide võimekust arvestades) varieeruda – nn *neljatärnipaketid* eraldi *maavillastest*, aga ka põnevalt koosolevatena.

Käesoleva töö raames on uuendatud andmeid omavalitsusüksuste turismiresursside kohta. Valdade ja linnade esitatud andmed on esitatud lisa 1 ja kasutatavad turismiklastri poolt pakettimisel ning soovitusena Lääne-Eesti külastuskeskuse poolt. Pärnu linna vastanud turismikomplekside arenguvajadused võtab kokku lisa 2.

⁴ Kompleks käesolevas töös = turismiobjekt + selle baasil osutatavad teenused

⁵ Mis ei tähenda ilmtingimata vajadust rootslast rootsi keeles teenindada, kui inglise keelest piisab

3. Sihtkoha väljaarendamise ettevalmistus välispartneritega

3.1 Tegevusmudel

„Pärnu maakonna puhke- ja turismimajanduse arengustrateegia aastateks 2009-2013“ põhjal on visioonist, missioonist ja strateegilistest põhiprintsiipidest tulenevalt püstitatud **viis prioriteetset strateegilist sihti**:

- 1. Turismiuuringud, teadlikkuse tõstmine ja koordineeritud koostöö.**
- 2. Jätkusuutlike, konkurentsivõimeliste ja aastaringi köitvate turismitoodete arendus.**
- 3. Kvaliteedi tõstmine.**
- 4. Kättesaadavuse ja turvalisuse parendamine.**
- 5. Koordineeritud ning tõhus turundus ja mainekujundus.**

Sihtkoha arendamiseks ja selle kättesaadavuse parandamiseks on turismiasjalised aastal 2009 koondunud Pärnu turismiklastriksse. Klaster on sobiv organiseerumisvorm ühiste seisukohtade kujundamiseks, strateegia loomiseks ja elluviimiseks, ühise turundusjuhi palkamiseks, „ühiskassa“ moodustamiseks ja klastritoetuse taotlemiseks. Loomulikult tegelevad sihtkoha väljaarendamisega teisedki institutsioonid, ent klaster on sobiv kokkupuute- ja koordinatsioonivorm.

Pärnu geograafiline asukoht eeldab mitmekülgseid transpordiühendusi. Hetkel on Pärnu rahuldavalt kättesaadav ainult maanteed pidi. Sihtkoha jätkusuutliku arengu tagamiseks tuleb teha investeeringuid uute ühenduste loomiseks ja olemasolevate parendamiseks (raudtee Tallinnast renoveerida, tekitamaks edasist nõudlust Riia suunal, lennujaama renoveerimine, reisisadama rajamine ühendusteks Riia, Saaremaa ja Rootsi, eeskätt lähima Gotlandiga). Regulaarlendude olemasolu vähendab välituristide ajakulu elukohariigis ja pikki bussisõite Tallinnast või Riist. Reisikorraldajate pakutavaid puhkuseid sirvides on maksimaalne kaugus hotellist lennujaamani 120 km (Türgis), enamasti aga alla 60 km.

Tänaseks on hakatud SA Pärnumaa Turismi poolt arendama Pärnu kui aastaringse kvaliteetse kuurordi kontseptsiooni, millesse on aktiivsed turismiasjalised klatri abil kaasatud ning mida toetavad ülejäänud avaliku sektori elukeskkonna parandamise tegevused. Kaotatud on turunduslik-tootearenduslik piir linna ja maapiirkonna vahel. Turunduses lähtutakse sihtrühmadele ja –turgudele suunatud tegevustest, mis on koondatud terviklikuks turunduskontseptsiooniks ja mille parendamine toimub pidevalt. Pärnumaa turismiturundusega tegeleb SA Pärnumaa Turism koos paljude avaliku- ja erasektori koostööpartneritega. Olemasolevale suvisele lennuliinile Rootsis tehti eraldi turunduskampaania ja sarnaselt on vaja edaspidi jätkata uute lennuliinide puhul. Sihtkoha tuntuse suurendamisel on olulisteks partneriteks lisaks kohapealsetele koostöövõrgustikele ning linna ja maakonna ühisturundusele eduka koostöö jätkumine rahvusvaheliste organisatsioonidega.

Turismisihtkoha väljaarendamine on edaspidi oluline neljal põhisuunal:

- a) turismiobjektide (komplekside) ja –teenuste mahu ning kvaliteedi kasv;
- b) turismiobjektide ja –teenuste kombineerimine pakettidesse;
- c) sihtkohale juurdepääsuvõimaluste mahu ja kvaliteedi kasv;
- d) sihtkoha turunduskanalite mitmekesistamine.

Esitatud järjekord ei ole juhuslik. Sageli alustatakse turistide arvu tõstmist uue turunduskampaaniaga, unustades tõsiasi, et reklaamimiseks peab esmalt hea reklaamiobjekt olema ning selle objektini peab turist kohale saama. Külastusuuringud on näidanud, et sihtkoht vajab pidevat arengut, et uute objektide ja teenustega saavutada korduvkülastusi. Nimetatud arengusuundade osade a ja b elluviimine saab toimuda igapäevaselt komplekside omanike ja teenusepakkujate poolt ja koostöös, milleks organisatsiooniliselt on suur abi moodustatud klastrist. Juurdepääsuvõimaluste parandamine on eeskätt avaliku sektori (Pärnu MV ja LV, POL) võimuses, ent ka siinkohal on oluline ettevõtjate osalus (näiteks Stockholmi lend ei oleks käivitunud ilma Tervise ja Strandi poolse poolte lennukohtade ostuta). Turundustegevus eeldab maksimaalset koostööd, kus esimese intsiatiivi ja raami piires saavad võimaluse üksikud turismiettevõtted ja loodetavasti järjest rohkem kombineeritud pakkumised (paketid) – siinkohal on koordineerijaks SAPT.

Eesmärgi saavutamist toetab maakondliku kokkuleppena tegevuskava, mida turismiklastri poolt iga-aastaselt täpsustatakse:

TEGEVUS	PEAVASTUTAJA	TÄITMISAEG
Turismiobjektide, -teenuste ja -ressursside täpne hinnang	Klaster	2010
Turismiasjalistest koostöövõrgustike loomine	SAPT	2010
Turismiasjaliste koolitus	TÜPK	2010-11
Sihtkoha tegevuskava koostamine ja heakskiit	SAPT	2010-11
Turismiressursside arendus (strateegia alusel)	Turismiasjalised	2010-13
Lottemaa teemapargi rajamine	SA Lottemaa	2010-13
Komplekside baasil pakettide loomine	Klaster	2011-13
Lennujaama eelprojekti koostamine	POL	2011
Lennujaama renoveerimiseks rahastuse taotlemine	Pärnu MV	2010-12
Lennujaama renoveerimine	Pärnu MV/LV	2012
Lennujaama juurdepääsutee rajamine	Pärnu MV/LV	2012

Regulaarlendude arvu suurendamine	Klaster	2011-13
Lelle-Pärnu raudteelõigu renoveerimine	Pärnu MV/LV	2011-12
Riia ja/või Roomassaare laevaliini käivitamine	Pärnu LV	2011-12
Kesklinna kai renoveerimine	Pärnu LV	2012-15
Logistikasõlmede bussiühendusega sidumine	Pärnu LV	2011-13
Ühisturundus ja –osalus messidel	SAPT	2010-15
Turunduskanalite mitmekesistamine	Klaster	2011-13

Turismisihtkoha väljaarendamiseks on vaja lisaks asjaosaliste igapäevastele pingutustele:

- suurendada rahvusvahelistumist;
- kaasata eesmärkide saavutamiseks lisavahendeid.

Seetõttu on otstarbekas alata ja ellu viia tegevuskava toetavaid projekte:

EESMÄRK	PROGRAMM	RAKENDAJA	ALGATAJA	AEG
Turismiasjaliste koostöö käivitamine	Klastrite (eel)arendamine	EAS	SAPT	2009
Turismiasjaliste koostöö ja ühisturundus	Klastrite arendamine	EAS	SAPT	2010
Lottemaa rajamine	Turismoote arendus	EAS	SA Lottemaa	2010
Sihtkoha rahvusvahelises koostöös arendamine	Kesk-Läänemere	Interreg	POL	2010
Koolitused	Teadmiste ja oskuste arendamine	EAS	SAPT	2011
Pärnu-Riia rannikuala kergliiklusteed	Eesti-Läti	Interreg	Pärnu, Tahkuranna, Häädemeeste	2011
Turundusüritused	Ühisturundus	EAS	SAPT	2011
Turistidele mõeldud teenuste arendus	Innovatsiooniosak	EAS	TÜPK	2011
Lennujaama renoveerimine	ERDF	MKM	Pärnu MV/ LV	2012

Aktiivsem välisturundus	Eksporditurundus	EAS	Ettevõtted	2010- 13
Messidel osalemine	Välismessi toetus	EAS	SAPT	2010- 13

Tabel 3. Tegevuskava toetavad projektid.

Tegevuskava täitmine ei sõltu vaid selles märgitud peavastutaja ja teiste Pärnumaa asjaliste pingutustest: õhu-, raudtee- ja merevärrava turistidele avamine sõltub suuremahuliste investeeringute kaasamise edukusest (mis omakorda sõltub paljudest teguritest, mille loetlemine ja analüüs ei ole käesoleva töö esemeks). Seetõttu on vaja määratleda tegevuste alternatiivid.

Alternatiiv lennujaamale

Pärnu lennujaama renoveerimiskava ebaõnnestumise korral tuleb Pärnule lendudega uute juurdepääsuviiside loomisel Tallinna kõrval töösse võtta Riiga saabuvad lennuliinid, mida on hetkel ca 3 korda rohkem kui Tallinnas. Praktiliseks osutub koostöö AirBaltic'uga, pakkumaks reisipaketti Pärnusse koos lähtekohast edasi-tagasi lennuga Riiga ning seejärel sõltuvalt nõudlusest tellimusreise Pärnusse ja tagasi. Tekivad võimalused Pärnu haakimiseks AirBaltic'u ja Riia turunduskampaaniate taha, et Baltikumi keskusesse saabuvatele turistidele lisavõimalusi pakkuda.

Alternatiiv/täiendus reisisadamaga

Juhul, kui ükski laevafirma ei võta riski Liivi lahe suvise laevaliikluse käivitamiseks, muutub aktuaalseks Stockholmi lendudega sama ärimudeli rakendamine – osade kohtade sidumine pakettidega Pärnus (ja Saaremaal) ning selliselt riski jagamine. Siinkohal on oluline klasteri valmisolek, koostöö Läti turismiagentuuride ja opereeriva laevafirmaga. Riia suuna käivitamise ebaõnnestumise korral on alternatiiviks Pärnu-Roomassaare otseühenduse loomine, kuigi selle isemajandav võime eeldab üle 25 sõlmese kiiruse puhul suurt hulka reisijaid. Regulaarse laevaühenduse jaoks sobiva majandusmudeli puudumise korral võiks Pärnu olla valmis teenindama tellimusreise lisaks Riiale ja Roomassaarele ka Kihnu, Ruhnu, Ventspils ja Gotlandile, ent ilmselt kanduks turismi sihtkoha põhirõhk merel väikealustele soodustamiseks Pärnu rolli suurenemist rahvusvahelises purjetamiskalendris. Jahtklubi laiendus ja Vallikääru korrastamine loovad selleks hea eelduse. Koostöös Jahtklubiga peaks sel juhul purjetajate võrgustike kaudu turundama Suur-Pärnu teisigi puhkevõimalusi.

Alternatiiv/täiendus kiirrongiga Tallinnast

Lelle-Pärnu raudteelõigu renoveerimise korral avaneb võimalus suuremate sihtühenduste Tallinnast meelitamiseks hommikuse mugava kiirrongi abil, et neile pakkuda erineva päevade arvuga pakette. Erilise rõhuasetuse võiks panna jalgrattaga liikumisviisile ning lisaks kergliiklusteede võrgustiku väljaarendamisele raudteejaamast leppida Edelaraudteega kokku parem rataste transportimise võimalus Pärnu suunal. Nii saaksid pered Lottemaale suunduda Raekülast oma ratastel mereäärset jalgrattateed pidi, mis ühendaks linna ka OÜ Golferi uue golfikompleksiga. Korras raudtee Tallinnast Pärnuni annab võimaluse edasiseks suhtluseks

lätlastega raudtee pikendamiseks Pärnust Riiani. Raudtee renoveerimise ärajäämisel jääb pealinnast turistide saabumine vaid maanteetranspordist sõltuvaks ning seega omi piiranguid säilitavaks.

3.2 Partnerite määratlus

Sihtkoha väljaarendamiseks välispartneritega koostöös ja lisarahastuste kasutamiseks (näiteks Läänemere Interreg projektid) oleks vaja määratlada kriteeriumid, mille alusel partnerid valida. Pärnu Läti ja Leedu sõpruslinnade puhul on näiteks küsitav nende haakuvus meie linna profiiliga. Fokusseeritud koostöö võimaldab luua võrgustiku, mis annab sisulisi tulemusi:

- a) pealinnast eemal – nõuavad omi ühendusi, suurendavad riigi turismieksporti;
- b) kuurordi tunnustega – arengutase on võrreldav ja võimaldab kogemustest õppimist;
- c) lennujaamaga – võimaldab sihtkohtade vahelisi lennuühendusi ja nende paketeerimist;
- d) mere ääres – annab sihtkohale sarnase lisaväärtuse ning mereühendused.

Nende kriteeriumite alusel sobivad Pärnule partneriteks:

Soomes – Oulu, Kokkola, Vaasa, Pori, Turku, Hanko ja Porvoo (lennujaamata), Lappeenranta (järvede ääres);

Rootsis – Umeå, Sundsvall, Norrköping, Visby, Helsingborg, Göteborg;

Norras – Tromsø, Svolvær, Trondheim, Bergen, Kristiansand;

Lätis – Ventspils, Liepāja;

Leedus – Palanga;

Eestis – Kuressaare⁶.

Mereühenduse loomiseks on partnerid Roomasaare ja Riia sadam (Freeport of Riga Authority); siseriiklikult AS Pärnu Sadam, AS Transcom (kesklinna kai omanik), Veeteede Amet.

Pärnu Lennujaam on AS Tallinna Lennujaama regionaalne üksus.

⁶ Kui lennujaama nõue siseriiklikult kõrvale jätta, siis ka Haapsalu ja Narva-Jõesuu

4. Juurdepääsuvõimaluste parandamise eeltöö

4.1. Finantsanalüüs

4.1.1 Lennujaama finantsanalüüs

Lennujaama investeeringud on jaotatud kahte etappi. Esimeses etapis koostatakse ehituslik eelprojekt. Uuringute, mõõdistuste ja projekteerimiste eesmärk on välja selgitada, mis seisus lennurada on ja kas selle ülekate on mõeldav või tuleb praegune rada teiselaldada ja rajada uus. Etapi tähenduseks on sõnum Pärnumaa ettevõtjatele ja omavalitsustele lennujaama renoveerimisest, mis julgustaks panustama lennujaama arengusse – juurdepääsu tee uuendamine ning koostöö lennuühenduste loomiseks lennufirmade ja turismibüroodega. Eelprojekti maksumuseks on minimaalselt 95,8 tuhat eurot, mida taotletakse käesoleva töö osas 3.1 toodud toetavate projektide seas nimetatud Kesk-Läänemere Interreg projekti raames. Kaasrahastuse 15 protsendilises mahus tagab AS Tallinna Lennujaam.

Teist etappi on võimalik käivitada peale esimeses etapis planeeritud uuringute ja projekteerimiste edukat lõpetamist. Kui lennud toimuvad vahemikus aprill-september, lennukite külastuste vahe on vähemalt 1 tund ja lennugraafikud jäävad 8-tunnise tööaja sisse, on võimalik paari lisanduva töötajaga teenindada kuni 7 lendu nädalas või 5 lendu päevas. Vajalik on soetada inventari, mis parandab lennuohutust ja õhusõidukite teenindamise kvaliteeti. Ruleerimisteede laiendus on vajalik, et vältida alamootoritega õhusõidukite mootorite vigastamisi haljasalal leiduvate võõrkehade (tolm, liiv, kivid, hein). Tuletõrjedepoo rajamine võimaldab täita nõuet jõuda õnnetuspaigale kahe minutiga ning üksiti kasutada tööjõudu ratsionaalselt. Töötajad saavad olla multifunktsionaalsed⁷, vahetades mõne minuti jooksul tuletõrjuja kohustused näiteks pagasiteenindaja või hooldustööde vastu.

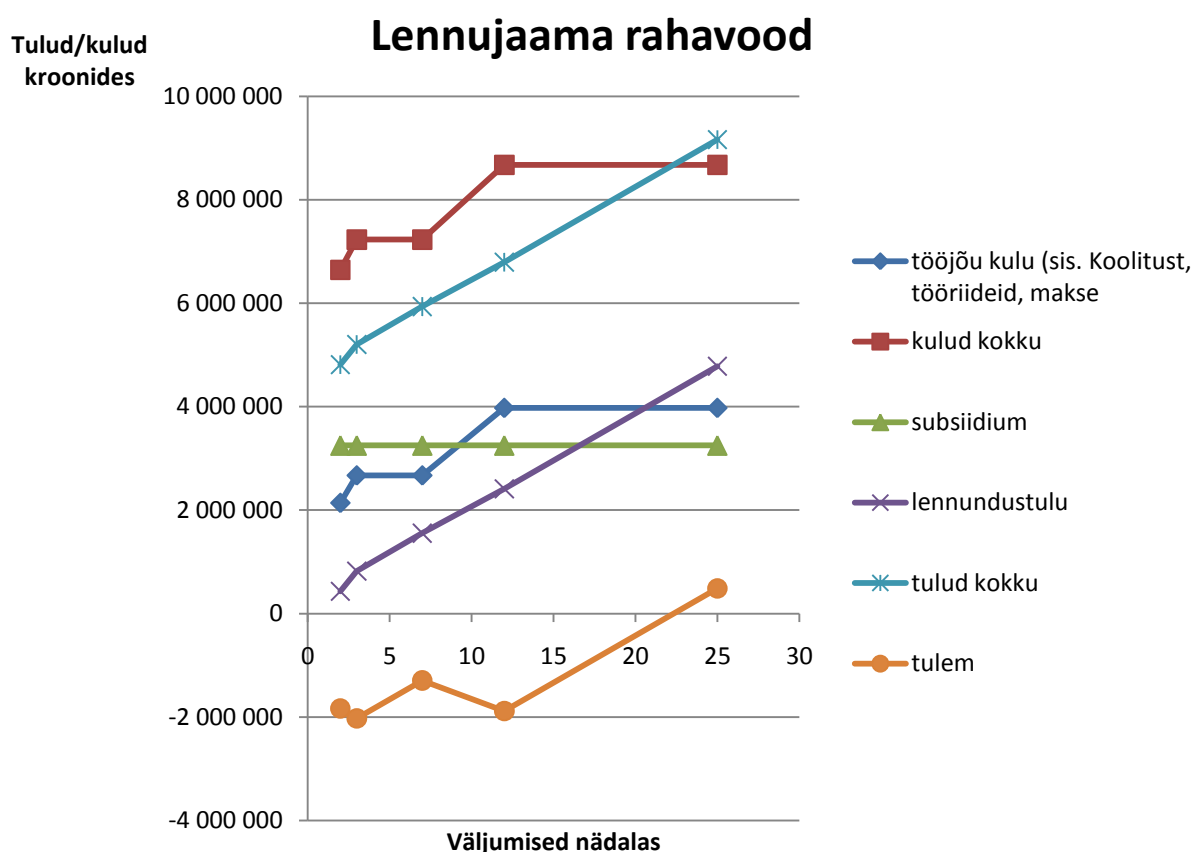
Tasuvuse hindamist tuleb alustada hooajalistest suvelendudest väikeste lennukitega ja liikuda investeeringute teostamise järel sagedamate lennugraafikute ja suuremate lennukite kasutamise võimaluse suunas. Muutuvnäitajaks on seejuures nii tööjõu- kui majanduskulu. Riigi toetus (tabelis subsiidium) on jäetud aasta 2009 tasemele. Lennud peavad olema hajutatud vähemalt 1-tunnise vahega (kulud kroonides):

	suvelennud apr-sept (26nädalat)			aastaringi	
	10,5 töötajat	14 töötajat	14 töötajat	20 töötajat	20 töötajat
Lennud nädalas	2	3	7	12	25
majanduskulu	4 507 000	4 560 000	4 560 000	4 700 000	4 700 000
tööjõu kulu	2 137 292	2 668 800	2 668 800	3 974 747	3 974 747
kulud kokku	6 644 292	7 228 800	7 228 800	8 674 747	8 674 747

⁷ Põhjamaade regionaallennujaamades levinud töökorraldus

muud tulud kokku	1 131 022	1 131 022	1 131 022	1 131 022	1 131 022
subsiidium	3 250 000	3 250 000	3 250 000	3 250 000	3 250 000
lennundustulu	430 000	821 168	1 554 336	2 409 336	4 779 840
tulud kokku	4 811 022	5 202 190	5 935 358	6 790 358	9 160 862
tulem	-1 833 270	-2 026 610	-1 293 442	-1 884 389	486 115

Tabel 4. Lennujaama tasuvustabel.

Joonis 5. Lennujaama võimalikud rahavood erineva arvu suvelendude puhul.

Esialgsed arvutused näitavad, et lennujaama kulud lendude teenindamiseks püsivad stabiilsetena juhul, kui lennud toimuvad hajutatult. Kui on vajadus teenindada mitut lendu korraga, siis tekib vajadus palgata personali juurde. Raskusi on ka terminali läbilaskevõimega. Töötajate arvu suurendamisel aga kulud oluliselt kasvavad. Lennujaama rentabluse parandamiseks oleks vaja kindlustada regulaarlendude arvukus väikeste lennukitega (Saab 340, Fokker 50, ATR 42/72) üle 25 väljumise nädalas, millele Pärnus hetkel nõudlust pole. Ent positiivne majandustulem saavutatakse tingimusel, et riigieelarveline toetus püsib ja amortiseerunud rada on lennuoperaatorid valmis kasutama suvisel ajal ilma instrumentaalmaandumise süsteemita (ILS).

Pärnu lennujaama täppislähenemissüsteemi otstarbekust tõestab asjaolu, et süsteemi paigaldamisega vähendatakse meteoroloogilisi riske, mis on vajalik regulaarlennuliikluse tagamiseks. Meteoroloogiliste vaatlusandmete analüüs näitab (P. Tiirusson 2005), et aastas oli keskmiselt 28 päeva, kui regulaarliikluse jaoks kõige soodsamatel aegadel ei olnud võimalik maanduda madala pilvede alapiiri ja/või halva nähtavuse tõttu. Paigaldades I kategooriale vastavad navigatsiooniseadmed, parandavad need lähenemise miinimume nii, et maandumise võimalikkus oleks suurenenud keskmiselt 22 päeva võrra aastas. Otstarbekas on ILS asendada kaks korda soodsama GNSS navigatsioonisüsteemiga. Loobutakse 2,5 km pikkusest rajast Tartuga analoogilise 1,8 km kasuks.

Vajadus	Orienteeruv maksumus €	Põhjendus
Tööprojekti koostamine	319 489	Detailsed ehitusjoonised
Pagasiveo käru	44 728	Puudub (asendus ATV, mida ei pruugi lennufirmad aktsepteerida ohutuse tõttu)
Päästeauto	383 387	Praegune päästeauto pärineb aastast 1981 ega vasta nõudmistele
Kergtrapp	22 364	Puudub siiani
GPU (maaapealse elektritoite aparaat)	44 728	Olemasolev on statsionaarne. Vajalik oleks käru tüüpi aparaat, mis oleks mobiilne.
Reisiterminalis tehnikapargi täiustamine	19 169	Olemas on 1-kohaline check-in laud. Vaja 2 kohta + kaalud, pingid reisijatele, infosüsteem.
Ruleerimistee C laiendamine 3 m võrra ja ruleerimistulede ümber tõstmine	171 374	2200 m ² katet koos aluspadjaga (900.-/m ²). 3240 m ² ülekatet betoonile (440.-kr/m ²). Vajalik, et olla lennukitüüpidest sõltumatu. Võimalus vastu võtta ka alamootoriga lennukeid.
Tuletõrje ja hooldetehnika angaar	319 489	Peavad asetsema terminali vahetus läheduses, et oleks võimalik kasutada tööjõudu operatiivselt ja säästlikult.
Pagasikärusid 4 tk	10 224	Olemasolevast 4-st jääb väheks
Instrumentaalne	958 466	Hetkel puudub, kuid on vajalik lendude graafikus püsimiseks (meteomiinimumi

maandumissüsteem		alandamiseks)
Reisiterminali laiendus	1 150 160	Vajalik üle 33-kohaliste lennukite puhul või tiheda graafikuga, kui mitme lennu reisijad on korraga terminalis.
Stardiraja 1800x45 m ülekate	4 658 147	Vajalik, sest betoon laguneb ja on ebatasane (arvestatud Tartu hinnaga 900 kr/m ²)
Perrooni laiendamine ja seisupaikade ehitamine (900 kr/m ²) 200x20=4000 m ² 300x60=18 000 m ²	1 265 176	Vajalik laguneva betooni tõttu ja selleks et oleks võimalik 2-3 C klassi lennuki (nt. Saab340, Fokker50, ATR42/72) korraga viibimine ja manööverdamine perroonil.
Perrooni ülekatte 1. etapp (vajalik koos laiendamisega teha) 70x180 =12 600 m ²	354 249	Lagunenud betooni katteks ja et oleks ühtlane tasapind
Perrooni ülekatte 2. etapp (seisupaikadest kuni ruleerimisteeni C) 300x60=18 000 m ²	506 070	Et ei oleks üleminekuid asfalt-betoon-asfalt
Ruleerimistee D laiendamine 18 meetriseks: 1000x14=14 000 m ² ülekate, 1000x4=4000 m ² aluspadjaga laiendus	702 875	C klassi lennukid saavad ohutult stardipaika
Haardeteguri mõõtja	51 118	Kaasaegne variant puudub. Kasutatav alles peale raja ülekatet
Lennuraja, ruleerimisteede ja perrooni märgistuse värvimine	31 949	Ilma ei tohi üldse tegutseda
Sõiduautode parkla koos aparatuuriga	447 284	Vajalik klinediteenindus ja lennujaama tulude tõstmine
KOKKU	11 460 447	
TALVISTES TINGIMUSTES:		
Rajahooldusmasin	319 489	Ühega ei ole puhastamine piisavalt kiire
Lumepuhur	191 693	Olemasolev on amortiseerunud
Jäätörje masin (lennukilt)	255 591	Hetkel puudub

Jäätõrje tehnika (rajalt)	255 591	Olemasoleva tehnikaga on võimalik sulatada jääd kuni -5 kraadini
TALVEL KOKKU	1 022 364	

Tabel 5. Pärnu lennujaama vajalikud investeeringud.

Investeeringute elluviimine võimaldab madalamate tasude juures teenindada suuremaid õhusõidukeid (Boeing 737 kõik versioonid, Airbus A320).

Kui soetada instrumentaalne maandumissüsteem (ILS), siis lisaks suurele investeeringule kaasnevad suuremad hoolduskulud (kroonides):

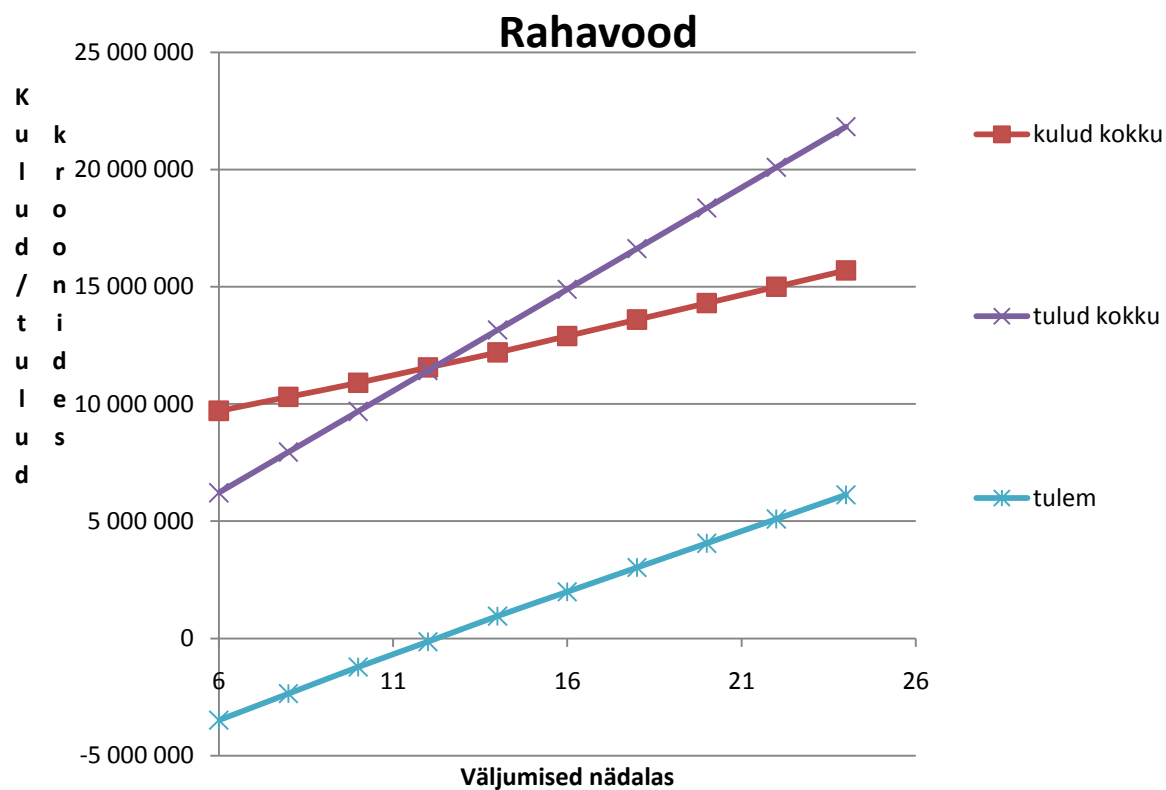
	suvelennud apr-sept					aastaringi
	10,5 töötajat 2009 seis	14 töötajat 3 lendu näd.	14 töötajat 7 lendu näd	16 töötajat 7 lendu näd	16 töötajat 12 lendu näd	20 töötajat 12 lendu näd
majanduskulu	4 507 000	4 960 000	4 960 000	5 010 000	5 010 000	5 200 000
tööjõu kulu	2 137 292	2 668 800	2 668 800	2 862 000	2 862 000	3 974 747
kulud kokku	6 644 292	7 628 800	7 628 800	7 872 000	7 872 000	9 174 747
muud tulud kokku	1 131 022	1 131 022	1 131 022	1 131 022	1 131 022	1 131 022
subsiidium	3 250 000	3 250 000	3 250 000	3 250 000	3 250 000	3 250 000
lennundustulu	430 000	821 168	1 554 336	1 554 336	2 409 336	2 409 336
tulud kokku	4 811 022	5 202 190	5 935 358	5 935 358	6 790 358	6 790 358
tulem	-1 833 270	-2 426 610	-1 693 442	-1 936 642	-1 081 642	-2 384 389

Tabel 6. Lennujaama tasuvustabel ILS olemasolu korral Pärnu lennujaama algandmete põhjal.

Investeeringute realiseerimise järel püstitame järgmised tingimused:

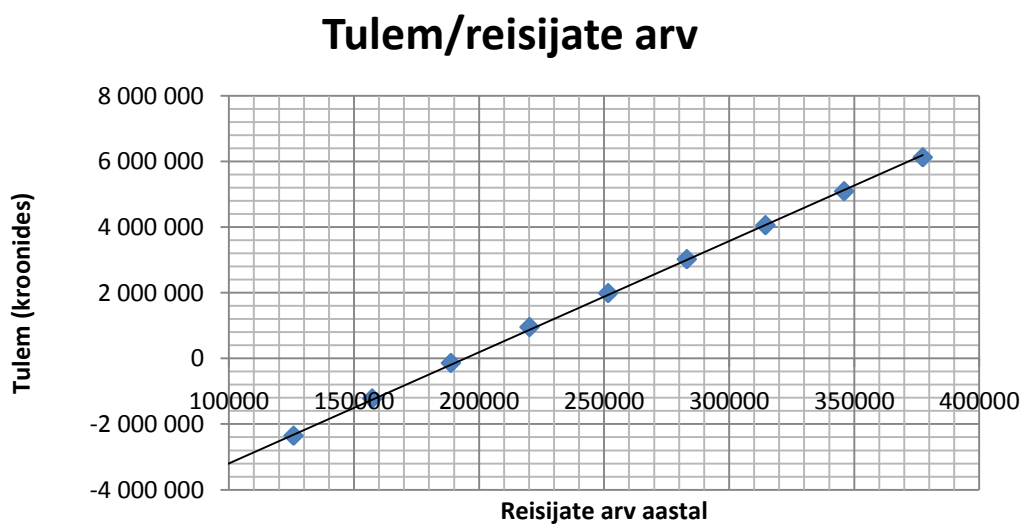
- Lendab B737-800 (189 kohta)
- Täituvus 80%
- Õhusõiduki maksimaalne lubatud strardimass (MTOW) 70t
- Ühe töötaja aastane kulu: 200 000 krooni
- 10 reisijat toovad sisse parkimise näol 100 krooni
- Maandumistasu 60 krooni õhusõiduki maksimaalse lubatava stardimassi (MTOW) 1000 kg kohta
- Arvestatud ainult Boeingu lendudest tulenev maandumismaks + reisijatasu väljudes 60 krooni reisija kohta

Tulem näitab, et lendude arv 13 nädalas võimaldab esialgu riigitoetust vähendada hakata ning seejärel sellest ka loobuda, kui suure lennukiga väljumiste arv ületab 16 nädalas.

Joonis 6. Võimalikud rahavood pärast investeeringuid.

Investeeringute tulemusena on võimalik muuta Pärnu lennujaam atraktiivseks ka säästulennuoperaatoritele aastaringseks opereerimiseks. Mastaabiefekti kasutades (jätkuvalt väikelennukeid kasutades ja tellimyslende võimaldades) on võimalus vabaneda subsiidiumist (muuta investeering tasuvaks) ja olla isemajandav majandusüksus:

Joonis 7. Mastaabiefekt.

Kuna ka praegu Eesti reisijad sõidavad maapealse transpordiga Riiga, kasutamaks RyanAiri teenuseid, siis 300 000 reisijat aastas arvestades kogu Eesti säästuoperaatorite tarbijaskonda on raske, ent saavutatav eesmärk⁸. Selline arvutus hõlmab aga vaid lennujaama kui majandusüksuse rentaabluse, jättes arvesse võtmata õhuvärava kaudu Eestisse lisanduvate turistide laiema sotsiaal-majandusliku mõju.

Investeeringute teostamine on võimalik vaid keskvalitsuse toel ning Vabariigi Valitsuse sellekohase otsuse tegemine sõltub ilmselt võimalusest kaasata Euroopa Liidu vahendeid.

4.1.2. Reisilaevaliikluse käivitamise finantsanalüüs

Reisisadama iseseisvat tegevust ja selle tulutoovust on mõtet analüüsida alles siis, kui on võimalik reisilaevaliikluse käivitamine suuremas mahus, kui hetkel ainsana Kihnu Veeteede poolt opereeritav Pärnu-Kihnu liin. Sadama puhul on samuti oluline mastaabiefekt, mis saavutatakse mõjuna regionaalsel tasandil. Pärnu sadama tegevuse puhul on oluline kolm järgmist aspekti:

- Tegevusest tuleneva kahjumi puudumine ja seega toetuse puudumine avalikult sektorilt (v.a. talvine jääõhkumistoetus);
- Täiendavad tulud meritsi saabuvate turistide teenindamisest;
- Koostöös erasektoriga reisisadama infrastruktuuri rajamine.

Viimasega seoses on olulisima vajadusega investeeringud:

- Reisiterminali rajamine aadressile Kalda 2 orienteeruva maksumusega €630 tuhat;
- Kesklinna kai renoveerimine (kärgkastide asemel moreenile toetuva püsikaehitus maksab Pärnu Sadama hinnangul ca €2,5 miljonit)
- Sadamaala korrastamine ja parkla rajamine ca €20 tuhat.

Arvestades ulatuslike laiendustöödega reisilaevade sildumiseks sobiva kesklinna kai vahetus läheduses asuvas jahtsadamas on selle baasil võimalik lahendada ka tulevasi reisijaid huvitav muu teenindus – toitlustus, majutus, pesemine, saun.

Reisilaeva puhul tulevad kõne alla kaks ühendust – Riia ja Roomassaarega. Esimese eelis on ühendus Baltikumi ainsa miljonilinnaga, kuhu suviti saabuvad turistid üle maailma⁹; laevaühenduse loomine aga raske kiire ja kvaliteetse maanteeühenduse tõttu Via Baltica näol. Saaremaaga ühendus oleks kahe sarnase turismipiirkonna vahel, eeliseks autota Kuressaarde jõudmise võimalus, ent praamiühendus Virtsu ja Kuivastu vahel on riiklikult toetatav ja probleem on tasuva nõudluse vähesuses.

⁸ Tallinna Lennujaam teenindas 2009.a. 1 323 907 välisreisijat.

⁹ Riia Linnavalitsus teatas, et neil on raskusi Jaapani turistidele huvipakkuva tegevuse leidmisega.

Pärnu laht seab omad kindlad piirid – sõltuvalt ilmastikuoludest on faarvaatri sügavus 5-6 m. Sellest tulenevalt sobivad vaid väikese süvisega (kiir)laevad, nn katamaraanid¹⁰. Järelikult Tallink tüüpi suured meelelahutuslaevad on Pärnu puhul välistatud ning mõlema sihtkohaga ühenduse pidamisel on maismaale konkurentsi pakkumiseks oluline ühenduskiirus. Kui laevad aga sõidavad kiiremini kui 25 sõlme, kasvab hüppeliselt kütusekulu, mis on tööjõukulude kõrval suuruselt teine kuluartikkel. Erinevalt siseriiklikust ühendusest saartega ei ole turismi huvides käivitataavad liinid riigitoetuse objektiks ning saavad toimida isemajandaval põhimõttel. AS Kihnu Veeteede juhataja Toivo Kuldmäe – kes ise ei pea Roomassaare ega Riia liine majanduslikult tasuvaks - arvamusel on lähikonnas vaid üks operaator, mis sobiks laevapargi ja ärisuunitluse poolest opereerima Liivi lahe marsruuti Riia-Kihnu-Pärnu-Roomassaare-Ruhnu-Riia: Lindaliini AS. Läbirääkimised Lindaliini nõukogu esimehe Rein Ojasaarega lõppesid teatega: “Lindaliini AS ei pea võimalikuks Teie poolt esitatud projektis osalemist. Keskmendume oma segmenti Tallinn-Helsingi kiirlaeva liinil.”

Lindaliini katamaraan-tüüpi kiirlaevad Karolin ja Merilin¹¹.

Ettekujutuse saamiseks minimaalsest reisijate arvust ja piletihinnast (tulust) võtame vaatluse alla Lindaliinide sõidutingimused. Tallinn-Helsingi 43 miilise vahemaa puhul maksab soodsaim pilet 299 krooni, millele rakendatakse edasi-tagasi sõidu puhul 20 protsendilist soodustust, mis teeb 86 miili läbimise hinnaks 478 kr/reisija. Terve teise korruse reserveerimise puhul on edasi-tagasi hinnaks 391 kr/reisija; terve laeva reserveerimisel saavad kuni 400 reisijat sõita 86 miili hinnaga 340 kr, mis näitab ettevõtte piletitululootust €8690 ühe ca 90 miilise reisi kohta. Siinkohal on oluline meeles pidada, et reserveeritud laeva puhul lisandub arvestatav tulu laevas toimuva müügi arvel. Arvestame tuluvajaduse 10 % täislaevast allapoole ehk võrdseks €7821.

¹⁰ **Katamaraan** (tamil sõnadest *kattu maram* 'kaks puud') on kahe (küljega kõrvutise ning ühendatud) [kerega veesõiduk](#); Vikipeedia.

¹¹ <http://www.lindaline.fi/ee/merel/laevad/>

Kuressaare-Riia vahemaa on 94 miili, Pärnu-Riia 90. Mõlema liini puhul (eriti nende käivitamisel) ei saa arvestada Tallinn-Helsingi nõudlusega. Saame leitud tuluootust arvestavad erinevate piletihindadega tasuvust tagavad järgmised reisijate arvud:

90 miili piletihind	€ 25	€ 30	€ 35	€ 40
reisijaid	313	261	223	196

Tabel 7. Võimalikud piletihinnad.

Võrdluseks maksab Riia-Pärnu odavaim Eurolines'i bussipilet hetkel €8.90 ning Hansabussi äriklassi pilet €17.80. Seega võib selles hinnavõrdluses konstateerida, et ainult Riia-Pärnu laevaliini ükski toodud hinna/reisijate arvu suhte loomine ei õnnestuks. Tulemus näitab selgelt, et sarnaselt Tallinn-Helsingi liinile oleks vaja äriklassi pileteid kombineerida tavapiletitega. Pikem sõiduaeg lubab prognoosida suuremat müüki laeval. Olulisimad küsimused, mis aitaksid viia tasuva ärimudelini, on: kuidas kasutada mahueelist võrreldes lennuki või bussiga? Millised teenused/paketid/valikud on Pärnu- ja Saaremaal vajalikud, et tekitada Riias (nii elanikes kui sealsetes turistides) nõudlust ja huvi laevaliini kasutamiseks? Milline sõidugraafik oleks optimaalne?

Need küsimused on käsitletavad ka tervikuna. Nii aitavad Eestis täiendavalt loodavad/pakutavad võimalused puhkuseks või konverentsiks (tööandja organiseeritavaks ürituseks) suurele sihtrühmale kasutada mahueelist. Mitme bussiga läbi Pärnu Saaremaale sõidu saab asendada kiirema ja atraktiivsema marsruudiga. Lätlastel tekib võimalus tutvuda etnograafiliselt unikaalse Kihnu saarega, samas kui kihnlased/saarlased saavad omavahelise otseühenduse. Turunduse puhul on oluline rõhuda laevaühenduse eelistele: Riias¹² ja Pärnus randumine kesklinnas, liiklusummikute puudumine, liikumis- ja lõõgastusvõimalus laevas.

Kriitilise tähtsusega on sõidugraafiku loomine, mis arvestaks laeva tööjõukulude ning Liivi ringi mõlemas suunas läbimise ja sõidu kombineerimise¹³ võimalusega. Nii näiteks saaks ainult Kihnust huvitatud reisija osta edasi-tagasi pileti Riia-Pärnu-Kihnu, sõita ühe laevaga Kihnu ning ise valida reis, mil naasta Pärnu kaudu Riiga. Siinkohal edasikavandamiseks mõeldav suvine sõidugraafiku variant:

Väljumisaeg	Väljumiskoht	Sõiduaeg	Sihtkoht
Paariskuupäev kell 8	Riia	3 tundi	Pärnu
12	Pärnu	1 tund	Kihnu
13.30	Kihnu	2 tundi	Roomassaare
17	Roomassaare	1:30	Ruhnu
19	Ruhnu	1:45	Riia
Paaritutel kell 8	Riia	1:45	Ruhnu
10.15	Ruhnu	1:30	Roomassaare

¹² Kohtumisel Riia sadama esindajatega pakuti selle liini jaoks eraldi kaikohta Tallink laeva kõrval.

¹³ Ringi Riias Riiani läbimiseks võib reisija sama hinna eest kasutada endale mugaval ajal.

13	Roomassaare	2 tundi	Kihnu
15.30	Kihnu	1 tund	Pärnu
18	Pärnu	3 tundi	Riia

Tabel 8. Liivi ringi sõidugraafik.

Sellise liini täituvuse tagamiseks oleks Pärnu-Stockholm lennuliini eeskujul vaja laevapiletid pakettida koos Pärnu ja/või Kuressaare ja/või Riia puhkevõimalustega. Kõik nimetatud saaksid pakkuda nädalavahetuse mitmekülgselt paketti, milles sisalduksid laevapiletid. Samas võivad saarlased ja pärnakad pakkuda lätlastele võimalust nädalaseks moodulpakettimiseks kombineeritud puhkuse vormis (kus võiks olla päevane vahepeatus Kihnus). Pakettides teenusepakkujana osalevad turismiettevõtted saavad kliendibaasi mahtu arvestades vähendada eraldi kallina tunduva laevapileti mõju – külastaja peab selgelt aru saama, et pakettis pakutavaid teenuseid ükshaaval tarbides tuleb kulu vähemalt 15% suurem. Sellisel juhul ei pruugi reisija jaoks laevapileti hind olla sama kõrge, kui sõidugraafiku tabelis näidatud laevafirma tulu¹⁴.

Kindlasti on skeptikuid, kes soovitaksid Liivi ringi käivitada vaid nädalalõppudel. Sellisel juhul peaks olema laeva ja meeskonna jaoks muu nädalasisene rakendus ning arvestatavat suvepuhkuste vajaduspõhist sidumist ei toimuks – puhkuste ajal ei ole vahet, millise nädalapäevaga tegemist on. Pigem on oluline laeva püsivalt liinil olemise kindlustunde loomine.

Edasi tuleks keskenduda operaatori leidmisele, kellega koostöös liini käivitamist ette valmistada. Roomassaare sadama juhataja Renno Tammleht teatas: „See oli vist aastal 2002, kui Taani päritolu laevandusettevõtjatel oli plaanis avada Roomassaare-Riia laevaliin.“ Võimalikud on ka Rootsi või Soome päritolu laevafirmade huvi. Kui näiteks Ventspils, Kuressaare ja Gotlandi ühisprojekti käigus jõutakse samuti kiirlaeva lahenduseni, on võimalik käesolev algatus sellega liita (Roomassaare sadam saaks sel juhul kahe ringi ühissadamaks ja ümberistumiskohaks).

4.2. Sotsiaal-majandusliku mõju analüüs

Majanduse taastumise faasis on turismimõju hindamise aluseks otstarbekas võtta kõrge tõusu ja järsu languse eelne statistika. ÜRO Maailma Turismiorganisatsiooni andmetel reisis 2007. aastal maailmas 903 miljonit ööbimisega välituristi. Enam kui pool maailmas reisivatest turistidest saabus Euroopa riikidesse, nendest alla poole protsendi Eestisse. Eesti võttis vastu 1,9 miljonit ööbimisega välituristi ehk 1,4 välituristi iga Eesti elaniku kohta. Välituristidele pakkusid Eestis teenuseid 984 majutusettevõtet, 19 000 toa ja 46 000 voodikohaga. Eesti majutusettevõtete teenuseid kasutas 1,4 miljonit välituristi. Konkurentsituult oli majutusettevõtete klientide hulgas enim Soome turiste, kes moodustasid üle poole majutusettevõtetes peatunud välituristidest. Soome turistide jaoks on aga tetavasti Pärnu pealinna järel külastatavuse poolest 13 protsendiga teisel kohal (aastal 2009 majutus

¹⁴ Turismiettevõtjad ostavad näiteks kindla arvu pileteid ise välja, aidates selliselt vedajal riske jagada.

Statistikaameti andmetel Pärnus 97 808 soomlast, ent paljud põhjanaabrid omavad Pärnus lisaks elamispinda).

Välituristid tulevad Eestisse peamiselt puhkama. Puhkusereisi märkis peamiseks Eesti külastamise eesmärgiks üle poole Statistikaameti väliskülastajate uuringu raames küsitletutest. Ostureisil oli 7%, sugulasi ja tuttavaid külastas 12% ning ülejäänutel oli Eestis viibimiseks mõni muu põhjus. Puhkusereisina käsitlesid Eesti-külastust valdavalt kaugematest riikidest pärit turistid — Itaaliast, Ameerika Ühendriikidest, Kanadast, Saksamaalt ja Suurbritanniast tulnud. Suurimad poodlejad olid aga Soomest saabunud külastajad. Keskmiselt jättis iga väliskülastaja Eestisse 2624 krooni. 2008.a. ööbimisega külastaja kulutas keskmiselt 4085 kr (€261) ja ühepäevakülastaja 1026 kr. Kui külastaja vastab küsitlustes oma kulutuste kohta, siis põhimõtteliselt sisaldab see summa juba kõiki makse, mis hinnas sisalduvad. Arvesse ei võeta siin rahvusvahelise transpordi kulu Eestisse sõitmiseks ning kellegi teise poolt kinnimakstud kulutusi (tööandja, vastuvõtja vms.). Need arvud on loomulikult üsna ebatäpsed, sest inimesed vastavad hinnanguliselt ja kindlasti läheb neil vastates midagi meelest või ei ole nad kulutusi täpselt fikseerinud ega oska öelda, kui palju nad võisid kulutada. Üldiselt näitab rahvusvaheline praktika, et pigem küsitlusele vastates inimesele tundub, et ta kulutas vähem, kui ta tegelikult kulutas.

Statistikaameti andmete alusel oli aastal 2008 turismisektori lisandväärtus 3 351 897 000 krooni, mis teeb €113 väliskülastaja kohta, kui jätame lihtsustuse huvides arvestamata siseturismi mõju. Teades lennujaama investeeringute maksumust, saame leida investeeringute tasuvuse nii ainult lisandväärtuse (LV) kui väliskülalise tehtava kogukulu osas:

reisijate arv	50 000		100 000		200 000		300 000	
LV-lisandväärtus, kulu-keskmine kogukulu	LV	kulu	LV	kulu	LV	kulu	LV	kulu
turismituluv/investeeringu suhe suvel	0,49	1,14	0,99	2,28	1,97	4,55	2,96	6,83
suhe aastaringelt	0,45	1,05	0,91	2,09	1,81	4,18	2,72	6,27

Tabel 9. Pärnu lennujaama investeeringute sotsiaal-majanduslik tasuvus. Allikas:

Tänase tööpuuduse juures on oluline kavandada pikaajalisi samme tööhõive suurendamiseks teenuste ekspordi kaudu. Kui Pärnu lennujaama kaudu saabuv külastajate arv on ca 50 000, jäetakse aastaks Eesti majandusse lennujaama renoveerimismaksumusega samapalju raha; külastajate arvu tõus üle 100 000 hakkab looma täiendavat lisandväärtust. Alates 200 000 reisijast aastaks on võimalik riigitoetust (subsiidiumi) vähendada hakata ning 300 tuhat reisijat viivad lennujaama kulud tuludega võrdseks (riigitoetuse ärajätmispunkt).

Et sadama puhul pole enne kindla laevafirmaga hinnakujunduse kokkuleppimist põhjust infrastruktuuri investeeringuid kavandada, oli oluline analüüsida lennujaama kaudu saabuvate väliskülalistajate mõju eraldi. Samas mõjutavad turismisektori arengut laiemalt ka laevaga saabuvad külastajad, mis annab kindlasti aluse avaliku sektori aktiivseks osaluseks laevaliini käivitamise turunduskuludes osalemiseks ja sadama infrastruktuuri renoveerimise initsiatiivi võtmiseks.

Pärnu kaudu täiendavalt Eestisse saabuvad ja majutuvad 50 tuhat turisti kulutavad keskmiselt 204 miljonit krooni. Seega – mida kiiremini ja tõhusamalt suurendatakse Pärnumaa turismipotentsiaali ning käivitatakse uusi lennu- ja laevaliine, seda lühem on kulutuste tasuvusaeg.

Sadamate infrastruktuuri areng avaldab olulist sotsiaalset ja majanduslikku mõju kohalikul tasandil. Pärnu tegevuskavas on sätestatud: „8.2.1.10. Kesklinna sadamakai renoveerimine ja korrashoid, 2010-2015 erasektor, vastutaja LV majandusosakond.“

4.3. Riskianalüüs

Lennujaama ja laevaliikluse arendamisega kaasneda võivad riskid on järgnevalt kirjeldatud ja analüüsitud. Esiteks riskid, mille realiseerumine võib otseselt takistada eesmärkide saavutamist. Teiseks mõju saavutamise riskid, mille realiseerumine otseselt ei takista lennujaama opereerimist, kuid mis võivad vähendada selle käivitamisega loodetud mõju.

Eesmärgi saavutamise riskid

Risk	Realiseerumise tõenäosus	Mõju	Kuidas riski realiseerumist vältida?	Korrektiivsed tegevused riski realiseerumisel
Pärnu turismi-asjalistel kaob huvi	Väga väike	Väga tugev	Osapoolte huvide arvestamine ning linna ja SAPT poolne eestvedamine	Alternatiivina tegutseda edasi eraldi, klastrisse koondumata
Kapitaalinvesteeringuteks ei saada rahalist toetust	Keskmine	Väga tugev	Taotluse hea ettevalmistus, erasektori kaasamine investeeringusse, valitsusele majandusliku mõju selgitamine	Alternatiivsete rahastusvõimaluste leidmine, mis toob uue riskina kaasa õigusliku staatuse muutmisvajaduse
Ajakava venimine	Keskmine	Tugev	Tegevuste põhjalik planeerimine, turismiklastri käivitus	Täiendavate ressursside ja osapoolte kaasamine
Lennujaama ehitusmaksumus ületab eelarve	Keskmine	Väga tugev	Tegevuste maksumus hinnatakse põhjendatult ja tervikult taotledes	Investeeringute ajatamine

Laevaliikluse operaatorit ei leita	Tugev	Väga tugev	Subsiidiumite taotlus äri- ja avalikult sektorilt, paketid	Liivi ringi ärajäämisel proovida vaid Saaremaaga ühendust

Mõju saavutamise riskid

Risk	Realiseerumise tõenäosus	Mõju	Kuidas riski realiseerumist vältida?	Korrektiivsed tegevused riski realiseerumisel
Loodavatele lennujaama töökohtadele ei leita töötajaid	Väike	Keskmine	Töötajate otsimisega tegeletakse ennetavalt	Seni tegutsetakse koostöös Tallinna ja Tartu inimressursiga
Sihtkohtade elanike vähene huvi Pärnu ja Eesti vastu	Keskmine	Väga tugev	Nõudlusel põhinev teenuste pakkumine, aktiivne turundus	Tõhusam turundustegevus ja paremad teenused
Kavandatud turundustoetusi ei saada	Väike	Tugev	Toetusvõimaluste aktiivne otsing ja tõhus taotlemise ettevalmistus	Väiksemate eelarvetega eesmärkide saavutamine, teiste allikate otsimine
Lennu- ja laevaliinide käivitus ei too korduvkülastusi	Keskmine	Keskmine	Kvaliteetne teenindus ja esmakülastajate rahulolu-uuring	Kvaliteediaudit, sihtkoha nõudluse uuring
Külastajate enamus jääb eakaks	Keskmine	Keskmine	Teenuste mitmekesistamine ja sellekohane turundus	Suurem rõhk spordi- ja kultuuriüritustele, Lottemaa rajamine
Ei jätku teenindavat personali	Keskmine	Tugev	Kaasaegse elukeskkonna järjekindel loomine	Motiveerida lahkunute tagasipöördumist
Pole teiste ühendustega	Väike	Väike	Transpordiviiside kombineerimine	Keskendumine uutele

kombineeritud marsruute			(lennukilt merele)	lennusihtkohtadele
Sessoonsuse jätkuv piirang	Väga tugev	Tugev	Aastaringsete teenuste osakaalu suurendamine	Konverentsiturismi ja raviteenuste pakkumine
Lennu- ja laevaoperaatorite huvipuudus	Tugev	Väga tugev	Uute liinide avamise toetus klatri ja lennujaama poolt	Alternatiivsete operaatorite leidmine

5. Vajalike uuringute ettevalmistus

5.1. Olemasolevate uuringute analüüs

Pärnu linn on turismiuuringute osas olnud Eestis üks pikema ajalooga sihtkohti. Esimene suvekülalise uuring viidi läbi 1995. aasta suvel (vt. Lisa 1) ning sellest ajast on tegemist regulaarse igasuviselise uuringuga. Sellele uuringule lisandus 2004. aastal eelmise uuringuga sarnase metoodikaga kevad-talviselise külalise uuring, mis toimub samuti regulaarselt ning lisaks on erinevate projektide raames tehtud ühekordseid temaatilisi uuringuid – kohalik elanike, konverentsiturismi ja loometurismi uuring. Kahel aastal on ostetud Pärnu linna maineuuringutulemusi. Lisaks kasutavad linnavalitsuse ametnikud turismialaste otsuste tegemisel EAS Turismiarenduskeskuse poolt tellitud Eesti sihtturgude uuringuid ning teisi Eesti turismiga seotud uurimusi.

Maakonnas on turismiuuringud alles suhteliselt uus suundumus. TÜ Pärnu kolledži eestvedamisel tehti maakonnas esimesed laiaulatuslikumad külastajauuringud Kihnus (2001) ja Soomaal (2005). Keskkonnaamet on tellinud uuringuid selgitamiseks välja loodustundlikemate alade turismitaluvust (vt. Lisa 1) ning TÜ Pärnu kolledži üliõpilased on viimase kümne aasta jooksul teinud üle 60 uurimustöö, mis puudutavad turismi arengut Pärnu maakonnas (vt. Lisa 2).

Enamus kasutatavatest uuringutest on kvantitatiivsed uuringud, ankeetküsitlused, millede tulemuste analüüsimisel on kasutatud sagedustabeleid ja keskmisi. Vähem on rakendatud kvalitatiivseid uurimismeetodeid, mis aitaksid selgitada trendide sügavamaid põhjuseid.

5.2. Muul riikides kasutatavatest uuringutest ja analüüsides

Turismialaseid uuringuid viiakse maailmas läbi alates eelmise sajandi teisest poolest. Maailma Turismiorganisatsioon (UNWTO) hakkas süstemaatiliselt koguma statistikat turistide liikumise kohta ühest riigist teise 1950ndatel aastatel. Sellele on lisandunud aastate jooksul mitmeid sihtkohtade arengut toetavaid või mõjutavaid uuringuid ning metoodikaid – turismi majanduslik mõju sihtkohtadele, turismi sotsiaal-kultuuriline mõju sihtkohale, turismiproгноosid lühemaks ja pikemaks ajaks, turvalisusega seotud uuringud, spetsiifiliste kliendirühmade ja sihtturgude uuringud jne.

Kõik UNWTO poolt välja töötatud metoodikad ei ole üheselt rakendatavad riigi või väiksema regiooni tasandile, kuid üks enim rakendust leidnud metoodikaid on TSA (Tourism Satellite Account). TSA on metoodika, mis annab võimaluse arvutada kokku turismi majandusliku mõju riigi või regiooni tasandil. Metoodika arvestab turismisektori ning sellega seotud sektorite tööhõivet, kapitali paigutusi ning turismi nõu mitterahalisi panuseid.

European Travel Commission (ETC)¹⁵ on mittetulunduslik ühing, mille eesmärgiks on aidata kaasa Euroopa kui sihtkoha turundamisega teistes maailmajagudes. Lisaks teeb ETC hulgaliselt uuringuid, selleks et toetada sihtkoha tootearendust ja turundust, sh nõudlusuuringuid kaugturgudel (India, USA, Hiina jne).

Eestis tegelevad turismialaste rakendusuuringutega EAS Turismiarenduskeskus, regionaalsed, maakondlikud, valdkonnapõhised turundus- ja arendusorganisatsioonid ning omvalitsuste turismiga seotud ametkonnad.

Lisaks Eesti kui turismisihtkoha turundamisele ning tootearendusele on EAS Turismiarenduskeskuse üheks ülesandeks toetada Eesti turismisektorit vajaliku statistika ning muude uurimismaterjalidega¹⁶. Selle eesmärgi täitmiseks analüüsitakse turistidega seotud statistikat (saabumised, ööbimised, kulutused jne) ning teostatakse uuringuid sihtturgudel (Põhjamaades, Lääne-, Ida- ja Kesk-Euroopas ning siseturul). Sihtrühmadest on uuritud reisikorraldajaid ja lõpptarbijaid ehk potentsiaalseid turiste ning tootekeskselt on uuritud Eesti kui loodusturismisihtkoha ning konverentsi-seminariturismi sihtkoha potentsiaali. Kõik uuringutulemused on tasuta kasutatavad kõikide turismiasjaliste jaoks.

Tallinna Ettevõtlusameti turismiosakonna üheks eesmärgik on koguda turismialast statistikat ning teostada uuringuid – igal aastal tehakse statistiline aastaülevaade, võrreldakse Tallinna positsiooni ja tulemusi Baltimaade pealinnadega ning viiakse läbi uuringuid potentsiaalsetel välisurgudel selleks, et profileerida kliendirühmi nii sihtkohariigi kui ka kasutatava toote põhjal¹⁷. Põhiosa uuringuid on kvantitatiivsed – tuginedes statistikaameti poolt kogutud andmetele, majutusasutuste statistikale ning ankeetküsitlustele.

Tartu linn alustas suvekülaliste uuringuga Pärnu eeskujul 2004. aastal, lisaks on ostetud uuring Tartu ruumilise kasutuse kohta turistide poolt (meetod – mobiilne positsioonimine)¹⁸. Tegemist on jällegi pigem kvantitatiivseid meetodeid rakendatavate uuringutega. Lõuna-Eesti Turismi SA on teostanud aastate jooksul mitmekülgsemaid uuringuid¹⁹ – mobiilpositsioonimine (sise- ja välis turistid Lõuna-Eesti maakondades), maineuuringud (sise- ja välisurgudel) jne.

Kokkuvõttes tuleb tõdeda, et Eestis kasutatavad turismiuuringud on olemuselt peamiselt statistilisi trende iseloomustavad kvantitatiivsed, ankeetküsitlustele tuginevad uuringud. Vähem kasutatakse kvalitatiivseid meetodeid ning uuritavate teemade ring on suhteliselt piiratud -külastajauuringud, maineuuringud, potentsiaalse nõudluse uuringud.

¹⁵ <http://www.etc-corporate.org/market-intelligence.html>

¹⁶ <http://www.puhkaeestis.ee/et/eesti-turismiarenduskeskus/spetsialistile/turismistatistika>

¹⁷ <http://www.tourism.tallinn.ee/est/sini/professionaal/statistika/uuringud>

¹⁸ <http://www.visittartu.com/professionaalidele%20tartu-linn-maakond-arengukavad-uuringud/turismi-uuringud-tartu-linn-maakond>

¹⁹ <http://southeastonia.info/index.php?id=36>

5.3. Võimalike uurimismeetodite kavandamist ja uuringutulemuste rakenduskohti

2009. aastal viidi läbi uurimus Pärnu linna turismiuuringute sobilikkuse ja vajaduste kohta, mille raames intervjueriti seitset turismivaldkonna spetsialisti. Nende üldine hinnang oli positiivne, et uuringuid üldse ja pikaajaliselt tehakse, kuid samas märgiti, et uuringud on ühekülgsed (suvekülaline ning kevad-talvise külalise uuring) ning need ei ole andnud täielikku (soovitud) ülevaadet - puudutavad vaid külastaja poolt ning metoodika (kvantitatiivne meetod) ja valimid on ajast maha jäänud. Veel toodi välja kitsaskohtadena:

- puudub informatsioon, kus külalised linnas ja maakonnas liiguvad,
- ei teata täpselt külaliste päritoluriike,
- vähe on uuritud kohalike elanike suhtumist ning vaatenurki turismi arengusse,
- ei ole uuritud kohalike ettevõtjate arvamusi turismi arengust,
- kasutatavate metoodikate ühekülgsus,
- uuringute rahastamisega seotud küsimused,
- Pärnu maakonna kui tervikuga seotud uuringute puudumine ning
- uuringuandmete puudulik interpretatsioon.

Samas tõid eksperdid välja turismi-uuringutega seotud vajadused. Rohkem oleks vaja viia läbi *kliendiuuringuid*, mis annaksid sügavamat ja täpsemat infot piirkonda külastavate klientide kohta, et teha paremad tootearenduslikke ning turundusalaseid otsuseid. Lisaks oleks vaja eraldi uurida *lastega perede* ning *madalhooaja kliendiprofiili* (eelistused, vajadused jne). Soovitakse täpsemalt teada saada, mida tunnevad ja mõtlevad *kohalikud elanikud* turismisihatkoha arendamisest ning millised ideed on *turismisektori ning seda toetavate sektorite esindajatel*. Eksperdid soovitasid viia läbi ka *sihtkoha maineuuringuid*.

Tuginedes sihtkoha kui terviku kontseptsioonile, tuleks Pärnu linna ja Pärnumaa kui sihtkoha uuringutesse lisada järgmised uuringuteemad ja -tüübid:

- Turismi sotsiaal-majanduslike mõjude uuringud – võimalik uurimismeetod: turismi satelliitkonto. Annab võimaluse arvutada kokku turismi majandusliku mõju riigi või regiooni tasandil
- Turismivõrgustiku uuringud - näitab võrgustiku liikmete omavahelisi sidemeid ning ühendatud süsteemide struktuurilisi mudeleid. Võimaldab kaardistada ja analüüsida ettevõtjate ja teiste võrgustikku kuuluvate asjaliste arengueesmäärke ja ootusi seoses võrgustike, klatri ja sektori arenguga.
- Sihttrühmapõhised süvauuringud – võimalikud uurimismeetod: fookusgrupid ja süvaintervjuud. Annab võimaluse nii lähteriigi- kui huvidepõhiselt süveneda sihtkohatoote arendamisega seotud teemadesse.
- Külastajauuringud – võimalik uurimismeetod: ankeetküsitlused, klienditeekond, mobiilne positsioonimine Eesmärk uurida külastajate ootusi ja rahulolu seoses puhkusekogemusega. Analüüsida külastajate ruumilist paiknemist Pärnumaal. Laiendada uuringud maakondlikuks ning analüüsil kasutada korrelatsioone, et leida seoseid erinevate tunnuste vahel

- Kvaliteediuringud - võimalikud uurimismeetodid: küsitlus, intervjuud, fookusgrupid. Eesmärgiga kaardistada Pärnumaa külalise klienditeekond ning leida valdkonnad, mis vajavad parendamist.
- Tulevikuproгноosid – võimalik uurimismeetod: delphi meetod. Turismiklastri asjalistest koosnev ekspertgrupp hindab sektori arengusuundumusi lühemas ja pikemas perspektiivis.
- Maineuuringud – võimalikud uurimismeetodid: küsitlus, süvaintervjuu, fookusgrupp. Eesmärk on paremini mõista Pärnumaa külastajate sihtkoha valikuotsuseid.
- Kohalike elanike uuringud – võimalikud uurimismeetodid: ankeetküsitlus, fookusgrupid, süvaintervjuud. Võimaldab saada sisevaadet kohalike elanike suhtumisse ja väärtushinnangutesse seoses turismi teemadega, avada teemasid, kuidas kohalikke kaasata rohkem sihtkohatootesse.

Oluline on uuringute järjepidev korraldamine, et tekiks võimalus tulemuste võrdlemiseks. Rohkem on vaja rakendada erineva taseme (diplomi-, bakalaureuse-, magistri- ja doktoriõpe) üliõpilasuuringuid sihtkoha arenduses. Selleks oleks vaja vähemalt kord aastas kaardistada uuringuvajadused ning leida neile kõige sobilikumad lahendusvariandid.

LISAD

Lisa 1. Pärnu linnas ja maakonnas teostatud turismialased uuringud perioodil 1995-2010

Uuringu nimetus ja läbiviimise aeg	Eesmärk	Meetod	Rakendus	Teostaja
PÄRNU LINN				
1. Suvekülalise uuring Juuni – august alates 1995.a.	Saada ülevaade: 1.Pärnu suvekülaliste arvust ja struktuurist; 2.reisieesmärkidest ja peatuskohtadest; 3.Pärnu teeninduse ja ajaviitevõimaluste olukorrast, parendamise võimalustest linnakülastaja pilgu läbi; 4.info hankimise viisidest ja infodefitsiidist valdkonniti; 5.ootuste ja tegelikkuse vastavusest sihtkohas; 6.võrrelda tulemusi varasemate aastatega.	Kvantitatiivne meetod → tänavaküsitlus, ankeetküsitlus valimi määramiseks, hiljem 500 ankeeti (250 välismaalast ja 250 eestimaalast)	Saadud uuringu tulemusi kasutatakse linnavalitsuses Pärnu linna turismi- ja arendusprojektide kavandamisel, kultuurielu arendamisel ning koostamisel.	Pärnu LV
2. Kevad-talvise külalise uuring	Saada ülevaade: 1. Pärnu suvekülaliste	Kvant. meetod → Pärnu linna majutusasutustes (hotellid,	Saadud uuringu tulemusi kasutatakse linnavalitsuses	Pärnu LV

Märts – mai alates 2004.a.	arvust ja struktuurist; 2.reisieesmärkidest ja peatukohtadest; 3.Pärnu teeninduse ja ajaviitevõimaluste olukorrast, parendamise võimalustest linnakülastaja pilgu läbi; 4.info hankimise viisidest ja infodefitsiidist valdkonniti; 5.ootuste ja tegelikkuse vastavusest sihtkohas; 6.võrrelda tulemusi varasemate aastatega.	taastusravikeskused, hostelid, motellid, küalistemajad, kodumajutused, puhkemajad ja –külad jne) peatunud linna külastiste seas. 400 ankeeti (200 väliskülast + 200 eestimaalast)	Pärnu linna turismi- ja arendusprojektide kavandamisel, kultuurielu arendamisel ning koostamisel.	
3. Linnad külastaja pilgu läbi 15.-27.09.2003. ja 19.08 – 07.09 2008.	Uurimuse eesmärk on välja selgitada: 1. puhkuse veetmise viisid; 2. linnade külastatavus, külastussagedus ja – motiivid; 3. üldhinnang linnadele; 4. hinnangud linnade üldilmet mõjutavatele teguritele.	Omnibuss-uuring → silmast- silma personaalintervjuud, mis formaliseeriti ankeedi abil vastajate kodudes. Hinnanguid linnadele andsid vaid iga konkreetselt linna külastajad (kokku 16 linna). Valimi suurus 1000 inimest		Turu-uuringute AS
Loometurismi kui	Uuringu laiem eesmärk oli	fookusrühma intervjuu → kolm	Vt. eesmärk	TÜ Pärnu

võimaliku sihtkoha arendamise suund Pärnu näitel 2006. kevad	määratleda sihtkoha asjaliste suhtumine sihtkoha arendusse ning luua seosed pärandi ja sihtkoha tulevikuaarengute vahel. Uuringu eesmärk oli uute tooteideede genereerimine, innovaatiliste partnerlussuhete väljatoomine ning olemasolevate ja potentsiaalsete loova turismi võimaluste määratlemine Pärnus.	intervjuud, igas 4-5 antud valdkonna eksperti		kolledž
Kohalike elanike uuring 2005.a. oktoober-november	Uuringu eesmärgiks oli teada saada, kuidas tunnevad kohalikud elanikud ennast Pärnus kui turismisihtkohas, kuidas mõjutab turism nende igapäevaelu ning millised on negatiivsed ilmingud, millega peaks nii avaliku kui erasektori koostöös tegelema	Kvantmeetod → ankeedile tuginevat struktureeritud intervjuud, 500 linnaelanikku, kvootvalim vastavalt inimese elukoha järgi linnaosade kaupa ning sooline jaotuvus		kolledž (Heli Müristaja)
Pärnu kui konverentsiturismi sihtkoha potentsiaal välissihhturgudel Kevad 2006	Uuringu eesmärk oli analüüsida Pärnu Konverentsibüroo (PKB) 2005. aastal elluviidud turundustegevuste tulemuslikkust ning Pärnu kui konverentside ja ergutusreiside sihtkoha	Kvantitatiivne uuring – ankeetküsitlus ning kvalitatiivne uuring - poolstruktureeritud telefoniintervjuu (sihtkoha turunduse efektiivsuse mõõtmise raamistikku)	Tulemustest selgusid Pärnu kui konverentsiturismi sihtkoha imago, turundustegevuste märgatavus sihtturgudel, konverentsiturismi sihtkoha müügiargumendid ja kitsaskohad	TÜ Pärnu kolledž

	potentsiaali PKB turundus- plaanis välja toodud välis- sihtturgudel: Soome, Rootsi, Läti, Saksamaa			
MAAKOND, VA. PÄRNU LINN				
Soomaa külalise rahuolu uuring Suvi 2005	Uuringu eesmärkideks oli teada saada: -Soomaa Rahvusparki külastajaprofiil; -külastuse motivatsioonitegurid; -külastaja eelistused reisimisel; -Soomaa Rahvusparki kui reisisihtkoha positiivsed ja negatiivsed küljed.	Kvantmeetod – ankeetküsitlus; HOLSAT mudel	Vt. eesmärk	TÜ Pärnu kolledž
Kihnu külastajauuring Juuni-august 2001	Uuringu eesmärkideks oli teada saada: -Kihnu külastajaprofiil; -külastuse motivatsioonitegurid; -külastaja eelistused reisimisel; -Kihnu kui reisisihtkoha positiivsed ja negatiivsed küljed.	Kvantmeetod – ankeetküsitlus; HOLSAT mudel	Vt. eesmärk	TÜ Pärnu kolledž

Kihnu kultuuriruumi taluvusuuring 2004	Uuringu eesmärgid: - Koostada Natura alade ja kultuurikeskkonna kaitse vajadustest tulenevad soovitusel funktsionaalsele tsoneerimisele Kihnu saarel - Määratleda esialgsed indikaatorid Kihnu kultuurikeskkonna turismitaluvuse hindamiseks - Kaardistada loodushoiu ja kultuurikeskkonna uuringute vajadus ning sisu - Hinnata turismi võimalikku mõju maastikulistele ja loodusväärtustele	Kvalitatiivne meetod → osalusmeetod (<i>participatory methods</i>) või RRA ja PRA (<i>Rapid/Relaxed and Participatory Rural Appraisal</i>) + poolstruktureeritud intervjuud	Vt. uuringu eesmärgid + Kihnu ülplaneeringu koostamine	Eesti Põllumajandus-ülikooli Keskkonnakaitse Instituut
Sise- ja välisturistid Matsalu rahvus-pargis ja Matsalu piirkonnas (<i>Terra Maritima</i>) 01.01.-31.12.2009	Uuringu eesmärgiks on: - anda ülevaade Matsalu rahvusparki külastustegevusest, mis oleks toetavaks alusandmestikuks rahvusparki koormustaluvuse hindamisel - kaardistada Matsalu piirkonna (<i>Terra Maritima</i>)	Passiivse mobiilpositsioneerimise meetod		OÜ Positium LBS

	külastustegevus ja hinnata piirkonna turismipotentsiaali tõhusama koostöö, ühise turunduse ja arengu eesmärgil.			
--	---	--	--	--

Lisa 2. TÜ Pärnu kolledžis koostatud diplomitööd Pärnu maakonna turismist perioodil 1999-2009

1. Akkermann, Triinu. Turismi sotsiaal - kultuuriline mõju kogukonnale Pärnu näitel. - Juhendaja Heli Müristaja. - Pärnu, 2002.
2. Altpere, Riina. Pärnu kui kuurortlinna ja tema konkurentide turunduslausungid. - Juhendaja Ain Hinsberg. - Pärnu, 2009.
3. Ankin, Jelena. Turismilinn Pärnu eestimaalase pilguga. - Juhendaja Tiit Kask, MSc. - Pärnu, 2004.
4. Ankru, Kristi. Pärnu majutusturu areng 1995 - 2004. Juhendaja Tiina Viin. - Pärnu, 2005.
5. Arm, Margus. Pärnumaa turismiettevõtete madalhooaja tegevusstrateegiate analüüs. - Juhendaja Tiit Kask, MSc. - Pärnu, 2009.
6. Arro, Kadri. Süvamuusika arenguperspektiivid Pärnus. – Juhendaja Arvi Kuura. – Pärnu, 2001.
7. Ansu, Kristi. Turismi teenused erivajadustega inimestele Pärnu linna ja Pärnumaa näitel. - Juhendajad: Kandela Õun, MA; Maie, Toome. - Pärnu, 2005.
8. Bakradze, Kairit. Turismisihtkoha uurimismeetodid Pärnu linna näitel. - Juhendaja Heli Müristaja, MSc. - Pärnu, 2009
9. Barlo, Piret. Turismi arenguperspektiivid Pärnu sadamas. – Juhendaja Heli Tooman. – Pärnu, 1999.
10. Elmeste, Kadi. Jalgrattaturismi arendamise võimalused Pärnumaa näitel. - Juhendaja Heli Müristaja; kaasjuhendaja Kristine Hindriks. - Pärnu, 2003.
11. Havik, Annelii. Kihnu väina merepark ja selle mõju turismile. – Juhendaja Tiiu Pärn. – Pärnu, 2001.
12. Hurt, Ulrika. Regiooni turundus Pärnumaa näitel. - Juhendaja Urmas Kase. - Pärnu, 2002.
13. Ilus, Helen. Turismitrukised kui turundusvahendid Pärnu näitel. – Juhendaja Tiina Kiibus. – Pärnu, 2001.
14. Jõul, Tõiv. Konverentsibüroo roll turismisihtkoha arendamisel Pärnu näitel. - Juhendaja Heli Müristaja, MSc. - Pärnu, 2005.
15. Järve, Saskia. Merekuurort Pärnus linnamajanduse haruna. – Juhendaja Aldur Vunk. – Pärnu, 2000.
16. Kauniste, Eha. Pärnu majutusteenuse nõudluse ja pakkumise analüüs. - Juhendaja Jane Allika. - Pärnu, 2007.
17. Kesamaa, Kristi. Puuetega inimeste töölerakendamise võimalused Pärnu hotelli- ja turismimajanduses. – Juhendaja Heli Tooman. – Pärnu, 2000
18. Kink, Sirje. Jahiturismitoode ja selle arendamise võimalused Pärnumaal. - Juhendaja Heli Müristaja. - Pärnu, 2003
19. Kivi, Kadi. Turismi mõju sihtkoha keskkonnale Pärnu näitel. - Juhendaja Heli Müristaja. - Pärnu, 2003.
20. Lahe, Marju. Pärnu kuurordi tähtsus linna üldises arengus. – Juhendaja Tiina Kiibus. – Pärnu, 1999.

21. Leetma, Gristel. Turismiteenuste kaardistamine: Pärnumaa miniatlas autoturistile. - Juhendaja Valdeko Palginõmm. - Pärnu, 2002
22. Lehtsalu, Raiko. Kihnu turism saare sotsiaal – majandusliku arengu foonil. – Juhendaja Urmas Kase. – Pärnu, 2000.
23. Leisson, Leaanyka. Muuseumi osatähtsus turismis C. R. Jakobsoni Talumuuseumi näitel. – Juhendaja Heldur Hiis. – Pärnu, 2001.
24. Lepa, Triin. Pärnu jõgi kui turismiobjekt. – Juhendaja Tiit Kask. – Pärnu, 2000
25. Loorents, Eveli. Häädemeeste valla võimalused turismi arendamiseks. – Juhendaja Ain Hinsberg. – Pärnu, 2000.
26. Lust, Lagle. Piirkondlik koostöö turismis Rohelise Jüemaa Koostöökogu ja Paikuse valla näitel. - Juhendaja Tiit Kask, MSc. - Pärnu, 2008.
27. Maidlas, Pille. Euroopa Liiduga ühinemise mõju välisturismile Pärnu linna näitel. - Juhendaja Evelin Soidla. - Pärnu, 2006.
28. Meeras, Liis. Pärnumaa puhkemajanduse ja turismi potentsiaal. - Juhendaja Tiit Kask, MSc. - Pärnu, 2004
29. Metsa, Marit. Majutusasutuste keskkonnasõbralik mõtlemine Pärnumaa majutusettevõtete näitel. - Juhendaja Tiina Viin, MA. - Pärnu, 2008
30. Metsamägi, Ragne. E-kirja kui suhtlusvahendi kvaliteet Pärnu hotellide näitel. - Juhendaja Tiina Tamm. - Pärnu, 2009.
31. Metsäär, Ingrid. Väikemajutuse areng Pärnus aastatel 1990 – 1999. – Juhendaja Ain Hinsberg. – Pärnu, 2000
32. Metsna, Marge. Pärnu kui turismilinn tallinlaste ja pärnakate pilgu läbi. – Juhendaja Leeni Hansson. – Pärnu, 1999
33. Must, Piret. Turismi mõjud kohalikule kogukonnale Pärnu abiturientide seas läbiviidud uuringu põhjal. - Juhendaja Tiit Kask, MSc. - Pärnu, 2005
34. Mägi, Laura. Lääne- Pärnumaa turismimarsruutide kui turismitoote arendus. - Juhendaja Tiina Maripuu. - Pärnu, 2003
35. Mägi, Marget. VIA Baltica kui turismiobjekt. – Juhendaja Ain Hinsberg. – Pärnu, 1999.
36. Mägi, Vahur. Pärnumaa turismiportaali käivitamine. - Juhendaja Arvi Kuura. - Pärnu, 2003
37. Märtsoo, Margo. Pärnu-Mõisaküla raudteetammi kohandamine kergliiklusteeks. - Juhendaja Ain Hinsberg. - Pärnu, 2009
38. Müristaja, Heli. Pärnu linna turismipotentsiaali hindamine ja arendamine. – Juhendaja Heli Tooman. – Pärnu, 2000.
39. Naarits, Reili. Kohalikul kogukonnal põhineva külaturismi jätkusuutlikkus Seljametsa küla näitel. - Juhendaja Tiit Kask, MSc. - Pärnu, 2009.
40. Paasik, Liisa. Turundussuhtlus e-kirja teel Pärnumaa konverentsiteenuste pakkuja näitel. - Juhendaja Heli Tooman, PhD. - Pärnu, 2007.
41. Paluoja, Merje. Catering- teenuse potentsiaal Pärnus. - Juhendaja Tiina Viin. - Pärnu, 2003
42. Peitre, Jaana. Majutusettevõtted sihtkohas puhkemajanduse ressursina Tõstamaa valla näitel. - Juhendaja Liis Meeras. - Pärnu, 2007

43. Pritsu, Iren. Konverentsibüroo asukoht rahvusvahelisel konverentsiturul Pärnu näitel . Juhendaja Heli Müristaja. - Pärnu, 2002.
44. Punga, Lauri. Ettevõtluse toetusmeetmete kasutamine Pärnumaa turismisektoris. - Juhendaja Arvi Kuura, PhD. - Pärnu, 2009.
45. Raidla, Kristi. Hooajalisuse vähendamise strateegiad turismisihtkohas Pärnu näitel. - Juhendaja Heli Müristaja, MSc; Kaido Koppel. - Pärnu, 2005.
46. Randmaa, Maris. Sihtkoha positsioonimine ning turundussõnumid Pärnu linna näitel. - Juhendaja Heli Müristaja, MSc. - Pärnu, 2006
47. Rattasepp, Ebe-Liis. Kihnu Väina merepargi turismi- ja puhkemajanduse asjaliste koostöö arendamine. - Juhendajad Heli Müristaja, MSc; Tiit Pärn. - Pärnu, 2004.
48. Rebane, Helena. Suurürituste mõju kohalikule kogukonnale Pärnu näitel. - Juhendaja Heli Müristaja, MSc. - Pärnu, 2005.
49. Rebassoo, Kadi. Konverentsiturismi sihtkoha positsioonimine Pärnu näitel. - Juhendaja Heli Müristaja, MSc. - Pärnu, 2006.
50. Rebbase, Siiri. Pärandidoode ja selle väljatöötamine Pärnumaa näitel. - Juhendaja Heli Müristaja. - Pärnu, 2002.
51. Reepalu, Maigi. Koostöö maaturismis Audru valla näitel. - Juhendaja Ain Hinsberg. - Pärnu, 2009.
52. Reimann, Reet. Kodumajutuse nõudlus ja pakkumine Pärnus. - Juhendaja Tiina Viin, MA. - Pärnu, 2006.
53. Roostalu, Diana. Pärnumaa vaatamisväärsuste mõju välisturistidele maamajutusettevõttele näitel. - Juhendaja Elma Künnapas. - Pärnu, 2008.
54. Rändvee, Keily. Pärnu toitlustusettevõtete teeninduskultuur. – Juhendaja Heli Tooman. – Pärnu, 1999.
55. Sander, Katri. Ajakirjanduses ilmunud uudiste mõju linna mainele, Pärnu näitel. - Juhendaja Eha Ristimets. - Pärnu, 2003
56. Schmidt, Siiri. Suhteturunduse kontseptsiooni rakendamine kuurordi arendamisel. - Juhendaja Arvi Kuura. - Pärnu, 2003
57. Shibajeva, Anna. Säästva turismi põhimõtete rakendamine Pärnumaa majutusettevõtete näitel. - Juhendaja Tiina Tamm. - Pärnu, 2007
58. Sibul, Mirja. Pärnumaa laheäärsete valdade turundusalane koostöö. - Juhendaja Heli Müristaja, MSc.; kaasjuhendaja Krista Habakukk. - Pärnu, 2006.
59. Sutt, Merike. Pärnu võimalused konverentsiturul. – Juhendaja Tiit Kask. – Pärnu, 2000
60. Suvisild, Nele. Pärnu suvevillad läbi aegade ja nende arenguperspektiivid. – Juhendaja Heli Tooman. – Pärnu, 1999
61. Tallermo, Kristi. Turismi mõju teenuste arengule Pärnu linna näitel. - Juhendaja Tiit Kask, MSc. - Pärnu, 2005.
62. Treial, Liis. Matkavekka Soome kliendi vaba aja veetmise eelistused sihtkohas Pärnu. - Juhendaja Liis Meeras. - Pärnu, 2007.
63. Troon, Maarja. Eesti teemapealinnade mainekujundusstrateegia võrdlev analüüs Pärnu ja Otepää näitel. - Juhendaja Tiit Kask, MSc. - Pärnu, 2005
64. Vassiljev, Merilin. Pärnumaa kui motivatsioonireiside sihtkoha potentsiaal. - Juhendaja Liis Meeras. - Pärnu, 2008

65. Vinglas, Liivi. Taluturismi areng Pärnumaal. – Juhendaja Ain Hinsberg. – Pärnu, 1999

Lisa 3. Ettepanekud Pärnu linnale TÜ Pärnu kolledži diplomitöödest

Pärnumaa kui motivatsioonireiside sihtkoha potentsiaal (Vassiljev 2008)

- Pärnumaal on kasutamata potentsiaal motivatsioonireiside sihtkohaks arendamiseks.
- Vajalikke ressursse on piisavalt: loodus-, ajaloo- ja kultuuriressursid, üritused, aktiivsed tegevused ja turismispetsiifilised ja -toetavad teenused.
- Looduslike ressursse pole suudetud ära kasutada. Vähe tähelepanu on pööratud merele ja jõele. Tuleks rohkem ära kasutada erinevaid aastaaegu.
- Probleemiks toote/teenuse kvaliteet – seda tuleks tõsta. Kvaliteet langeb eriti, kui korraldada reise suuremale grupile, alates sajale inimesele.
- Teenuse pakkujaid on vähe, kes julgeksid ja oskaksid midagi põnevat ja unikaalset pakkuda. Põnevaks peetakse järgnevat: rabamatkad, ratsutamine, meresüstamatkad, tõukekelgumatkad, räätsamatkad. Huvi pakuvad Kihnu naiste kontsert, skulptuuride voolimine, viltimine.
- Kaasata reisibüroosid, kes paneksid kokku erinevaid pakette, mida motivatsioonireiside puhul pakkuda. Korraldada motivatsioonireisiteemalisi koolitusi.
- SA Pärnumaa Turism ja Pärnu Konverentsibüroo võiksid teha tihedamat koostööd, võtmaks suuna selle poole, et Pärnumaale rohkem motivatsioonireisijaid tuua.
- Suuremat rõhku panna ühisturundusele era-, mittetulundussektori ja avaliku sektori vahel. Hetkel on see nõrk.
- Inimesi rohkem julgustama, et loodaks juurde ettevõtteid, kes pakuksid enam teenuseid.
- Kaasata rohkem Pärnu maakonna ettevõtteid linna tegemistesse (seni on seda vähe tehtud).
- Pärnu Konverentsibüroo võiks maakonnas tegevuse pakkujaid oma liikmeteks kutsuda.
- Tuleb ja saab Pärnu maakonda rohkem arendada sh majandust, toitlustust, transporti ning tegevusi.

Turismilinn Pärnu eestimaalase pilguga (Anikin 2004)

- Võetud suund turistide koguse suurendamisele, kuid on vähe tähelepanu pööratud turisti „kvaliteedile“
- Linnaparkide kui miljööväärtuslike alade halb seisukord, vajab lähiajal renoveerimist ja uuendamist. Toetaks linna arengut turismi- ja kuurortlinnana.
- Peab arendama kõrgema kvaliteedilise teenuse pakkumist majutus- ja teenindusasutustes (enneolematud muljed, ekstravagantsus), arvestades jõukamate külastajate soove ja vajadusi. Luua turistile paremad võimalused vaba aja sisustamiseks.
- Pöörata rohkem tähelepanu konkurentide välja selgitamisele.
- Arendada transpordiühendust – maanteed, raudteed, õhu- ja mereteed. Via Baltica ehitamine, arendamine, muuta sadam reisi ja turismilaevade sadamaks. Lennujaamal potentsiaal tõsta oma imagot (arendada rahvusvaheliseks lennujaamaks).

- Kasutada turismiäris rohkem ära Pärnumaa rahvakultuuri (toetada rohkem turismitalude arendust, rahvuskollektiive). Mitte unustada Pärnu kultuurilisi eripärasusi.
- Sesoonsuse vähendamiseks suurendada veelgi konverentsi- ja sündmusturismi osa, paremini lõimida linna kultuuri-, spordi ja hariduselu turismikobaraga.
- Kruisi- ja purjeturismi arendamine
- Linna suurem koostöö maakonnaga – ühtse infosüsteemi ja turismipakettide kujundamise kaudu.
- Koostöö kohalike ettevõtjatega, tuumikettevõtete leidmine logistika- ja tööstuskobaratesse, tööstuspargi ja -alade rajamine logistiliselt soodsasse asukohta. Vajalik transpordi- ja logistikavaldkonna ettevõtjate, turismitööstuse ning linnavalitsuse omavaheline efektiivsem koostöö.
- Muuta Pärnus turismi perekeskkonnakeskseks.

Pärnumaa vaatamisväärsuste mõju välituristidele maamajandusettevõtete näitel (Roostalu 2008)

- Majutusettevõtetes väliskülastajatele saadav info maakonna vaatamisväärsuste ja atraktsioonide kohta napp. Tuleb tagada, et info oleks võimalikult kättesaadav ja mugav. Koondada piirkonna vaatamisväärsused ühte kompaktsesse brošüüri.
- Majutusettevõtetes võiks olla turistidele koostatud valmispaketid (sisse arvestatud transport, söök-jook, vaatamisväärsused/atraktsioonid). Lihtne ja mugav teenus. Ka väljasõidud lähiümbrusesse, loodusesse, kultuuriloolistesse paikadesse, mõisatesse.
- Rohkem jalgratta-, rolleri-, ATV- laenutusi
- Luua rohkem kalastusvõimalusi – vahendite rent. Lisaks paadi, vesiratta, kanuu laenutused.
- Turundada teinetesit – üks majutusasutus soovib turistile atraktsiooni külastada.
- Kindlasti peaks olema lai valik infolehti erinevates keeltes. Palju soome turiste, seega on oluline soome keelsete materjalide olemasolu. Parem võiks olla brošüüre puudutava info kättesaadavus ka vene keeles.
- Olulisemad marsruudid Pärnumaa vaatamisväärsustest: Koonga suund, Varbla suund, Pärnu-Haapsalu maantee, Pärnu-Tallinn maantee, Pärnu-Paide maantee, Pärnu-Viljandi maantee ja Pärnu-Ikla maantee.

Ettevõtluse toetusmeetmete kasutamine Pärnumaa turismisektoris (Punga 2009)

- Pärnumaa mikroettevõtja peab taotuse taotlemise protsessi keerukaks, abi saab maakondlikust arenduskeskusest. Sobivaid toetusmeetmeid napib (ajapuudus, omafinantseeringu kõrge määr, info nappus).
- Toetus vajalik pigem jätkusuutlikkusele kui edasisele tegevusele.
- Ei hinnata kõrgelt spetsiaalselt turismialast toetust, kasutatakse peamiselt alustatavale ettevõttele mõeldud starditoetust.
- Mikroettevõtja vajab kõige enam toetust turundustegevuseks, ka olemasolevate hoonete renoveerimiseks ning hoonete juurdeehituseks.
- Suurema ettevõtja jaoks on samuti toetuse taotlemise protsess keerukas.

- Suuremad ettevõtjad hindavad turismialast toetusmeetodit ettevõtja jaoks olulisemaks.
- Toetusi vajatakse enim töötajate koolitamiseks, turundustegevuseks. Samuti sarnaselt mikroettevõtjatega vajatakse raha hoonete renoveerimiseks ja juurdeehituseks.
- Ka ilma toetusteta viidaks oma plaanid ellu, aga lisaraha võimaldab seda teha kiiremini ja kvaliteetsemalt.
- Turismialased toetusmeetmed on vähe sobilikud ettevõtjate vajadustega.
- Tuleks vähendada toetusmäärade alampiire, probleemiks ettevõtjatele.
- Tootearenduse toetus ei võimalda enam hooneid renoveerida.
- Võimaldada ühistoetuste esitamist – turu-uuringuteks, infokandjate valmistamiseks, messidel osalemiseks.
- EASi poolt pakutavad toetusmeetmed ei rahulda Pärnumaa turismiettevõtjaid.

Pärnu majutusteenuse nõudluse ja pakkumise analüüs (Allika 2007)

- Pärnus piisavalt erineva hinnaklassiga ja erinevetele sihtrühmadele suunatud majutusettevõtteid.
- Siiski oleks veel Pärnus nõudlust odavama hinnaklassiga majutuskohadele ning kevad-talviseks perioodiks oleks vaja juurde ühte äri- ja konverentsihotelli.
- Investeeringu risk suur.
- Hooajalisuse vältimiseks:
Koostada turundusplan, valida välja soovitud sihtgrupid ning suunata turundustegevus kanalitesse, mis on antud sihtgrupile kättesaadavad.
Teha koostööd erinevate vaba aja veetmise võimalusi pakkuvate ettevõtetega.
Välja töötada tootepakette, kasutades koostööpartnerite pakutavaid lisateenuseid.
Tutvustavate presentatsioonide tegemine messidel.
Kevad-talvisel perioodil kavandada allahindluskampaaniaid, töötada välja spetsiaalsed madalhooaja tootepaketid.
Luua ainulaadne imago.

Hooajalisuse vähendamise strateegiad turismisihtkohas Pärnu näitel (Raidla 2005)

- Avaliku ja erasektori koostöös on eelkõige oluline infovahetus, suhtlemine. Määratleda konkreetsemalt koostöö ala – kellele ja mille jaoks. Välja tuua vastutusalad, seada ühised eesmärgid, läbimõeldumalt kaaluda, milliseid huvigruppe koostöösse kaasata. Sihtkoha tugev positsioneerimine kaulik avalikule sektorile läbi kohaliku kogukonna arengule, erainvestoril parem motivatsioon investeeringuteks.
- Tahe koostöö tegemiseks avaliku ja erasektori vahel olemas, kuid turismi arendamiseks toimuv koostöö pole järjepidev – vähene suhtlemine, puuduliku informatsiooni vahetamine.
- Avaliku ja erasektori koostöö on oluline hooajalisuse vähendamisel, ilma selleta eesmärki ei saavutata.
- Pärnus puudub hooajalisuse vähendamiseks ühine eesmärk, nägemus ja kokkulepe. Linn peaks olema motiveerija!

Pärnu kui kuurortlinna ja tema konkurentide turundusloosungid (Altpere 2009)

- Kaasata turunduslausungi loomisse erasektor, kodanikuühendused, erialased organisatsioonid, kes peaks turunduslausungit edasi kandma. Lausung inimestele arusaamatu – „ela või ise!“
- Võtta näiteid teistelt linnadelt, kelle turunduselementide loomine on lõppenud edukalt.
- Pärnu peaks kohe hakkama otsima uut turunduslausungit. Praegusel lausungil puudujäägid: vähene kasutus ja arusaamatu kontseptsioon inimestele.
- Lausungi ebaefektiivsuse põhjuseks võib olla selle vähene kasutamine. Ka linnavalitsus kasutab seda lausungit „ela või ise“ harva, eelistatakse logo. Linnavalitusel tuleks olla aktiivsem kõigi linna ametlike sümbolite kasutamisel.
- Kasutada turunduslausungit järjepidevalt erinevates turundusmaterjalides, esitlustel, meenetel jne.
- Teha järjepidevat selgitustööd lausungi tausta ja kasutusvõimaluste suhtes. Tekitada inimestes kandepinda. Aitaks tõhustada ka välisturundust.
- Umbes aasta pärast linnavalitsuse poolt lausungi aktiivset kasutusele võttu tuleks teha avaliku arvamuse uuring, kas lausungist on nüüd aru saadud, omaks võetud ja kuidas see kasutust leiab.
- Siduda lausung linna erinevate arengukavadega, eelkõige turismiarengukavaga – siis on olemas jätkusuutlik ja elav sümbol.
- Sümbol peaks väljendama linna eripärasid.
- Kui uuringu tagasiside on negatiivne, siis tuleks kas jätkata lausungi kasutamist lootuses, et inimesed lõpuks selle omaks võtavad, või muuta, leida uus lausung. Seejuures peaks protsess olema läbimõeldum.
- Lausungiga peaksid küll tegelema turundusalaselt kogenud inimesed, kuid seejuures tuleks arvestada kohalike arvamust.
- Ettepanek autorilt: kutsuda inimesi linna kodulehel end Pärnu linna kodanikuks registreerima. Kui linnal on plaanis elanikkonda suurendada, siis on hea teha selleks turundusplaan lausungiga „ela või ise“.

Sihtkoha positsioonimine ning turundussõnumid Pärnu linna näitel (Randmaa 2006)

- Pärnu linna võimalik positsioonimine peale suvepealinnana: kuurort, ravivõimaluste ja konverentsidega seonduv, turismipealinn.
- Peamiselt tuntakse ikkagi suvepealinnana. Tuntust on kogutud ka kuurortlinnana.
- Turismimessil Tourest võiks Pärnu väljapanek olla menuka. Tugevateks külgedeks on trükised ja sõbralikud inimesed. Negatiivsena nähti väljapaneku kujundust – ei olnud eriti meeldejääv, pigem nukker ja liigselt Pärnu linna keskne.
- Reklaamsõnadeks rand, suveüritused, meelelahutus- ja kultuurisündmused. Pärnut teatakse eelkõige tänu sündmustekesksele turundusele.
- Muuta Pärnu linna turundus efektiivsemaks, säilitades linna positiivse imago.

Majutusasutuste keskkonnasõbralik mõtlemine Pärnumaa majutusettevõtete näitel (Metsa 2008)

- Teha linna ja maakonna majutusettevõtete seas teavitustööd keskkonnasõbralikest tegevustest ja erinevatest keskkonnavalastest programmidest. Jätkata ökomärgiste propageerimist ettevõtete seas. Selle alane info tuleks teha kättesaadavamaks. Oluline arendada seeläbi turismi säästvalt ja keskkonnateadlikult.

Turismi mõjud kohalikule kogukonnale Pärnu abiturientide seas läbiviidud uuringu põhjal (Must 2005)

- Negatiivsena nähakse ülerahvastatust liikluses, tänavatel, toitlustus- ja meelelahutuskohdades.
- Noorte meelest on Pärnu suvepealinna tiitel jätkuvalt atraktiivne ning sellesse suhtutakse positiivselt. Oluline peale rohkemaarvuliste külastajate ja majandusliku tulu kohalike identiteedi kujundamises.
- Hinnatakse kõrgelt Pärnu linna looduskeskkonda ja paiknemist mere ääres. Positiivsena nähakse ka nii kodumaiseid kui välituriste.
- Noored ei näe Pärnut oma tulevase elu- ja töökohana – vähe töökohti ja võimalusi enesearendamiseks. Turismilinn ei ole elukoha valikul esmatähtis tegur.
- Linn peaks olema noortele atraktiivsem: mitmekesistada vabaajaveetmise võimalusi, pöörata suuremat tähelepanu keskkonda säästva ja kaitsva turismi arendamisele.
- Keskenduda turismi negatiivsete mõjude vähendamisele ning linnaelanike elukvaliteedi parandamisele.
- Oluline pöörata tähelepanu rannaala laiendamisele ja puhkevõimaluste mitmekesistamisele. Tuleks vältida liigselt turistidele keskendumist, pöörata rohkem tähelepanu ka kogukonna heaolule.

Pärnu-Mõisaküla raudteetammi kohandamine kergliikluseks (Märtsoo 2009)

- Pärnu-Mõisaküla raudteetamm tasuks reaktiveerida kergliiklusrajana enne, kui saab looduse ja inimeste poolt kahjustatud. Võiks kasutada jalgrattatee loomiseks.
- Selle lõigu valmimisel võiks kaaluda ka teekonna edasi arendamist mööda raudteetammi Mõisakülast veel kahte suunda: Viljandi ja Lätti.
- Tulevikus võiks valmida Roherada, mis ühendab kahte Baltikumi peamist kuurorti – Pärnut ja Jurmalat.
- Raudteetammi praegune olukord ei eelda väga mahukaid investeeringuid.
- Uuringust ei selgunud ühtki osapoolt, kes oleks olnud vastu kergliiklusraja ehitamisele.
- Hetkel Eestit ja Lätti ühendavat jalgrattamarsruuti peavad ratturid liiga ohtlikuks ning pigem eelistatakse läbida paarkümmend lisakilomeetrit, kui tegemist on ohutu keskkonnaga.
- Rada sobiks sõitmiseks igat liiki sihtrühmale ja jalgrattale, meelitaks matkarajale välituriste.

Suurürituste mõju kohalikule kogukonnale Pärnu näitel (Rebane 2005)

- Pärnu linna elanikud suhtuvad väga erinevalt korraldavatesse suursündmustesse. Sõltuv vanusest ja elukohast.
- Korraldamiskohtade lähedal elavaid häirib müra ja suur inimeste hulk, palju prügi.
- Inimestele meeldib, et sündmused meelitavad linna tavapäraselt rohkem rahvast, elu kirevam.
- Ettevõtted leiavad, et suursündmused on pigem positiivse kui negatiivse mõjuna- eriti toitlustusettevõtted, kus neil päevadel on käive koguni 30% suurem.
- Linnavalitsuse poolt toetavaid sündmusi ei külasta enamasti noored – nemad külastavad pigem popkultuuriga seotud üritusi, mida linnavalitsus paraku ei toeta.
- Mingil põhjusel kajastatakse sündmusi Pärnus augustikuus – kas linnal ongi augustikuus vähe sündmusi või on need kohalikele mittehuvipakkuvad?
- Tuleks rõhuda rohkem suurürituse korraldaja ja kohaliku omavalitsuse suuremale koostööle – tulemus professionaalsem, elanikkond rahulolevam.
- Suurendada linna ettevõtete panust ja kasu sündmustest, rõhudes efektiivsemale ettevõtete ja ürituste korraldajate koostööle.

Matkavekka Soome kliendi vaba aja veetmise võimalused sihtkohas Pärnu (Treial 2007)

- Soovitakse avastada Eestis uusi paiku, reisida Tallinnast välja (seda pikema kui paaripäevase kestvusega reisi puhul).
- Soome turist eelistab sihtkohas näha kaunist loodust, teha sisseoste, tutvuda vaatamisväärsustega, käia kontserdil või teatris.
- Väliskülastajad on arvamusel, et Pärnus ei ole eriti atraksioone. Toodi välja ka informatsiooni nappus.
- Matkavekka kliendi vaba aja eelistus ei erine Soome kliendi eelistusest. Soovitakse veel niisama olla ja osaleda ekskursioonidel. Viimase käigus soovitakse näha pigem looduslikke vaatamisväärsusi, mõisaid, Eesti väiksemaid linnu ja asulaid.
- Soovitakse tegeleda erinevate harrastustega, aga ei teata, kust leida nende kohta informatsiooni.
- Tuntakse huvi Eesti kultuuri, kommete vastu.
- Madalhooajal Pärnut külastavad Soome kliendid ei ole pelgalt passiivsed ravikliendid, ollakse huvitatud erinevatest vaba aja veetmise võimalustest.

Lisa 4. Pärnumaa omavalitsuste ressursid.

Nimetus	Vald	Asukoht	Olulisus *	Kvaliteet
Ujumiskohad, rannad				
Ujumiskohad jõgedel	Paikuse	Paikuse alevik ja Silla küla	2	Kesine
Pärnu jõgi	Sauga	Tammiste küla		Keskmine
Pärnu jõgi	Vändra	Valla piires kohati	2	Keskmine
Pärnu jõgi	Sindi linn		2	Kesine
Väliujula	Sindi linn	Supluse 3	2	Kesine
Lavassaare veehoidla	Lavassaare		1	Kesine
Kabli-Lemme rand	Häädemeeste	Kabli	3	Hea
Treimani rand	Häädemeeste	Treimani	2	
Sutiranna puhkekoht	Tõstamaa	Tõstamaa alevik	3	Hea
Kastna puhkekoht	Tõstamaa	Kastna küla	3	Hea
Ermistu järve puhkek.	Tõstamaa	Ermistu küla	3	Hea
Vaiste puhkekoht	Tõstamaa	Kastna küla	3	Hea
Kavaru puhkekoht	Tõstamaa	Kavaru küla	3	Hea
Tõhela järve puhkek	Tõstamaa	Tõhela küla	3	Hea
Valgerand	Audru	Valgeranna küla	3	Hea
Reiu rand	Tahkuranna	Reiu küla	1	Hea
Rae rand	Tahkuranna	Reiu küla	1	Keskmine
Tahkuranna rand	Tahkuranna	Tahkuranna küla	1	Kesine
Laagriplatsid, puhkekohad, piknikualad, pargid				
Reiu Puhkekeskus	Paikuse	Jõekalda tee 13	2	Hea
Joosepi puhkemaja	Paikuse	Silla küla	2	Hea
Laste mänguväljak	Paikuse	Elamurajoonides	1	Keskmine
Uueda turismitalu piknikuala/laagriplats/las te mänguväljak	Sauga	Nurme küla		Suurepärane
OÜ Jõekäärü piknikuala/laagriplats/las te mänguväljak	Sauga	Nurme küla		Suurepärane
Rae järve piknikuala	Saarde	Laiksaare küla	3	Hea
Laiksaare metsaonn	Saarde	Laiksaare küla	3	Hea
Kilingi-Nõmme metsamaja	Saarde	Kilingi-Nõmme	3	Hea
Katku metsaonn	Saarde	Lodja küla	3	Hea
Tihemetsa park	Saarde	Tihemetsa alevik	3	Keskmine
Tali park	Saarde	Tali küla	3	Keskmine

Rae järve telkimisala	Saarde	Laiksaare küla	3	Hea
Laste mänguväljak	Saarde	Kilingi-Nõmme turuplats	2	Keskmine
Kaisma Suurjärve piknikuala	Vändra	Kaisma küla		
Laste mänguväljak	Sindi linn	Ringi 1, Sindi gümnaasiumi juures, Pikk tn	2	Hea
Laste mänguväljak	Sindi linn	Konsumi poe taga	2	Kesine
Laste mänguväljak	Sindi linn	Tõela tn	2	Keskmine
Are park	Are	Niidu küla	2	Keskmine
Lemme kämping	Häädemeeste	Kabli	3	Keskmine
Krapi telkimisala	Häädemeeste	Treimani	3	Keskmine
Kabli ranna laste mänguväljak	Häädemeeste	Kabli	3	Hea
Kabli küla laste mänguväljak	Häädemeeste	Kabli	3	Hea
Avalikud laste mänguväljakud	Vändra alev	Turu tn, Vana tn	1	Hea
Kastna puhkekoht	Tõstamaa	Kastna küla	3	Suurepärane
Vaiste puhkekoht	Tõstamaa	Kastna küla	3	Suurepärane
Sutiranna puhkekoht	Tõstamaa	Värati küla	3	Suurepärane
Ermistu puhkekoht	Tõstamaa		3	Hea
Tõhela puhkekoht	Tõstamaa		3	Hea
Tõstamaa park	Tõstamaa		3	Hea
Eermistu kämping	Tõstamaa	Ermistu küla	3	
Kavaru puhkekoht	Tõstamaa	Kavaru küla	3	Keskmine
Puti puhkekoht	Tõstamaa	Seliste küla	3	Kesine
Tõstamaa mänguväljak	Tõstamaa	Tõstamaa alevik		Kesine
Kavaru mänguväljak	Tõstamaa	Kavaru	2	Kesine
Tõhela mänguväljak	Tõstamaa		2	Kesine
Audru poldri tamm	Audru	Põldeotsa küla	2	Kesine
Valgeranna laagriplats	Audru	Valgeranna külla		
Valgeranna mänguväljak	Audru	Valgeranna külla		
Uulu kanali piknikuala	Tahkuranna	Uulu kanali suudmes Uulu külas	1	Kesine
Kõrgekalda piknikuala	Tahkuranna	Via Baltica ääres	1	Kesine
Lottemaa teemapark (tegemisel)	Tahkuranna	Reiu küla		

White House laagriplats	Tahkuranna	Uulu küla	1	Keskmine
Uulu staadioni laste mänguväljak	Tahkuranna	Uulu küla	1	Keskmine
Soomaa Kanuumatka ja Saunakeskuse piknikuala/laagriplats	Tori	Rätsepa küla	2	Suurepärane
Klaara-Manni puhkemaja piknikuala/laagriplats	Tori	Randivälja küla	3	Suurepärane
Tori Matkakeskuse piknikuala/laagriplats	Tori	Tori alevik	2	Hea
Soomaa piknikuala	Tori	Soomaa	3	Suurepärane
Laste mänguväljak	Tori	Tori põhikool, Tori alevik	2	Hea
Laagriplats ujumisvõimalusega	Halinga	Kodesmaa , Via Baltica ääres	2	Hea
Lastepark	Halinga	Uduvere	3	Hea
Hobiturism				
Kalastusalad	Paikuse	Pärnu ja Reiu jõgi	2	Hea
Jahisektsioon	Paikuse	Kullipesa hooldusala		
Paadisõit	Paikuse	Pärnu ja Reiu jõgedel	3	Keskmine
Kanuusõit	Paikuse	Reiu jõel	2	Kasin
Lenduri paberiga isikutele lennukite rentimise ja lendamise võimalus	Paikuse			
Kanuusõit	Sauga	Nurme küla, OÜ Jõekäär		Keskmine
AS Pärnu Lennujaam lennushow	Sauga	Eametsa küla		Suurepärane
Pikksaare linnuvaatlustorn	Saarde	Reinu küla	3	Hea
Halliste jõe kalastusala	Saarde	Kanaküla küla	2	Kesine
Pikksaare linnuvaatlustorn	Saarde	Reinu küla	3	Hea
Paadisõit	Saarde	Halliste jõgi, Kanaküla küla	2	Keskmine
Paadisõit	Saarde	Rahu järv, Kärso küla	3	Hea
Kanuusõit	Saarde	Halliste jõgi, Kanaküla küla	2	Keskmine
Kanuusõit	Saarde	Rahu järv, Kärso küla	3	Hea
Kalastamine	Saarde	Kamali järv, Kamali küla	2	Keskmine
Kalastamine	Saarde	Halliste jõgi, Kanaküla küla	2	Kesine
Ratsutamise	Saarde	Raja talu, Sigaste küla	3	
Jahipidamine	Saarde	Lodja jahimaja, Lodja küla	3	Hea
Paadisõit	Vändra	Kaisma Suurjärv, Pärnu jõgi		Hea

Kanuusõit	Vändra	Kaansoo küla	3	Keskmine
Kalastamine	Vändra	Pärnu jõgi	2	Keskmine
Ratsutamine	Vändra	FIE Maila Kukk, Kobra küla	2	Keskmine
Jahipidamine	Vändra	Rõusa-Suurejõe Jahimeeste Selts	2	Keskmine
Kalastusala	Sindi linn	Pärnu jõgi	2	Keskmine
Forellipüük	Sindi linn	Kalamaja tee 1	2	Hea
Kanuusõit	Surju	Reiu jõgi	2	Kesine
Kalastamine	Surju	Reiu jõgi, Kõveri puhkekeskus	2	Hea
Kalastusalad	Are	Sauga jõgi	2	Keskmine
Linnuvaatlusala	Häädemeeste	Kabli	3	Hea
Rannametsa linnuvaatlusala	Häädemeeste	Raiesmaa talu	2	Keskmine
Kavaru puhkekoht (linnuvaatlus)	Tõstamaa	Kavaru küla	3	Suurepärane
Värati ranna linnuvaatlusala	Tõstamaa	Värati küla	3	Hea
Kastna vaatetorn	Tõstamaa	Kastna küla	3	Suurepärane
Ermistu vaatetorn	Tõstamaa	Ermistu küla	3	Suurepärane
Tõhela vaatetorn	Tõstamaa	Tõhela küla	3	Suurepärane
Lindi vaatetorn	Tõstamaa	Kõpu küla	3	Suurepärane
Ermistu järv (kalastus)	Tõstamaa	Ermistu küla	3	Hea
Tõhela järv (kalastus)	Tõstamaa	Tõhela küla	3	Hea
Tõstamaa rannik (kalastus)	Tõstamaa	Tõstamaa vald	3	Hea
Antsu kalastustalu	Tõstamaa	Lao	3	Suurepärane
Riida talu (kalastus)	Tõstamaa	Manija	3	Suurepärane
Merelaiu puhkebaas (kalastus)	Tõstamaa		3	Suurepärane
Munalaiu sadam	Tõstamaa	Lao küla	3	Suurepärane
Manija sadam	Tõstamaa	Manija küla	3	Suurepärane
Kavaru paadisadam	Tõstamaa	Kavaru küla	3	Hea
Kastna paadisadam	Tõstamaa	Kastna küla	3	Hea

Merelaiu	Tõstamaa	Tõlli küla	3	Suurepärane
Võidu	Tõstamaa	Tõlli küla	3	Keskmine
Värati sadam	Tõstamaa	Värati küla	3	Kesine
Tõstamaa matkarada	Tõstamaa	Tõstamaa alevik	3	Hea
Riida turismitalu (paadisõit)	Tõstamaa	Manija küla	3	Hea
Antsu kalastustalu	Tõstamaa	Lao küla	3	Hea
Merelaiu puhkeküla (paadisõit)	Tõstamaa	Tõlli küla	3	Suurepärane
Ermistu puhkeküla (paadisõit)	Tõstamaa	Ermistu küla	3	Suurepärane
Viruna talu (kanuusõit)	Tõstamaa	Kiraste küla	2	Keskmine
Pootsi jahimaja	Tõstamaa	Pootsi küla	2	Hea
Audru polder (linnuvaatlusala)	Audru	Põldeotsa küla	2	Hea
Audru jõgi, Pärnu laht (kalastusalad)	Audru		2	Keskmine
Lindi, Liu ja Saulepa sadamad	Audru	Lindi, Liu ja Saulepa külad	3	Hea
Audru jõgi	Audru		2	
Seikluspark (purjekad)	Audru	Valgeranna küla		
Audru jõgi (kalastamine)	Audru			
Reiu jõgi (kalastusala)	Tahkuranna	Reiu küla	1	Keskmine
Ura jõgi ja Uulu kanal (kalastusalad)	Tahkuranna	Reiu, Uulu ja Laadi küla	1	Kesine
Pärnu laht (kalastusala)	Tahkuranna		1	Keskmine
Võiste sadam	Tahkuranna	Võiste alevik	2	Kesine
Suurna sadam	Tahkuranna	Tahkuranna küla	1	Puudulik
Piirumi linnuvaatlusala	Tahkuranna	Piirumi küla	1	Keskmine
Soomaa rahvusparki linnuvaatlusala	Tori		2	
Pärnu jõgi (kalastusala)	Tori		2	Hea
Sooma rahvusparki matkarada	Tori	Riisa rabarajad	3	Hea
Soomaa Kanuumatka ja Saunakeskus (paadisõit)	Tori	Rätsepa	3	Suurepärane
Tori matkakeskus (paadisõit)	Tori	Tori alevik	3	Suurepärane
Klaara-Manni puhkemaja (paadisõit)	Tori	Randivälja küla	3	Suurepärane
Jahisektsioonid	Tori		2	Hea
Ujumine	Tori	Urumarja spordibaas	2	Kesine
Rahvusparkid, rabad jm looduskaunid kohad				

Soomaa rahvuspark	Paikuse	Põlendmaa küla	3	Suurepärane
Vaskrääma raba	Paikuse	Vaskrääma küla	3	Suurepärane
Jõgi	Paikuse	Pärnu, Reiu ja Vaskjõgi	3	Suurepärane
Vaade	Paikuse	Pärnu ja Reiu jõe ristumiskoht	3	Suurepärane
Jõgi	Sauga	Uueda turismitalu ja OÜ Jõekäär		Suurepärane
Allikukivi koopad	Saarde	Tihemetsa alevik	3	Kesine
Nigula raba õpperada	Saarde	Reinu küla	3	Hea
Ruunasoo matkarada	Saarde	Reinu küla	3	Hea
Matsi loodusala	Saarde	Lanksaare küla	3	Hea
Laiksaare loodusrada	Saarde	Laiksaare küla	3	Hea
Rae järve loodusrada	Saarde	Laiksaare küla	3	Hea
Kilingi-Nõmme loodusrada	Saarde	Kilingi-Nõmme	2	Keskmine
Allikukivi allikad	Saarde	Tihemetsa alevik	2	Kesine
Sillaotsa saar	Saarde	Saarde küla	2	Keskmine
Oraveski saar	Saarde	Lodja küla	2	Kesine
Tõlla saar	Saarde	Tõlla küla	2	Kesine
Kamali saar	Saarde	Kamali küla	2	Kesine
Saarde saar	Saarde	Saarde küla	2	Hea
Rahu saar	Saarde	Kärsu küla	2	Hea
Veelikse saar	Saarde	Veelikse küla	2	Kesine
Kaalu saar	Saarde	Laiksaare küla	2	Hea
Rae saar	Saarde	Laiksaare küla	3	Suurepärane
Halliste jõgi	Saarde	Kanaküla küla		
Reiu jõgi	Saarde	Lodja küla		
Ura jõgi	Saarde	Laiksaare küla		
Rannametsa jõgi	Saarde	Laiksaare küla	2	
Kalastusala	Vändra	Pärnu jõgi	2	Keskmine
Kaisma Suurjärve matkarada	Vändra	Kaisma küla		Hea
Vihtra saar	Vändra	Vihtra küla	2	Hea
Mädara linnamägi	Vändra	Mädara küla	3	Hea
Mädara mäed	Vändra	Mädara küla	2	Keskmine
Pärnu jõgi	Vändra	Vändra vald	3	Hea
Navesti jõgi	Vändra	Leetva küla	2	Hea
Käru jõgi	Vändra	Rõuse, Suurejõe küla	2	Keskmine
Taarikõnnu looduskaitseala	Vändra	Vändra vald		
Rabääre metsapark	Sindi linn	Sindi, Roheline tn lõpp	2	Keskmine
Pärnu jõgi	Sindi linn		3	Keskmine
Sindi pais	Sindi linn		3	Hea
Sindi dendropark	Sindi linn	Raekoja ja kalmistu vahel	2	Keskmine
Kaitsealused puud (Oru talu männid ja Kariste	Sindi linn	Pärnu mnt ja Linnu tee vahel, Sindi linna	2	Kesine

mänd)		piiril		
Kõveri matkarada	Surju	Kõveri küla	2	Hea
Surju tehisjärv	Surju	Surju küla	2	Keskmine
Surjupera tehisjärv	Surju	Surju küla	2	Keskmine
Kõveri tehisjärv	Surju	Kõveri küla	2	Keskmine
Jõed	Surju	Reiu, Lähkma, Ura	2	Keskmine
Kõveri matkarada	Surju	Kõveri puhkekeskus	2	Hea
Sauga jõgi	Are		1	Kesine
Are jõe pais	Are	Päriveri küla	1	Kesine
Saksa sõjavangide surnuaed	Lavassaare		3	Hea
Timmkanali paljand	Häädemeeste	Rannametsa	3	Keskmine
Rändrahnud	Häädemeeste	Arumetsa, Asuja, Orajõe	2	Keskmine
Luiteahelikud	Häädemeeste	Rannametsa-Häädemeeste-Võidu	3	Hea
Rannametsa-Tolkuse matkarada	Häädemeeste	Rannametsa	3	Hea
Laiksaare loodusrada matkarada	Häädemeeste	Laiksaare	3	Hea
Kabli matkarada	Häädemeeste	Kabli Looduskeskus		
Mineraalveeallikad	Häädemeeste			
Häädemeeste laiud	Häädemeeste		3	Hea
Luiteahelikud	Häädemeeste	Rannametsa, Häädemeeste	3	Hea
Timmkanal	Häädemeeste	Rannametsa	3	Hea
Merevaade	Häädemeeste	Orajõe	3	Hea
Tolkuse raba	Häädemeeste	Rannametsa	3	Hea
Kabli Looduskeskus	Häädemeeste	Kabli	3	Hea
Alu kivi külv	Tõstamaa	Alu küla	3	Kesine
Manija saar	Tõstamaa		3	Suurepärane
Sorgu saar	Tõstamaa		3	Suurepärane
Tõstamaa laiud	Tõstamaa		3	Suurepärane
Ermistu järv	Tõstamaa	Ermistu küla	3	Suurepärane
Tõhela järv	Tõstamaa	Tõhela küla	3	Suurepärane
Levaroti mägi	Tõstamaa		3	Suurepärane
Tõstamaa jõgi	Tõstamaa		2	Kesine

Männiku oja	Tõstamaa		2	Kesine
Lindi looduskaitseala	Tõstamaa	Kõpu küla	3	Suurepärane
Manija kaitseala	Tõstamaa		3	Suurepärane
Tõstamaa kaitseala	Tõstamaa		3	Hea
Kastna kaitseala	Tõstamaa		3	Suurepärane
Tõhela-Ermistu	Tõstamaa		3	Hea
Tõrvanõmme mänd	Tõstamaa	Seliste küla	3	Suurepärane
Kastna tammed (3 tk)	Tõstamaa	Kastna küla	3	Suurepärane
Kokkakivi	Tõstamaa	Manija saar	3	Suurepärane
Uruste allikas	Audru	Uruste küla	3	
Liivaluited	Tahkuranna	Uulu, Leina, Piirumi, Võiste	3	Suurepärane
Võiste karjäär (pooleli)	Tahkuranna	Leina küla	1	Kesine
Reiu jõgi	Tahkuranna	Reiu küla	1	Keskmine
Ura jõgi	Tahkuranna	Reiu, Uulu, Laadi küla	1	Kesine
Tori põrgu koopad	Tori	Tori alevik	3	Hea
Baltimaade pikim liivakivipaljand	Tori	Tori alevik	3	Suurepärane
Hiiesaar	Tori		3	Keskmine
Hundissaare järv	Tori		2	Kesine
Soomaa rahvuspark	Tori		3	Suurepärane
Pärnu, Halliste, Navesti, Raudna, Kurina jõed	Tori		3	Suurepärane
Vaade Tori sillalt Pärnu jõele	Tori	Tori alevik	3	Suurepärane
Vaade Jõesuu sillalt Pärnu ja Navesti jõele	Tori	Jõesuu küla	3	Suurepärane
Vaade Kaansoo-Tali teelt Pärnu jõele	Tori	Tori alevik	3	Suurepärane
Ratta rändrahn	Tori		2	Keskmine
Tori põrgu	Tori	Tori alevik	3	Suurepärane
Riisa rabamaastik	Tori	Riisa küla	3	Suurepärane
Võnnukivi ehk Kalevipoja vestitasku kivi	Tori	Urumarja küla	3	
Vanakurja sohva	Tori	Vireksaare		

Ohvrikivi	Tori	Vireksaare	3	Keskmine
Taali mõisa peahoone	Tori	Randivälja küla	3	Suurepärane
Jõesuu ripsild	Tori		2	Hea
Allika ripsild	Tori		2	Hea
Aesoo ripsild	Tori		2	Hea
Tori kalmistu	Tori	Tori alevik	3	Hea
Taali kalmistu	Tori	Taali küla	3	Keskmine
Lookarstiala	Halinga	Pärnu-Jaagupi alev (Uduvere)	3	Keskmine
Enge jõgi	Halinga	Enge	2	Keskmine
Maima raba	Halinga	Maima	2	Hea
Virusaare rabasaar	Halinga	Virusaare	3	Hea
Ohvipuu Riinu	Halinga	Uduvere	3	Keskmine
Pärnu-Jaagupi kalmistu	Halinga	Pärnu-Jaagupi	2	Hea
Uduvere kalmistu	Halinga	Pärnu-Jaagupi (Uduvere)	2	Keskmine
Kopraradade matk	Tori	Soomaa.com, Soomaa	3	Suurepärane
Ajaloolised hooned- ja paigad, varajased asustused, mälestusmärgid				
Muinasala asukoht	Paikuse	Veel tähistamata, kuid perspektiivis	3	Keskmine
Muistne asulakoht	Sauga	Pulli küla	3	
Liivamäe lahingupaik	Saarde	Kilingi-Nõmme linn		
Saarde kirik	Saarde	Saarde küla	2	Keskmine
Jäärja mõis	Saarde	Jäärja küla		
Lodja Postijaam	Saarde	Lodja küla	2	Keskmine
Tihemetsa PT peahoone	Saarde	Tihemetsa alevik	2	Keskmine
Punapargi vabadusvõitlejate ausammas	Saarde	Tihemetsa alevik		
Vabadussõja monument	Saarde	Kilingi-Nõmme	3	Suurepärane
Usukannataja Sinaida apostlik-õigeusu kirik	Vändra	Kergu küla	2	Hea
Võidula mõis	Vändra	Võidula küla	2	Keskmine
Magasini ait	Vändra	Kirikumõisa küla	2	Keskmine
Vene õigeuskirik	Sindi linn	Pärnu mnt 16	3	Puudulik
II maailmasõjas langenute mälestusmärk	Sindi linn	Pärnu mnt 12	1	Kesine
Endiste Sindi vabrikuhoonete varemed	Sindi linn	Pärnu mnt ja jõe vahel		
Sindi kalatrepp	Sindi linn	Kalamaja tee 1	3	Kesine
Laululava	Sindi linn	Pärnu jõe ääres	2	Puudulik
Ohvrikivi II aastatuhat	Surju	Kõveri küla		Keskmine
Ohvrikivi II aastatuhat	Surju	Ristiküla küla		Keskmine
Surju raudteejaama hoone	Surju	Jaamaküla küla	1	Puudulik
Akupere ja Lõimemägi varjupaigad,	Are	Niidu küla	2	Keskmine

Tabria kivilalme	Are	Tabria küla	2	Keskmine
Suigu palvela	Are	Võlla küla	2	Hea
Are vallakeskus	Are		2	Keskmine
Mõisa keldri varemed Are pargis	Are	Niidu küla	1	Puudulik
Hiimägi	Lavassaare		2	Kesine
Tauste kalme	Häädemeeste	Massiaru	2	Kesine
Külakalmistud Veskimägi ja Sõjamäe	Häädemeeste	Rannametsa	2	Kesine
Häädemeeste Miikaeli luteri kirik	Häädemeeste	Häädemeeste	2	Hea
Häädemeeste Issandamuutmise õigeusu kirik	Häädemeeste	Häädemeeste	2	Hea
Laiksaare õigeusu kirik	Häädemeeste	Urissaare	2	Hea
Treimani luteri kirik	Häädemeeste	Treimani	2	Hea
Raudteetamm Pärnu-Ikla	Häädemeeste			
Esimestele Eesti kaugsõidu- Purjekate mälestusmärk	Häädemeeste	Kabli	3	Hea
Rannametsa kooli mälestusmärk	Häädemeeste	Rannametsa parkla	2	Keskmine
EELK Vändra Püha Martini koguduse kirik	Vändra alev	Pikk tn 32	1	Keskmine
Eesti Apostliku Õigeusu kirik	Vändra alev	Vana tn 96	1	Kesine
Tõstamaa mõisa park	Tõstamaa	Tõstamaa alevik	3	Hea
Pootsi mõisa park	Tõstamaa	Pootsi küla	3	Kesine
Külakalmistu Toomingamägi	Tõstamaa	Tõstamaa alevik	3	Keskmine
Kirikualune koht (kivilalme)	Tõstamaa	Tõhela küla	3	Keskmine
Pernumägi kivilalme	Tõstamaa	Kastna küla	3	Keskmine
Tõstamaa kirik	Tõstamaa	Tõstamaa alevik	2	Keskmine
Seli kirik	Tõstamaa	Seliste küla	2	Keskmine

Kastna kirik	Tõstamaa	Kastna küla	2	Kesine
Kõpu kirik	Tõstamaa	Kõpu küla	2	Kesine
Tõela kirik	Tõstamaa		1	Puudulik
Tõstamaa mõis	Tõstamaa	Tõstamaa alevik	3	Hea
Pootsi mõis	Tõstamaa	Pootsi küla	1	Kesine
Stael von Holsteini mälestusmärk	Tõstamaa	Tõstamaa alevik	1	Hea
Pootsi tuuliku varemed	Tõstamaa	Pootsi küla	1	Keskmine
Ermistu vallamaja varemed	Tõstamaa		1	Kesine
Manilaiu tuletorn	Tõstamaa	Manija küla	1	Keskmine
Sorgu tuletorn	Tõstamaa	Sorgu saar	1	Kesine
Audru Püha Risti kirik	Audru	Lihula mnt 12	3	Suurepärane
Uruste Issanda Taevaminemise kogudus	Audru	Kihlepa küla	3	Suurepärane
Jõõpre Püha Suurkannataja Georgiuse Apostliku Õigeusu kirik	Audru	Jõõpre küla	3	Suurepärane
Audru mõisa viinavabrik, praegu Audru Kultuurikeskus	Audru	Sauna 1	1	Keskmine
Aleksander Kunileid-Saebelmani mäletuskivi	Audru	Audru kiriku õues	3	Suurepärane
Mart Soobergi mäletuskivi	Audru	Soeva	3	Suurepärane
Audru mõisa erinevate abihoonete varemed	Audru		2	Kesine
Uulu kirik	Tahkuranna	Uulu küla	3	Keskmine
Tahkuranna kirik	Tahkuranna	Tahkuranna küla	3	Hea
Võiste kirik	Tahkuranna	Võiste alevik	3	Kesine
Konstantin Pätsi mälestusmärk	Tahkuranna	Tahkuranna küla	3	Keskmine
Juutide mälestusmärk	Tahkuranna	Rae rand, Reiu küla	3	Keskmine
Metsaküla kalmistu	Tahkuranna		3	Keskmine
II maailmasõja mälestusmärk	Tahkuranna	Reiu küla	3	Keskmine
Võiste kiriku varemed	Tahkuranna	Võiste alevik	3	Keskmine
19 arheoloogiamälestist valla territooriumil	Tori			
Tori kirik	Tori	Tori alevik	3	Suurepärane

Randivälja kirik	Tori	Randivälja küla	2	Kesine
Tori Riigimõisa ansambel, kokku on vallas 32 kultuurimälestist	Tori		3	Hea
Vabadussõja mälestussammas	Tori	Tori alevik	3	Suurepärane
II maailmasõjas hukkunute ühishaud	Tori	Tori alevik	3	Keskmine
Karskusseltsi Täht kivi	Tori	Randivälja küla	3	Hea
E. Keevalliku mälestusmärk	Tori	Tori alevik	3	Hea
Th. Pooli mälestusmärk	Tori	Tori alevik	3	Hea
Kurat põrgu ääres mälestusmärk	Tori	Tori alevik	3	Hea
Tohera küla kivi	Tori	Tori alevik	3	Hea
Hetmani kivi	Tori	Tori alevik	3	Hea
Andres Saali mälestusmärk	Tori	Tori alevik	3	Hea
Anu Tuisu mälestusmärk	Tori	Tori alevik	3	Hea
Toomas Tilki mälestusmärk	Tori	Tori alevik	3	Hea
Kivikalme	Halinga	Pärnu-Jaagupi (Uduvere)	3	Hea
Kivikalme	Halinga	Mooritsa kabel	2	Keskmine
Pärnu-Jaagupi kirik	Halinga	Pärnu-Jaagupi	2	Hea
Uduvere kirik	Halinga	Pärnu-Jaagupi (Uduvere)	2	Hea
Vabadussõja mälestusmärk	Halinga	Pärnu-Jaagupi	3	Hea
Vene sõdurite mälestusmärk	Halinga	Pärnu-Jaagupi	3	Hea
Pööravere mõisa ja viinavabriku varemed	Halinga	Pööravere	3	Puudulik
Kaelase mõis	Halinga	Kaelase	2	Hea
Roodi mõis	Halinga	Roodi	2	Puudulik
Muuseumid, kuulsate inimeste sünni- või kodupaigad				
Mihkel Lüdigi sünnikoht	Paikuse	Vaskräama küla	2	Keskmine
Seljametsa muuseum	Paikuse	Seljametsa küla	2	Keskmine
Vana raudteesild	Paikuse	Silla küla	2	Keskmine
August Jansen	Saarde	Tihemetsa alevik	2	Kesine

Peet Vallak	Saarde	Väljaküla küla	2	Kesine
Pent Nurmekund	Saarde	Lodja küla	2	Kesine
Lydia Koidula	Vändra	Kirikumõisa küla	3	Suurepärane
Voldemar Jannsen	Vändra	Allikõnnu küla	3	Suurepärane
E.P. Särgava	Vändra	Allikõnnu küla	3	Suurepärane
C.R. Jakobson	Vändra	Kurgja küla	3	Suurepärane
Lilli Suburg	Vändra	Rõusa küla		
C.R. Jakobsoni talumuuseum	Vändra	Kurgja küla	3	Suurepärane
Viie valla piirikivi	Vändra	Kaansoo	2	Keskmine
Kaisma mõisapargi „ohvrikivi“	Vändra	Kaisma küla	3	
Ernst Peterson Särgava kodumaja	Sindi linn	Pärnu mnt 38	2	Puudulik
Erinevate kohalike kunstnike näitused	Sindi linn	Sindi linnaraamatukogu	2	Hea
Sindi Muuseum	Sindi linn	Pärnu mnt 26a	2	Hea
Sindi I kalmistu	Sindi linn	Pärnu jõe ääres	2	Keskmine
Juhan Auli sünnikodu	Are	Pärivere küla	2	Kesine
Juhan Auli lapsepõlvkodu	Are	Suigu küla	2	Kesine
Julius Tehver	Are	Murru küla	2	Kesine
Pärivere klubi kunstinäitused	Are	Are alevik	1	Hea
Suigu Seltsimaja kunstinäitused	Are	Suigu küla	1	Hea
Raamatukogu	Are	Are alevik, Suigu küla	1	Hea
MTÜ Eesti Muuseumraudtee	Lavassaare	Ülejõe 1	3	Keskmine
Häädemeeste muuseum	Häädemeeste		2	Keskmine
Kapten-reeder Marksoni majamuuseum	Häädemeeste	Kabli	3	Hea
Pidevad näitused	Häädemeeste	Häädemeeste raamatukogu		
Muutuvad näitused	Vändra alev	Vändra raamatukogu		
Jakob Toots	Tõstamaa	Tõstamaa alevik	3	
Anna Tõrv-Murdoch	Tõstamaa	Tõlli küla	3	
Aleksander Seiman	Tõstamaa	Tõstamaa alevik	3	
Nikolai Karotamm	Tõstamaa	Kastna küla	3	
Mats Mõtslane	Tõstamaa	Tõhela küla	3	
Paul Kulbusch	Tõstamaa	Kõpu küla	3	
Herman Tõnissoo	Tõstamaa	Seliste küla	3	

Enn Vaino	Tõstamaa	Tõhela küla	3	
Vahetuvad näitused	Tõstamaa	Tõstamaa rahvamajas ja mõisas, Manija saarekeskuses		
Tõstamaa muuseum	Tõstamaa	Tõstamaa	2	Hea
Tõhela muuseumituba	Tõstamaa	Tõhela küla	1	Hea
Tõstamaa rahvamaja näitused	Tõstamaa	Tõstamaa rahvamaja	2	Hea
Tõstamaa mõisa näitused	Tõstamaa	Tõstamaa mõis	2	Hea
Manija saarekeskus	Tõstamaa	Manija	2	Hea
Audru Muuseum	Audru	Pärna allee 14A	1	Suurepärane
Aleksander Kunileid-Saebelmanni sünnipaik	Audru		1	
Konstantin Päts	Tahkuranna	Tahkuranna küla	3	Suurepärane
Naarisma muuseum	Tahkuranna	Metsaküla	1	Kesine
Saviaugu muuseum	Tahkuranna	Võiste alevik	1	Keskmine
Andres Saal, Theodor Pool, Toomas Tilk, Voldemar Haas, August Pulst, Tõnis Tilk, Jüri Tilk, Aadu Must, Leida Lepajõe, Julius Tehver, Manivald Metsaalt, Mihkel Ilmjärv	Tori		3	Keskmine
Tori muuseum	Tori	Tori alevik	3	Hea
Th. Pooli muuseum	Tori	Piistaoja küla	3	Kesine
Pärnu-Jaagupi Koolimuuseum	Halinga	Pärnu-Jaagupi	3	Hea
Teatrid, teatripaigad				
Pärnu teatri Endla	Paikuse	Vabaõhulava Silla külas	3	Suurepärane
Vabaõhuetendused				
Pärnu-Jaagupi lauluväljak	Halinga	Pärnu-Jaagupi	2	Kesine
Laadad, spetsiaalüritused jms				
Käsitöömeistrite päev	Paikuse	Paikuse alevik	2	Hea
Külalaat	Paikuse	Seljametsa küla	3	Suurepärane
Schillingi festival	Saarde	Kilingi-Nõmme	3	Hea
Jaanipäev	Sindi linn	Sindi laululava	2	Keskmine
Sindi rock	Sindi linn	Pärnu mnt 44 (Sindi Seltsimaja)	3	Suurepärane
Sindi lumelinn	Sindi linn	Sindi Seltsimaja ees	3	Hea
Are valla laulu- ja tantsupäev	Are	Niidu küla (Are park)	1	Hea
Pärnumaa	Lavassaare	Lavassaare staadion	3	

Rahvatantsupidu 29.05.2010				
Kodukandipäevad	Häädemeeste		3	Hea
Põhja-Liivimaa festival (juuni algus)	Häädemeeste		3	Hea
Vändra Päevad	Vändra alev			
Kadrikarneval	Tõstamaa	Tõstamaa rahvamaja	1	Hea
Tõstamaa valla päevad	Tõstamaa	Tõstamaa alevik	1	Hea
Pootsi laat	Tõstamaa	Pootsi küla	1	
Tõstamaa mõisa kontserdid	Tõstamaa	Tõstamaa mõis	2	Hea
Tõhela päevad	Tõstamaa	Tõhela käla	1	Hea
Manija päevad	Tõstamaa	Manija saar	1	Hea
Seliste päev	Tõstamaa	Seliste küla	1	Hea
Vallapäevad	Audru	Audru park		
Käsitöölaadad	Tahkuranna	Võiste alevik	1	Keskmine
Hapukurgi festival	Tahkuranna	Võiste alevik	3	Hea
Jüriootule viimine Tori kirikust	Tori	Tori alevik	3	Hea
Sportimisvõimalused ja spordiüritused				
Mootorrataste mitme- päevasõit ENDURO	Paikuse	Silla küla	3	Hea
Pärnu Moto Club motosport-krossirada	Sauga	Eametsa küla		Suurepärane
Tihemetsa motokross	Saarde	Väljaküla küla	3	
Tenniseväljakud	Sindi linn	Pärnu mnt 12	3	Suurepärane
Skatepark	Sindi linn	Pärnu mnt 21a kõrval	3	Hea
Ronimissein	Sindi linn	Kesktänava tiigi juures	3	Hea
Avo Nurme nim. jalgratta kross	Sindi linn	Kiriku park	2	Hea
Aleksander Kase mälestusvõistlused tõstmises	Sindi linn	Sindi gümnaasiumi saal	2	Hea
Sindi Jüriöö jooks	Sindi linn		2	Hea
Sindi spordipäevad	Sindi linn		3	

Suigu seltsi lasketiir	Are	Murru küla	2	Keskmine
Tootsi-Lavassaare raudteetamm sõiduks maastikujalgrattaga	Are		2	Keskmine
Jüriööjooks	Are	Niidu küla	1	Hea
Tenniseväljakud	Häädemeeste	Lepanina hotell	3	Hea
Luitejooks	Häädemeeste	Rannametsa	3	Hea
Valla külade spordimängud	Vändra	Valla külades	2	Keskmine
Ratsavõistlused	Vändra	Kirikumõisa küla	2	Hea
Valgustatud suusarada	Vändra alev	Vändra park, staadion	2	
Tenniseväljakud (2 tk)	Vändra alev	Vändra park	2	Hea
Terviserada/rulluisurada	Vändra alev	Vändra park, staadion	2	Suurepärane
Skatepark	Vändra alev	Vändra park	2	Hea
Korvpalli välisväljak	Vändra alev	Vändra park, staadion		
Tootsi basseini triathlon	Tootsi	Tootsi alev	3	Hea
Tootsi duatlon	Tootsi	Tootsi alev	3	Hea
Ujula	Tootsi	Tööstuse 5	3	Hea
Suusarada	Sindi linn	Sõpruse park (Raekoja kõrval)	3	Suurepärane
Suusarajad	Tõstamaa		3	Hea
Ratsutamine	Tõstamaa	Maria talu, Kõpu küla	3	Suurepärane
Spordiväljak	Tõstamaa		2	Keskmine
Pootsi Jõleralli	Tõstamaa		2	Hea
Maria talu hobupäev	Tõstamaa		2	Hea
Jüriöö jooks	Tõstamaa		1	Hea
Tõstamaa jooks	Tõstamaa		2	Hea
Jalgpalliturniir	Tõstamaa		2	Hea
Seikluspark	Audru	Valgeranna küla	3	Suurepärane

White Beach Golf	Audru	Valgeranna küla		
Audru Golf	Audru	Lemmetsa küla		
Ratsutamine	Audru	Sassi tall, Kabriste küla		
Audru Ringrada (erinevad masinaklassid)	Audru	Lemmetsa küla	3	Hea
Jõulumäe Tervisespordikeskus	Tahkuranna	Leina küla	3	Suurepärane
Golf (planeering pooleli)	Tahkuranna			
Ratsutamine	Tahkuranna	Leina küla	1	Keskmine
Ratsutamine	Tahkuranna	Reiu tall, Reiu küla	1	Keskmine
Rae-Reiu tervise-ja suusarajad	Tahkuranna	Reiu küla	3	Keskmine
Skandinaavia karikas, Eesti MV suusatamises	Tahkuranna	Jõulumäe Tervisespordikeskus, Leina küla	3	Suurepärane
Jalgpall : poissmehed vs. Naisemehed (1. mai)	Tahkuranna	Uulu Põhikooli staadionil	3	Suurepärane
Ratsutamine	Tori	Tori Hobusekasvanduse OÜ, Tori alevik	3	Hea
Ratsutamine	Tori	Laane tallid OÜ, Võlli küla	3	Hea
Vibulaskmine	Tori	Soomaa.com, Soomaa	3	Hea
Vibulaskmine	Tori	Soomaa Kanuumatka- ja Saunakeskus, Rätsepa	3	Hea
Vibulaskmine	Tori	Tori Matkakeskus, Tori alevik	3	Hea
Vibulaskmine	Tori	Klaara-Manni puhkemaja, Randivälja küla	3	Hea
Autoralli	Tori	Taali küla	3	Hea
Hobuvõistlused	Tori	Tori alevik	3	Hea
Moto-orienteerumine “Kõrtsitee” (Streetmoto Orienteerumise Karikasarja	Tori	Jõesuu küla	3	Hea

osavõistlused)				
Pärnu-Jaagupi Spordikeskus	Halinga	Pärnu-Jaagupi	3	Hea
Vibulaskmine	Surju	Kõveri puhkekeskus	2	Hea
Tehase külastamise võimalused				
Paikuse Saeveski	Paikuse	Paikuse alevik	2	Keskmine
Sindi Kalevivabriku tööliste majad	Sindi linn	Wöhrmanni tn	3	
Raudtee majad	Sindi linn	Paide mnt ääres	3	Hea
Sindi raekoda	Sindi linn	Pärnu mnt 12	3	Keskmine
Elektrijõujaam	Sindi linn	Kalamaja tee 1	3	Puudulik
OPTIROC Fibo Exclay	Häädemeeste		3	Suurepärane
Wendre	Vändra alev			
Valley	Vändra alev			
MS Balti Trafo	Vändra alev			
Tootsi Briketivabrik	Tootsi	Tööstuse tn, Tootsi alev	3	Hea
Majutusvõimalused				
Reiu Puhkekeskus	Paikuse	Silla küla		
Joosepi Puhkemaja	Paikuse	Silla küla		
Hostel Lõoke	Sauga	Sauga alevik		Suurepärane
Kilingi-Villa	Saarde	Kilingi-Nõmme		Hea
Livonia Matkamaja	Saarde	Kilingi-Nõmme		Hea
Vango puhketalu	Saarde	Laiksaare küla		Hea
Aasa puhkemaja	Saarde	Kärsu küla		Hea
C.R. Jakobsoni Talumuuseum	Vändra	Kurgja küla		
Alt-Lüüste kodumajutus	Vändra	Lüüste küla		
Hiiekivi turismitalu	Vändra	Tagassaare küla		Suurepärane
OÜ Articer (Forellipüük)	Sindi linn	Kalamaja tee 1		Hea
Miki puhkemaja	Surju	Rabaküla küla		Keskmine
Posti-kooli Puhkemaja	Surju			Keskmine
Seljaku Puhkemaja	Surju			Hea
Vita Puhkemaja	Are	Kurena küla		Keskmine
Lepanina hotell	Häädemeeste	Majaka küla		Hea
Endine Valge Hotell plaanis külalistemajaks teha	Häädemeeste			
Lemmeranna külalistemaja	Häädemeeste	Majaka küla		Keskmine
Kosmonautide puhkeküla	Häädemeeste	Endine Jaagupi kordon		
Metskonna puhkemaja	Häädemeeste	Kabli		Hea
Atsikivi puhketalu	Häädemeeste	Penu küla Via Baltica ääres		Hea
Anne talu B&B	Häädemeeste	Via Baltica ääres		
Pargi Hostel	Vändra alev	Kalda 3		Kesine

Tootsi Kultuurimaja- ja spordikeskus	Tootsi	Tööstuse 5		Hea
Tõstamaa mõisa hostel	Tõstamaa			Hea
Jaaguranna Lillelaager	Tõstamaa	Seliste küla		Keskmine
Merelaiu puhkeküla	Tõstamaa	Tõlli küla		Hea
Ermistu puhkeküla	Tõstamaa	Ermistu küla		Keskmine
Kastna puhkeküla	Tõstamaa	Kastna puhkeküla		Hea
Pootsi Jahimaja	Tõstamaa	Pootsi küla		Hea
Antsu kalastustalu	Tõstamaa	Pootsi küla		Hea
Riida turismitalu	Tõstamaa	Manija küla		Hea
Maria talu	Tõstamaa	Kõpu küla		Hea
Viruna talu	Tõstamaa	Kiraste küla		Keskmine
Villa Andropoff	Audru	Valgerand		
Doberani rannamaja	Audru	Valgerand		
Ojako turismitalu	Audru	Marksa küla		
Marksa turismitalu	Audru			
Sassi turismitalu	Audru	Kabriste küla		
Sarnakõrtsi turismitalu	Audru			
Moka turismitalu	Audru	Lemmetsa küla		
Linnamehe puhketalu	Tori	Kuiaru küla		Suurepärane
Soomaa Kanuumatka-ja Saunakeskus	Tori	Rätsepa küla		Suurepärane
Urumarja spordilaager	Tori	Urumarja küla		Hea
Klaara-Manni puhkemaja	Tori	Randivälja küla		Suurepärane
RiverRose (OÜ Beaverland) kodumajutus	Tori	Jõesuu küla		Suurepärane
Põnka Puhketalu	Tori	Rätsepa küla		Suurepärane
Koodi puhketalu	Halinga	Libatse		
Toitlustuskohad				
Madise Toidutare	Sauga	Sauga alevik		Keskmine
Lodja trahter	Saarde	Lodja küla		Keskmine
Kilingi Villa	Saarde	Kilingi-Nõmme		Keskmine
Kohvik	Saarde	Kilingi-Nõmme		Puudulik

Resto	Saarde	Kilingi-Nõmme		Kesine
Kilingi-Nõmme bussijaama kiirtoitlustus	Saarde	Kilingi-Nõmme		Kesine
Kergu Lasteaed-Algkooli söökla	Vändra	Kaisma küla		Hea
OÜ Kameron (baar)	Vändra	Suurejõe küla		
Bensiinjaama kiirtoitlustus	Sindi linn	Ringi 1c		Hea
Jaama kohvik	Sindi linn	Raudtee 20		Keskmine
Sindi puhkemaja ja kalakohvik	Sindi linn	Kalamaja tee 1		Keskmine
Surju baar	Surju	Surju küla		Kesine
Suigu seltsimaja kohvik	Are	Suigu küla		Hea
Restoran Julie	Häädemeeste	Lepanina hotell		
Trahter	Häädemeeste			
Magic Baar	Häädemeeste			
Dreimanni kõrts	Häädemeeste	Treimani		
Sevenoil tankla kiirtoitlustus	Häädemeeste	Arumetsa, Via Baltica ääres		
Vändra Tervishoiukeskuse "Koduköök"	Vändra alev	Vihtra tee 4		Hea
Jaani Trahter (ööklubi)	Vändra alev	Vana tn 3		Keskmine
Kossu baar	Vändra alev	Turu tn 2B		Keskmine
Oru baar	Vändra alev	Tiigi tn 7		Keskmine
Pauguse baar	Vändra alev	Vana tn 57		Keskmine
Laine baar	Tõstamaa	Tõstamaa alevik		Keskmine
Manni baar	Tõstamaa	Tõstamaa alevik		Keskmine
Villa Adropoffi restoran	Audru	Valgerand		
Doberani rannamaja baar	Audru	Valgerand		
Uulu kohvik	Tahkuranna	Uulu küla		Hea
Piiri kohvik	Tahkuranna	Reiu küla		Keskmine
Valge Lokaal	Tori	Selja küla		Hea
Kodukõrts (OÜ Limbo J.P.)	Tori	Jõesuu küla		Suurepärane
Helmondi Peo-ja Toidutare (OÜ Helmond)	Tori	Kõrsa küla		Suurepärane
Halinga Restoran	Halinga	Loomse (Via Baltica ääres)		
Clivia baar(2tk)	Halinga	Pärnu-Jaagupi		
Lembitu baar	Halinga	Mõisaküla		
Kauplused				
Paikuse toidupood	Paikuse	Paikuse alevik		
Pai pood	Paikuse	Paikuse alevik		

Skorpionid toidupood	Paikuse	Paikuse alevik		
Romula kauplus-kohvik	Paikuse	Silla küla		
Seljametsa kauplus	Paikuse	Seljametsa küla		
Madise kauplus	Sauga	Sauga alevik		Keskmine
Vanaturu äri	Saarde	Kilingi-Nõmme linn		Keskmine
Kanaküla kauplus	Saarde	Kanaküla küla		Kesine
Tihemetsa kauplus	Saarde	Tihemetsa alevik		Kesine
EDU kauplus	Saarde	Kilingi-Nõmme		Kesine
C.R. Jakobsoni Talumuuseumi antiigi/käsitöö- ja suveniiripood	Vändra	Kurgja küla		
Kauplus	Vändra	Suurejõe küla		
Kauplus	Vändra	Vihtra küla		
Kauplus	Vändra	Kadjaste küla		
Kauplus	Vändra	Kergu küla		
Kauplus	Vändra	Pärnjõe küla		
Konsum	Sindi linn	Jaama 8		Hea
Maxima	Sindi linn	Pärnu mnt 57		Hea
OÜ Antero äri suveniiripood	Sindi linn	Pärnu mnt 27		Hea
Carmen Pajus FIE suveniiripood	Sindi linn	Jaama 8		Keskmine
A-TOP OÜ toidupood	Sindi linn	Pärnu mnt 49		Keskmine
Olerex bensiinjaama toidupood	Sindi linn	Ringi 1c		Keskmine
Brendan toidupood	Sindi linn	Pärnu mnt 29		Keskmine
Surju kauplus	Surju	Surju küla		Keskmine
Are kauplus	Are			Kesine
Päriveri kauplus	Are			Kesine
Suigu kauplus	Are			Kesine
Kauplus Pärna	Lavassaare	Võidu 2		
Konsum	Häädemeeste			
Agvi pood	Häädemeeste			
Kabli kauplus (Kroosero OÜ)	Häädemeeste	Kabli		Keskmine
Jaani pood	Häädemeeste	Kabli		
Kabli pagar	Häädemeeste	Kabli		Keskmine
Treimani pood	Häädemeeste	Treimani		
Selma pagar	Häädemeeste			
Konsum ja Max	Vändra alev	Pärnu-Paide mnt 21		Keskmine
Turu pood	Vändra alev	Turu tn 6A		Keskmine
Tootsi Konsum	Tootsi	Kesk tn 7		Hea
Teeristi pood	Tõstamaa	Tõstamaa alevik		Keskmine
MÜ AO kauplus	Tõstamaa	Tõstamaa alevik		Keskmine
Jaani äri	Tõstamaa	Seliste küla		Keskmine

Seliste pood	Tõstamaa	Seliste küla		Keskmine
Pootsi pood	Tõstamaa	Pootsi küla		Keskmine
Tõhela kauplus	Tõstamaa	Tõhela küla		Keskmine
Audru kauplus	Audru			
Jõõpre kauplus	Audru			
Ahaste kauplus	Audru			
Lindi kauplus	Audru			
Audruranna kauplus	Audru			
Uulu kauplus (2 tk)	Tahkuranna			Keskmine
Võiste kauplus (3 tk)	Tahkuranna			Keskmine
Tori Käsitöökoda	Tori	Tori alevik		Suurepärane
Etti Pood	Tori	Taali küla		Keskmine
Mari Pood (OÜ Limbo J.P.)	Tori	Tori alevik		Keskmine
Tori A ja O kauplus	Tori	Tori alevik		Keskmine
Selja A ja O kauplus	Tori	Selja küla		Keskmine
Eesti Juustu Tootmise OÜ Selja kauplus	Tori	Selja küla		Keskmine
Külapood (OÜ Limbo J.P.)	Tori	Jõesuu küla		Keskmine
Pärnu-Jaagupi Kaubamaja	Halinga	Pärnu-Jaagupi		
Halinga restorani suveniiripood	Halinga	Halinga restoran		
Vahenurme kauplus	Halinga	Vahenurme		
Toidupood Taavi	Halinga	Pärnu-Jaagupi		
Toidupood Kuuse	Halinga	Pärnu-Jaagupi		
Libatse toidupood	Halinga	3		
Teenused				
OÜ Skorpion P.J. bensiinijaam/autoparandus	Paikuse	Paide mnt 19		
AS K-A Auto (autoparandus)	Paikuse	Paikuse alevik		
Gia ööklubi	Saarde	Saarde küla		Suurepärane
Saarde tankla	Saarde	Saarde küla		Keskmine
Lavi autoteenindus	Saarde	Saarde küla		Keskmine
Target auto (autoteenindus)	Saarde	Kilingi-Nõmme		Keskmine
Tali RK (autoteenindus)	Saarde	Tali küla		Keskmine
Kilingi-Nõmme juuksur	Saarde	Kilingi-Nõmme		Keskmine

AS Mokter bensiinijaam	Vändra	Allikõnnu küla		
AS Nektar bensiinijaam	Vändra	Kobra küla		
FIE Urmas Jürioja autoparandus	Vändra	Allikõnnu küla		
Olerex	Sindi linn	Ringi 1c		Hea
Ringi ilusalong	Sindi linn	Ringi 1		Hea
Carmor Auto autoparandus	Sindi linn	Pärnu mnt 56a		Keskmine
Repcar OÜ autoparandus	Sindi linn	Pärnu mnt 42		Keskmine
OÜ Sindi auto autoparandus	Sindi linn	Pärnu mnt 52a		Keskmine
Ahosmäe OÜ autoparandus	Sindi linn	Pärnu mnt 52a		Keskmine
Juuksur FIE Maimu Hoff	Sindi linn	Pärnu mnt 40a		Hea
Teenindusmaja juuksurid	Sindi linn	Pärnu mnt 23a		Keskmine
OÜ Surju Õli bensiini jaam	Surju	Surju küla		Kesine
Sevenoil tankla	Häädemeeste	Arumetsa, Via Baltica ääres		
Ilusalong Korall	Häädemeeste			
Ain Tali autoparandus	Häädemeeste			
Automaattankla	Vändra alev	Pärnu-Paide mnt		Keskmine
Ilusalong	Vändra alev	Vana tn 55		Keskmine
Tiina Ilusalong	Vändra alev	Pärnu-Paide mnt 19		Keskmine
Waco HV Tehnohooldusjaam	Vändra alev	Pärnu-Paide mnt 17		Keskmine
ETAM bensiinijaam	Tõstamaa			
Seliste autoremont	Tõstamaa			
Lillepood	Audru	Jõõpre küla		
Lukoil	Audru	Papsaare küla		
Ahaste bensiinijaam	Audru			
Jõõpre bensiinijaam	Audru			
Mauri tehniküla autoparandus	Audru	Papsaare		
Uulu bensiinijaam	Tahkuranna	Uulu küla		Keskmine
Võiste bensiinijaam	Tahkuranna	Võiste alevik		Keskmine
Uulu ilusalong	Tahkuranna	Uulu küla		Kesine
Võiste ilusalong	Tahkuranna	Võiste alevik		Kesine
Võiste autoparandus	Tahkuranna	Võiste alevik		Keskmine
Uulu rehvi	Tahkuranna	Uulu küla		Keskmine
Selja OÜ bensiinijaam	Tori	Selja küla		Hea
FIE Madis Pool autoparandus	Tori	Kuuaru küla		Suurepärane

OÜ Anar Tede	Tori	Tori alevik		Suurepärane
Teenindusmaja (juuksur)	Halinga	Pärnu-Jaagupi		
Ertsma autoparandus	Halinga	Ertsma		

**Olulisuse määr: 3 – unikaalne ressurss, kvaliteet üle keskmise (ressurss, millele lähiajal toetutakse ja mida saab pakkuda peamise müügiartiklina); 2 – keskpärane ressurss (toetavad ressursid, mida on vaja arendada); 1 – kvaliteet alla keskmise, ei saa hetkel külastajatele välja pakkuda (vaja järgneva arendusperioodi jooksul tegeleda)*

Lisa 5. Töö koostamisel osalejad.

Käesoleva töö koostasid Pärnu kolledži poolt arendusosakonna juhataja Sulev Alajõe ja turismimajanduse lektor Heli Müristaja, koostamisel osalesid projektijuhid Maarja Semevsky ja Gea Kammer. Partneritena olid kaasatud SA Pärnumaa Turism ning SA Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus. Aruteludel osalesid ja esitasid ettepanekuid Pärnu Lennujaama direktor, Pärnumaa Omavalitsuste Liidu juhatuse liige, linnavalitsuse arenguteenistuse juhataja ja turismi vanemspetsialist, Pärnu maavalitsuse arengutalituse juhataja.

Toimusid intervjuud/kohtumised AS Kihnu Veeteed juhatuse esimehe, AS Pärnu Sadama juhataja, AS Transcom nõukogu esimehe, AS Tallinna Lennujaam juhatuse esimehe, AS Lindaliinid nõukogu esimehe, Riia sadama, Ventspils, Norrköpingi, Haaga Perho ja Lappeenranta esindajatega.